T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Fatih Kürşad BİRCAN

Prof. Dr. N. İlker ÇOLAK

KOCAELİ 2014

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Fatih Kürşad BİRCAN
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 25.06.2014 2014/12

Jüri Başkanı : Prof. Dr. N. İlker ÇOLAK

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Gürsel ÖNGÖREN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Caner YENİDÜNYA

KOCAELİ 2014

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER i

ÖZET vi

ABSTRACT vii

KISALTMALAR viii

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU DÜZENİ BAĞLAMINDA EKONOMİK HAYATIN DENETLENMESİ VE ÖZERK YAPILI İDARİ KURUMLAR

I. KAMU DÜZENİ KAVRAMI 1

II. KAMU DÜZENİNİN KAPSAMI 1

A. Güvenlik 3

B. Esenlik 3

C. Sağlık 3

D. Genel Ahlakın Korunması 4

E. Ekonomik İstikrar 4

III. EKONOMİK KAMU DÜZENİ 5

IV. Devletin Ekonomik Hayata Müdahalesi 5

A. Devletin Ekonomik Hayata Müdahale Sebepleri 5

B. Dolaylı Müdahale 8

C. Doğrudan Müdahale 10

V. ÖZERK İDARİ KURUMLAR KAVRAMI..... 12

A. Tanım ve Kapsam 13

B. Özerk İdari Kurumları Tanımlayıcı Kavramlar 16

VI. EKONOMİK KAMU DÜZENİ VE BTK İLİŞKİSİ..... 21

VII. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ VE GELİŞİM SÜRECİ..... 22

A. Özerk İdari Kurumların Ortaya Çıkış Nedenleri 22

B. Amerika Birleşik Devletlerinde Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı 23

C. Avrupa'da Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı..... 24

D. Türkiye'de Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.... 25

VIII. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN ÖZELLİKLERİ..... 27

A. İdari Bağımsızlık..... 27

B. Regülâsyon..... 29

IX. ÖZERK YAPILI İDARİ KURUMLARIN TÜRLERİ 30

A. Karar Organlarının Şekline Göre Özerk Yapılı İdari Kurumlar 30

B. Yapılan Regülasyonun Özelliğine Göre Özerk Yapılı İdari Kurumlar ... 31

C. Faaliyet Alanlarına Göre Özerk İdari Kurumlar..... 31

X. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ 32

A. Olumlu Yönleri 32

B. Olumsuz Yönleri 33

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

I. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN İDARİ TEŞKİLAT İÇİNDEKİ YERİ VE HUKUKİ STATÜSÜ 38

A. Kurumun İdari Teşkilat İçindeki Yeri 39

B. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Niteliği 41

II. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN AMACI VE YAPISI 42

A. Kurumun Amacı 43

B. Kurumun Görev ve Yetkileri 44

C. Kurumun Yapısı 52

III. TELEKOMÜNİKASYON İLETİŞİM BAŞKANLIĞI 79

A. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Görevleri 80

B. Telekomünikasyon İletişim Başkanı 84

C. Hukuk Daire Başkanlığının görevleri 85

D. Teknik İşletme Daire Başkanlığının görevleri 85

E. Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığının görevleri 86

F. İdarî Daire Başkanlığının görevleri 88

G. İnternet Daire Başkanlığının görevleri 89

H. İlgili kurum temsilcilerinin görevleri 89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMİ KARARLARI VE DENETİMİ

I. GÖREV VE YETKİLERİ 91

A. Düzenleme Yetkisi 91

B. Gözetim Görevi ve Yetkisi 102

C. Denetleme Yetkisi 104

D. Uzlaştırma Görev ve Yetkisi 109

II. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ 110

A. Birim Raporlarının Değerlendirilmesi 110

B. Denetlemeler Sonucunda Alınacak Tedbirler 110

III. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN YAPTIRIM YETKİLERİ 111

A. İdari Yaptırımlar 112

B. Adli Yaptırım Mekanizmalarını Harekete Geçirme 115

IV. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU KARARLARININ DENETİMİ 118

A. İdari Denetim 118

B. İdari Yargı Denetimi 122

C. Anayasa Mahkemesi Kararlarında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu 124

SONUÇ 131

KAYNAKÇA 135

ÖZGEÇMİŞ 147

ÖZET

Bir Özerk İdari kurum olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu incelediğimiz bu tezde, öncelikle bağımsız düzenleyici kurum kavramı tartışılmış ve bu kurumların temel özelliklerine değinilerek, dünyada ve Türkiye'deki gelişim süreçleri açıklanmıştır. Tezin odağında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu bulunmaktadır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için özellikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren düzenleyici kurumlar ile Türkiye'de faaliyet gösteren diğer bağımsız düzenleyici kurumların temel özellikleri ile görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde Kurumun İdari teşkilat içerisindeki yerinin tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda kurumun idari teşkilat içerisindeki yeri ve niteliği tartışılmıştır. Devamında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun amacı, görev ve yetkileri, nihai olarak da yapısı ortaya koyulmuştur.

Üçüncü bölümde ise; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun çalışma usul ve yöntemi ortaya koyulmuş, kurumun düzenleyici faaliyetleri ve yaptırım yetkisinin kapsamı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla da kuruma ilişkin verilen Danıştay ve Anayasa mahkemesi kararları da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Özerk Yapılı İdari Kurumlar, Telekomünikasyon Sektörü, Düzenleyici Kurumlar

ABSTRACT

In this thesis which we analyze the Information and Communications Technologies Authority (ICTA) as an autonomous administrative institution, the concept of "independent regulatory agency" is firstly discussed. Then how these agencies flourish and work both in Turkey and the world under which conditions is explained, touching upon on particular basic features of independent regulatory agencies. This study centers on the ICTA. In order to understand basic characteristics of these type of agencies, first chapter of the study focuses on the missions, tasks and authorities of regularity agencies of the Europe and the United States, accompanied by the ones in Turkey.

In the second chapter, it is intended to pinpoint where ICTA is located in administrative system, discussing its basic characteristics. Also, aims, tasks and authorities and, lastly, the structure of the ICTA has been revealed subsequently.

Third chapter is related to working fashion and methods of ICTA along with its regularity activities and the scope of its sanctions. For that purpose, Council of the State and Constitutional Court decisions has been analyzed in order to understand limits of its jurisdiction and authority.

Keywords: Information and Communications Technologies Authority, Autonomously-Structured Administrative Institution, Telecommunication Sector, Regulatory Agencies

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
age	:	adı geçen eser
AMKD	:	Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
AYİM	:	Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
B.	:	Baskı
BTK.	:	Bilgi Teknolojileri ve iletişim Kurumu
C.	:	Cilt
DDK	:	Devlet Denetleme Kurulu
E.	:	Esas
ECTA	:	European Competitive Telecommunications Association
EHK.	:	Elektronik Haberleşme Kanunu
ESHS	:	Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcıları
İYUK	:	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	:	Karar
m.	:	madde
MCKS	:	Merkezî mobil cihaz kimlik tanımı veri tabanı sistemi
No	:	Numara
PGD	:	Piyasa Gözetimi ve Denetimi
s.	:	sayfa

S.	:	Sayı
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
TODAİE	:	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
Y.	:	Yıl
Yön.	:	Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU DÜZENİ BAĞLAMINDA EKONOMİK HAYATIN DENETLENMESİ VE ÖZERK YAPILI İDARİ KURUMLAR

I. KAMU DÜZENİ KAVRAMI

Toplumları, insanlar bir arada yaşayabilme gereksinimlerini karşılayabilme dürtüsüyle meydana getirirler ve belirli bir düzen ve kurallar bütünü içerisinde bu topluluğun varlığını devam ettirme ihtiyacı duyarlar. Bir açıdan " Toplumun barış, güven ve gelişen çağa ayak uydurması" (Gözübüyük, 1983: 165) olarak tanımlanan kamu düzeni, toplumların var olma mücadelesinde vazgeçilmez bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Modernleşme süreciyle birlikte toplumların varlıklarını devam ettirebilmeleri için idarenin kamu düzenini koruması ihtiyacı daha fazla ön plana çıkmıştır. Bu ihtiyaçtan dolayıdır ki; her tür toplumda idarenin en birincil ve yaygın görevi, söz konusu toplumun düzenini korumak ve dolayısıyla da birey ve toplulukların huzur ve güven içerisinde yaşamalarını temin etmektir (Günday, 2013: 185; Duran, 1982: 254; Onar, 1966: 1479; Yayla, 1985a: 53). Bu bağlamda idarenin kamu düzeninin sağlanabilmesi için kişilerin özgürlüklerine ilişkin düzenlemeler gerçekleştirmesi, sınırlarını belirlemesi ve müdahalede bulunması faaliyetleri idari kolluk faaliyeti olarak nitelendirilmektedir (Gözler, 2009: 465; Gözübüyük, 2002: 231).

İdari kolluk faaliyetlerinin tanımı yapılmadan önce kamu düzeni kavramının kapsamının ortaya konulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

II. KAMU DÜZENİNİN KAPSAMI

Kamu düzeninde bireylerin menfaatlerinden daha çok toplumun menfaati ön plana çıkmaktadır; çünkü düzenin olmadığı bir toplumda hak ve özgürlüklerin korunması güçleşecektir (Yayla, 1985b: 17). Dolayısıyla bireylerin şahsi yaşantıları

toplum düzenini bozacak bir nitelik taşımadığı sürece idari kolluk faaliyetleri kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Kamu düzeni kavramının içerisinde kişisel ve topluma ilişkin olan ve belirli bir siyasal veya hukuki düzenin korunmasına ilişkin olan bütün kuralların dahil olduğu kabul edilmektedir (Müderrisoğlu, 1977: 488). Kamu düzeni kavramı niteliği gereği kesin bir tanımının yapılmasında zorluk çekilen, içinde yaşanılan toplumsal ve siyasal koşullara, hukuki ve siyasal sistemlere, zamana ve mekana göre değişkenlik gösteren bir olgu olmasına karşın kamu düzeninin güvenlik, esenlik, sağlık unsurlarından oluştuğu konusunda görüş birliği mevcuttur (Onar, 1966: 1476; Duran, 1982: 254; Kıratlı, 1973: 32; Özay, 1996: 571-572; Gözübüyük, 1983: 232; Yayla, 1985b: 52). Modern anlayışa göre kamu düzeninin unsurlarına, yukarıda sayılan unsurlara ek olarak, insan onuru, kamusal estetik, bireylerin kendilerine karşı korunması, ekonomik istikrar gibi kavramların da dahil olduğunu değerlendirmektedir (Gözler, 2002: 467).

Kamu düzeni kavramının kapsamının belirlenmesinde yargı kararları yol göstericidir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi kararlarına bakılacak olursa; kamu düzeni kavramının kapsamının belirlenmesinin zor olduğu bir kavram olduğundan bahsetmektedir. Söz konusu kararlarda kamu düzeninin, toplumun huzur ve sükûnunun sağlanmasını, devletin ve devlet teşkilatının korunmasını amaçlayan her şey olarak nitelendirilmekte, diğer bir ifadeyle toplumun her sahadaki düzeninin temelini oluşturan bütün kuralları kapsayan bir düzen olduğu belirtilmiştir .[1] Kamu düzeni; "Ammeye taalluk eden ve gayrimuayyen menfaatlere müstenit bulunan nizam" olarak tanımlanmıştır (Onar, 1966: 1479).

Sonuç olarak "kamu düzenini" toplumun düzenine ilişkin olan ve tam olarak ortaya koyulamamakla birlikte toplumun menfaatini ilgilendiren nizam olarak tanımlamamız mümkündür.

[1]Anayasa Mahkemesi, 28/1/1964 Tarih, E.1963/28, K.1964/8, AMKD, S.2, s. 47; Anayasa Mahkemesi, 22/11/1976 Tarih, E. 976/27, K. 976/51, AMKD, S.14, s.363.

A. Güvenlik

Güvenlik kavramı, niteliği itibariyle geniş bir alanı içerisine alan bir özellik arz etmektedir. Devletin korunması, kazaların önlenmesi, kişilerin can ve mal varlıklarına ilişkin kaygılarının giderilmesi (Gözübüyük ve Tan, 2001: 596) silah bulundurmanın ve taşımanın özel bir izne tabi olması, trafik güvenliğinin sağlanması (Gözler, 2009: 466) gibi birçok konuyu içerisinde barındıran bir niteliğe sahiptir. Bu bağlamda kamu güvenliği kavramı, şahsa ve eşyaya zarar verebilecek nitelikte tehlike ve kazaların olmaması olarak tanımlanabilecektir (Onar, 1966: 1483).

B. Esenlik

Esenlik kavramı; selamet, intizam, huzur, sükûn gibi kelimelerle de ifade edilmektedir. Tüm bu kelimelerin anlamını da içerisine alacak bir şekilde esenliğin hayatın normal akışını etkileyecek her türlü olumsuz nitelikte düzensizlik, karışıklığın yokluğu olduğu söylenebilecektir. Bu bağlamda esenlik; kişilerin hayatlarının seyrini olumsuz olarak etkileyebilecek nitelikte pis koku, toz, duman, gürültü gibi her türlü rahatsız edici nitelikte unsurdan uzak huzurlu ve rahat bir yaşam sürmeleri olarak tanımlanabilecektir (Gözler, 2009: 466; Günday, 2013: 188; Onar, 1966: 1479).

C. Sağlık

Sağlık kavramı, kişilerin sağlıklı bir ortamda yaşamlarını devam ettirmelerini sağlamak, bulaşıcı ve yaygın hastalık tehlikesinden uzak bir hayat sürdürmeleri olarak tanımlanabilecektir. Burada sağlıklı bir hayat sürdürmekten kasıt toplumun genel olarak hastalık tehlikelerinden uzak bir hayat sürdürmesidir, yoksa tek tek kişilerin hasta olmalarının önüne geçilmesi ve hatta tedavi edilmesi anlamına gelmemektedir. Bu durum tabii ki ayrı bir kamu hizmetine konu oluşturmaktadır ancak idari kolluk faaliyetlerinin kapsamı içerisinde değerlendirilmemektedir (Günday, 2013: 188). Örneğin, kamu sağlığı amacıyla yiyecek ve içecek üreten ya da satan işletmelerin sağlık koşullarına uygun olup olmadığının denetiminin gerçekleştirilmesi, hastalık riski oluşturan bataklıkların kurutulması gibi faaliyetler idari kolluk faaliyetleri olarak nitelendirilebilecektir (Günday, 2013: 188).

D. Genel Ahlakın Korunması

Genel ahlakın korunması kavramının içeriğine baktığımızda, kolluğun toplum içerisinde mevcut düzeni etkileyecek nitelikte gayri ahlaki tutum ve davranışları engellenmesini ifade ettiği görülmektedir. İdari kolluğun görevi, bireylerin düşünce ve inançlarına müdahale etmekten çok bunların kamu düzenini bozacak niteliklerde dışa yansımalarının ortaya çıkardığı sonuçları önlemektir (Gözübüyük ve Tan, 2001: 597).

E. Ekonomik İstikrar

Toplumların varlıklarını devam ettirebilmesi, toplumdaki ekonomik düzenin belirsizliklerden uzak ve istikrarlı olmasıdır. Dolayısıyla ekonomik istikrar da kamu düzeninin en önemli unsurlarından birisidir. Ekonomik yapının devletin varlığını oluşturan siyasal ve sosyal unsurlardan birisinden farklı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (Erkan ve Demircioğlu, 2010: 109). Toplum içerisinde mevcut ekonomik düzende sorunlar varsa, bireyler arasında da huzursuzluklar baş gösterecek hatta bireyler ekonomik olarak ayakta kalabilmek için kamu düzeninin diğer unsurları olan kamu güvenliği, kamu sağlığı ve genel ahlakın bozulmasına sebebiyet verecek davranışlar içerisine dahi girebileceklerdir.

Ekonomik istikrar kavramı kamu düzeninin bir unsuru olmakla birlikte asıl olarak iktisadi bir düzeni belirten bu kavramı, dirlik ve esenlik gibi çevre kirliliği, gürültü gibi rahatsızlık verici unsurları tanımlamak amacıyla getirilmiş olan kamu düzeni unsuruna dahil etmek uygun değildir.

1982 Anayasasının 119. maddesine göre; ağır bir ekonomik bunalımın varlığı halinde olağanüstü hal ilanının söz konusu olabilmesi dahi, ekonomik istikrarın bir toplumda kamu düzeninin varlığını devam ettirebilmesi için ne kadar önem arz ettiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak ekonomik istikrar kavramının başlı başına bir kamu düzeni unsuru olduğunun kabulü gerekmektedir (Çolak, 2003: 28).

III. EKONOMİK KAMU DÜZENİ

İnsanoğlu var olduğu ilk günden itibaren, varlığını devam ettirebilmek gayesiyle bir yaşam mücadelesi içerisinde bulunmuştur. Bu mücadelede başarılı olabilmesinin vazgeçilmez unsurları ise; beslenme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabiliyor olmasıdır (Çolak: 2003: 32). İhtiyaçlar hiyerarşisi içerisinde değerlendirildiğinde kişilerin yaşam için temel nitelikteki ihtiyaçları giderilmezse, diğer ihtiyaçları onun için hiç bir anlam ifade etmeyecektir. İnsanoğlu bu mücadelesinde başarılı olabilmek için birçok eylemde bulunmakta üretimden başlayarak, alım, satım, trampa gibi ekonomik faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bütün bu faaliyetler de ekonomik bir anlam ifade ettiğinden dolayı devletler de söz konusu bu faaliyetleri denetleyerek, kendi varlıklarını devam ettirmeye çalışmışlardır.

IV. Devletin Ekonomik Hayata Müdahalesi

İlk zamanlarda devletlerin ekonomik hayata müdahalesi egemenlik hakkının kullanımının bir yansıması olarak algılanmaktayken, zamanla bu algı yerini kamu düzeninin sağlanması gayesiyle ekonomiye müdahaleye bırakmıştır. Çünkü kamu yararının söz konusu olduğu durumlarda devletin denetimi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Erez, 1975: 1).

A. Devletin Ekonomik Hayata Müdahale Sebepleri

Devletin ekonomiye müdahale etmesinin gerekçelerinden ilki; bireylerin kendilerinden daha güçlü konumda bulunan başta devlet olmak üzere diğer ekonomik güçlere karşı da korunması ihtiyacını karşılayabilmektir. Bu sayede kişilerin ekonomik varlıklarının devamı sağlanmakta ve yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan minimum standartların zarar görmesinin önüne geçilmektedir. Bu nedenle devletler ekonomik düzene müdahale için gerekli hukuki mekanizmayı kurarak, ekonomik düzenin bozulması halinde ortaya çıkması muhtemel ağır sonuçların önüne geçmek durumundadırlar (Tan, 1984: 4).

Devlet, bireylerin giderilmediği takdirde kamu düzeninin bozulmasına sebebiyet verebilecek nitelikte ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, özel sektörün hiç faaliyet göstermediği ya da yeterince gösteremediği alanlarda faaliyet göstermek ve

söz konusu hizmetlerden de toplumun yararlanmasını sağlamak yükümlülüğü altındadır (Arslan, 1982: 14).

Devletin ekonomiye müdahale etme gerekçelerinden birisi de müdahaleyi devletin kendisinin istemesidir (Çolak: 2003: 30). Ekonomi gibi büyük bir gücün kontrol altında tutulabilmesi devletlerin her zaman arzuladıkları bir durumdur. Bu durumun nihayetinde de devletler tarafından ekonomik hayata müdahale niteliğinde idari faaliyetler gerçekleştirilirken devletler yasama organı eliyle "kanunilik" prensibinin sınırlarını zorlayıcı düzenlemeler yapmaktadırlar (Çolak, 2003: 31).

Serbest piyasa ekonomisiyle birlikte ekonomik hayat rekabet ortamıyla birlikte zayıf olan tarafın var olmasını zorlaştıran bir durumun oluşmasına elverişlidir. İşte rekabetin her zaman varlığını öngören liberal sistemlerde, devlet söz konusu ortamın ayakta durabilmesini mümkün kılacak hukuki düzenlemeler yapmayı hedeflemektedir. Söz konusu düzenlemeler ile serbest piyasa ekonomisinin işlerliği artırılmakta, bu sayede de toplumun ekonomik refahının artması ve bu artışın da eşit bir şekilde paylaşılabilmesi gayesiyle ekonomik aktörlerin tam rekabet koşullarını zedeleyici davranışlarının önüne geçmek gayesiyle hukuki düzenlemeler yapılmaktadır. Dolayısıyla da hem bireyin hem de toplum çıkarlarının korunabilmesi gayesiyle devletin rekabet piyasalarına müdahale etmesi gerekmektedir (Sayhan, 2004: 17).

Değişen devlet anlayışıyla birlikte devletler, toplum düzenini hem sosyal hem de ekonomik anlamda biçimlendirme ödev ve yetkisi altındadırlar ve bu durumu da amaçladıkları ekonomik ve toplumsal düzeni ihdas ettikleri hukuki kurallarla belirlemeyi tercih etmektedirler (Tan, 1984: 117). Örneğin 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının beşinci maddesinde devletin temel amaç ve görevleri kaleme alınmıştır. Buna göre; Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için

gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin görevleri olarak sayılmıştır.[2] Bu bağlamda sosyal devlet kavramının "Devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayış" olarak tanımlanması mümkündür (Özbudun: 1995: 99).

Yine 1982 anayasasının 167. maddesinde de devletin para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alma yükümlülüğünden ve piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme yükümlülüğünden bahsedilmektedir.[3] Buradan da anlaşılacağı üzere devlet piyasalarda oluşabilecek her türlü tekel ve kartel yapısının oluşumunu önleme yükümlülüğü içerisine girmektedir. Devlet bu yükümlülüğünü yerine getirirken de bir taraftan kamu yararının göz önünde bulundurmalı diğer taraftan da rekabet piyasasının devamını sağlamak, piyasalarda mevcut hakim konumdaki aktörlerin kötü niyetli faaliyetlerine engel olmak ve ekonomik aktörlerin tüketiciyi koruyucu hükümler tesis etmelerini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmelidir.

---

[2] Madde gerekçesi şu şekildedir: "*Devletin nüfus unsurunu teşkil eden Türk Milleti bir bütündür, parçalanamaz. Parçalanamaz bir bütün olan Türk Milleti bağımsız bir devlet oluşturmuştur.bu devletin ülkesi hiç bir şekilde bölünemez ve siyasi rejimleri içerisinde fert hak ve hürriyetlerini en iyi şekilde gerçekleştirip, teminat altına alan demokrasiyi ve Cumhuriyeti korumak devletin varlık sebebidir; Fakat devlet aynı zamanda milletin huzurunu sağlamak ve fertlerini mutlu kılmak görevi ile de yükümlüdür. Devlet ferdin hayat mücadelesini kolaylaştıracaktır. Ferdin insan haysiyetine uygun bir ortam içerisinde yaşamasını gerçekleştirecektir. Bu sosyal devletin görevidir. Sosyal devlet bazılarının yanlış sandıkları veya kasten tarif ettikleri gibi sosyalist devletle ilişkisi olmayan bir devlet anlayışıdır. Sosyal devlet her şeyden önce insana ve insanın düşünce hakkına saygılıdır ve bu sınırlar içerisinde ferdin hak ve hürriyetlerinin kullanılmasını sınırlayan engelleri ortadan kaldırmak, onun başlıca görevleri arasındadır. Ferdin hayatında onun temel hak ve özgürlüklerden olduğu gibi yararlanmasını engelleyen sebepleri ortadan kaldırmak, sosyal devletin görevidir*".

[3] Madde gerekçesi şu şekildedir: "*Bu madde devlete üç görev yüklemektedir. Birincisi, özel teşebbüsün rekabet koşulları içinde yararlı yönde gelişmesine yardımcı olacaktır. Rekabet koşullarını sağlamanın tabii sonucu ise, buna bağlı olan diğer iki görevdir. İkincisi, Devletin piyasada fiili ve anlaşma sonucu tekelleri önlemesidir.bu görev hem özel hem de kamu kesim için öngörülmektedir. Tekeller ve tekel benzeri gruplaşmaları, hem tüketim hem de hizmetler sektöründe önlemek, konzernler hakimiyetini dağıtmak, sağlıklı bir toplum, sağlıklı bir demokrasi için vazgeçilmez şartlardır. Tekelciliğin her türlüsünün zararından fertleri ve toplumu ve korumak, toplumun huzur ve refahıyla ilgilidir. Üçüncüsü, tekel teşkil etmemekle beraber, tekel oluşturamayan üretim ve hizmet kuruluşlarının fiyat anlaşmaları, üretim hataları, coğrafi bölge paylaşma ve benzeri suretlerde gerçekleştirecekleri karteller de yasaklanmıştır. Piyasaların bu şekilde denetlenmesindeki zorunluluk , bu denetlemenin anayasal bir direktif olarak düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Rekabetin ortadan kalktığı, tekellerin ve kartellerin fiyatları oluşturduğu ve etkilediği üretim- fiyat çizgisinin dışına da taşırabildiği bir toplum olmanın sakıncaları önlenmek istenmiştir".*

Devletler ekonomik hayata müdahale edebilmek için çeşitli yöntemlere başvurmaktadırlar. Söz konusu yöntemler dolaylı müdahaleler ve doğrudan müdahaleler olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenmiştir (Çolak, 2003: 38).

B. Dolaylı Müdahale

Devletler sosyal devlet olmanın gereklerini yerine getirebilmek amacıyla ekonomik düzene müdahalelerde bulunmaktadırlar. Söz konusu müdahaleler ise planlama, özendirici tedbirler koyma ve maliye politikalarının hayata geçirilmesiyle söz konusu olmaktadır.

1. Planlama

1982 Anayasasının '*Mali ve Ekonomik Hükümler'* başlıklı dördüncü bölümünün, '*Ekonomik Hükümler'* başlıklı ikinci bölümünde yer alan 166. maddesinde devletin planlama görevinden bahsedilmektedir. Bu maddede devletin planlama görevi şu şekilde ifade edilmektedir:

> *"Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayinin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir. Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir."*[4]

[4] Madde gerekçesi şu şekildedir: *"Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın bir plan çerçevesinde gerçekleştirilmesi ilkesi kabul edilmiş ve planlama devlete bir görev olarak verilmiştir. Planlamanın ülke kaynaklarının değerlendirilip verimli kullanılmasını sağlayacak, ekonominin tüm sektörleri ile ülke bütününde dengeli ve uyumlu bir gelişmeyi sağlamaya yönelik biçimde yapılacağı; ayrıca , planlarda milli tasarrufu artırıcı , yatırımı, istihdamı geliştirici ve yatırımları toplum yararına yöneltici tedbirlere öncelik verileceği açıklıkla belirtilmek yoluna gidilmiştir. Kalkınma planının kamu kesimi ve özel kesim için bağlayıcı ve kuvveti de açıklığa kavuşturularak ;kamu kesimi için emredici, özel kesim için de yol gösterici ve özendirici nitelikleri belirtilmiştir."*

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere devlet, planlama görevini yerine getirirken hem yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörecek hem de sosyal devlet ilkesinin gereği olarak toplum yararını da gözetmek durumunda kalacaktır.

2. Özendirici ve Destekleyici Tedbirler

Özel sektörde faaliyet gösteren unsurlar doğası gereği kazanç elde etme amacıyla hareket ettiklerinden, daha az kazanç elde edeceği ancak stratejik manada önem arz eden alanlara yatırım yapma eğilimi göstermemektedir (Çolak, 2003: 40). Bundan dolayı da stratejik önemi haiz alanlarda ekonomik ve bilimsel manada gelişme sağlanamamakta aynı zamanda ekonomik istikrar ve istihdam da tesis edilememektedir.

Özel sektör yatırım alanlarını belirlerken kar unsurunu gözetmekle birlikte, söz konusu yatırım alanında istihdam manasında topluma getirilerini hesap etmemektedir. Yani işsizliğin azaltılması ya da sosyal manada adaletin sağlanabilmesi gibi gayelerle yatırım gerçekleştirmemektedir. Burada özellikle maliyet kalemlerinin yüksek olduğu bölgelere ya da sektörlere yatırım yapmaktan çekinen özel sektörün oluşturduğu boşluğu, devlet politikalarıyla kapatmak durumundadır. Örneğin savunma sanayi, enerji sektörü gibi maliyet açısından yüksek ve kısa vadede kazanç getirme olasılığı düşük sektörlerde yatırım yapma ya da ulaşım maliyetlerinden dolayı ülkenin ekonomik manada daha zayıf olan bölgelerinde ekonomik hareketliliği canlandırma gibi amaçlarla devlet söz konusu alanlarda ya da bölgelerde yatırım yapma ya da var olan yatırımlarını artırma amacıyla özel tedbirler koyarak, yatırımcıları bu alanlarda ya da bölgelerde faaliyet yapmaya teşvik eder. Devlet yatırımların önlerindeki engelleri kaldırmak suretiyle veya söz konusu alan ya da bölgede yatırım yapmayı avantajlı hale getirerek teşvik faaliyetini gerçekleştirmiş olacaktır. Bu sayede kamu yararına ekonominin gelişimin ve sosyal adaletin tesisini gerçekleştirmiş olacaktır (Çolak, 2003: 40). Söz konusu alanlardaki açık giderilemediği takdirde bu durumda sosyal devlet anlayışı gereği kendisi mevcut eksikliği giderebilmek amacıyla o sektörde ya da bölgede faaliyet gösterecektir.

3. Maliye Politikalarıyla Müdahale

Devlet ekonomik hayata dolaylı olarak müdahale aracı olarak vergilendirme, kamu harcamaları ve para piyasalarına dair düzenlemelerle müdahalelerde bulunmaktadır.

Örneğin kamu harcamalarına belirli bir alana yönelterek özellikle o alanda faaliyet gösteren özel sektöre mevcut talebinden dolayı bir pazar oluşturur ve söz konusu alanda ekonomik faaliyet gösterilmesini sağlar. Ya da belirli ekonomik alanlarda faaliyet gösterenlere destekleme alımları yaparak onların o faaliyetlerine devam etmelerini sağlar. Mesela, tarım sektöründe fındıkta ya da tütünde gerçekleştirilen destekleme alımları buna örnektir.

Yine devlet piyasalardaki para miktarına yaptığı müdahaleyle veya yabancı paralar karşısında Türk Lirasının değerini koruyabilmek gayesiyle yürütmüş olduğu kur politikalarıyla da ekonomik düzene maliye politikaları aracılığıyla müdahalelerde bulunmaktadır. Bu sayede açıktan bir müdahalede bulunmadan, maliye politikaları aracılığıyla ekonomiyi kontrol edebilmektedir (Çolak, 2003: 40).

C. Doğrudan Müdahale

Devlet bazı durumlarda ise kamu yararını da göz önünde bulundurarak; kamu ihtiyaçlarını temin edebilmek, kamu düzenini korumak ya da sosyal adaletin korunmasını sağlayabilmek gayeleriyle ekonomiye doğrudan müdahalede bulunabilir. Bu ise ya devlet girişimciliği vasıtasıyla ya da ekonomik kolluk aracılığıyla olacaktır.

1. Devlet Girişimciliği

Devletin özel sektörün yatırım yapmakta zorlandığı ya da kar elde edemeyeceği düşüncesiyle yatırım yapmadığı alanlarda, yapmış olduğu müdahalelerin de eksik kalması sebebiyle, bizzat faaliyet göstermesi durumunda söz konusu olmaktadır (Çolak, 2003: 40). Devlet girişimciliğini ortaya çıkaran nedenlere baktığımızda iki ana sebebin ön plana çıktığını görmekteyiz.

Birincisi; devletin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, piyasalarda ticari faaliyet göstermesi halidir. Bu durumda devlet tıpkı bir tacir gibi davranmakta ve malzeme ihtiyacını bu yolla karşılamaya çalışmaktadır. Ancak günümüzde modern devletler tarafından sadece belirli stratejik ve askeri alanlarda kullanılmaktadır. Söz konusu alanlar dışında kalan faaliyet alanlarında bu yöntemden vaz geçilmiştir. Bu durumun sebeplerine bakacak olursak; öncelikle devletin söz konusu ekonomik faaliyetleri icra ederken bir tacir gibi davranamamasından kaynaklı olarak kar edememesi ve hatta daha fazla zarar etmesi sebep olarak gösterilebilecektir (Çolak, 2003: 43). Bununla bağlantılı olarak da devletin ekonomik gücü de baz alınarak bakıldığında, devletin faaliyet gösterdiği piyasada mevcut özel sektör girişimcileri de zayıflamakta ve zaman içerisinde devlet gibi bir güçle rekabet edememekte hatta uzun vadede rekabet edemeyecek duruma düştüklerinden dolayı da piyasada bir devlet monopolünün oluşumuna sebebiyet vermektedir. Söz konusu hal ise sosyal devlet anlayışı ile uyuşmamasından dolayı ve özel girişime de ket vurması sebebiyle sosyal devlet anlayışına sahip modern bir devletin bahse konu alanda faaliyet göstermemesine zemin oluşturmaktadır.

Devlet girişimciliğinin ikinci nedeni ise; kamu sektörünün ve kamu düzeninin korunması gayesiyle devletin özel sektör tarafından faaliyet gösterilmeyen alanlarda istihdamın, ekonomik ve bilimsel ilerlemenin sağlanması ve istikrarın gerçekleştirilebilmesidir. Bazı hallerde devlet sanki bir özel hukuk tüzel kişisi gibi hareket etmekteyken bazı durumlarda ise kamu hukuku kurallarına istinaden söz konusu alanda faaliyet gösterebilmektedir.

2. Ekonomik Kolluk

1982 Anayasası'nın "Piyasaların denetlenmesi ve dış ticaretin düzenlenmesi" başlıklı 167. maddesinde devletin piyasalara müdahalesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre devlet, Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme yükümlülüğü altındadır. Bu bağlamda devlet, kamu düzenini sağlamak ve korumak amacıyla idari kolluk faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. İşte devletin kamu düzenini

sağlamak için gerçekleştirdiği faaliyetlerinden birisi de; ekonomik kamu düzeninin korunabilmesi için ekonomik kolluk faaliyetidir. Ekonomik kolluk faaliyetinde, devletin kamu düzeni kapsamında serbest piyasa ekonomisini koruma amacının ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

V. ÖZERK İDARİ KURUMLAR KAVRAMI

Ekonomik hayatta önem arz eden belirli sektörleri denetlemek ve düzenlemekle görevli, bağımsız nitelikte kamu kurumlarını niteleyen birçok farklı isim kullanılmaktadır. Bu kurumlara "bağımsız kurullar", "düzenleyici kurullar", "özerk kurullar", "üst kurullar", "regülasyon kurumları", BİO'lar (Eğerci, 2005: 63) gibi adlar verilmektedir. Ancak idare hukukçuları daha çok "Bağımsız İdari Otorite" kavramını kullanmaktadır. Özerk İdari Kurumların genel olarak kabul edilen idari kurumlardan daha farklı, kendine has nitelikleri olan bir yapı ortaya koyduğu ve dolayısıyla hukuki açıdan da yeni bir kurum türünün ortaya çıkmıştır (Eğerci, 2005: 63).

Amerika Birleşik Devletlerinde 1929 ekonomik buhranından kurtulma sürecinde ortaya çıkan Özerk İdari Kurumlar, Türk hukukunda 1980'li yıllara kadar var olmayan bu kurumların, kıta Avrupası sisteminde 1970'lerde ortaya çıktığı görülmektedir (Karakaş, 2008: 100). Türkiye'nin 1980 sonrası özelleştirmelerin yaygınlaşmasıyla birlikte Özerk İdari Kurumlara olan ihtiyacı daha da artmış ve bunun sonucu olarak Özerk idari kurumların Fransa'da bulunan örnekleri baz alarak oluşturulduğu söylenebilecektir. Burada Türk idare hukuku siteminin "federal sistem" yerine Fransız hukukunda olduğu gibi "üniter sistemi" benimsemiş olduğu kabul edilmektedir (Ulusoy: 2011: 15).

Özerk İdari Kurumların oluşturulmasının diğer bir nedeni ise küreselleşen dünyada teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte altyapı hizmetleri uzmanlaşmayı gerektiren ve karmaşık bir hal almaya başlamıştır. Bunun sonucunda da telekomünikasyon, enerji, sermaye piyasaları, medya, bankacılık ve finans sektörü gibi alanlarda hem siyasi iktidarların hem de ekonomik grupların oluşturacağı baskılardan uzak bağımsız olarak faaliyet gösterebilecek, düzenleyici kurumlara ihtiyaç duyulmasıdır (Karakaş, 2008: 100).

İletişim, finans ve bankacılık, enerji sektörü gibi kamunun duyarlı olduğu diğer bir ifadeyle bozulması halinde kamu düzenini etkileyecek olan piyasalarda, siyasi iktidarın etkili olması halinde tarafsız ve objektif bir şekilde rekabet ortamının sağlanamayacağı gerekçesiyle Özerk İdari Kurumlar oluşturulmuştur (Ulusoy, 1999a: 4; Yıldırım, 2000a: 185). Ancak, her ne kadar belirli bir sistemin benimsendiği söylenebilecekse de bütün düzenleyici kurumları kapsayan hukuki bir rejimin varlığından söz edilemeyecektir. Bunun nedeni ise bu kurumların idari kuruluşların bilinen türleri içerisinde olmamaları, yeknesak bir yapıya sahip olmamaları ve her ülkede kendine has bir uygulamaya konu olmaları nedeniyle ortak bir tanım ve kriterleri belirlemek zorlaşmaktadır (Yıldırım, 2000a: 187). Bu bağlamda yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında Özerk İdari Kurum tanımları ve ortak özelliklerinden bahsetmek yerinde olacaktır.

A. Tanım ve Kapsam

Özerk idari kurumların Türki idari teşkilatı içerisinde nerede bulunduğu konusu tartışmalıdır. Özerk idari kurumların oluşturulmasındaki amaç; kamu düzeni açısından önem arz eden sektörlerin korunması, bu sektörleri üzerindeki politik etkilerin engellenmesi ve tüketicilerin sektördeki aktörlerin keyfi davranışlarından korunabilmesidir (Çolak, 2003,91). Bu amaçla Anayasada yer alan idarenin kuruluşuna ilişkin sistematiğin sınırlarının bir hayli zorlandığı gözlemlenmektedir. Çolak'a göre; bağımsızlık ve özerklik farklı kurumları ifade etmekte; bağımsızlık kavramı özerkliğe göre daha kapsamlı ve ileri bir durumu ifade etmektedir. Buna göre bağımsızlık üç temel erk olan; yasam, yürütme ve yargı organlarına karşı var olan bir bağımsızlık durumunu ifade etmektedir. (Çolak, 2003: 91). Özerklik ise kamu tüzel kişiliğine sahip olan bir kuruluşun faaliyetlerinde ve verdiği hizmetlerde, alacağı kararlarda, herhangi bir talimat veya emir altında olmaksızın mevzuata içerisinde görevlerini yerine getirmesi ve kendisine ait bir bütçesinin olmasını ifade etmektedir (Çolak, 2003: 97-98). 1982 Anayasasına göre Türk idari sisteminin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere yapılandığı, bu yapılanmanın dışında kalabilecek bir yapının Türk idari sistemine dâhil olmasının söz konusu olmadığı dolayısıyla, Türkiye'de bağımsız idari otorite kavramından söz

edilemeyeceğini bunu yerine Özerk idari kurum kavramının kullanılması gerektiğini savunan görüşe biz de katılıyoruz (Çolak,2003,94).

Özerk İdari Kurumlar, " toplumsal yaşam için özel bir önem ve duyarlılık taşıyan, temel hak ve özgürlükler ile ekonomik ve sosyal sektörlerde veya alanlarda düzenleme, denetleme ve yönlendirme faaliyetinde bulunan, kararları üzerinde hiçbir makam ve merciin etkisinin olmadığı, karar organları özel güvencelere sahip, mali özerkliği haiz, özerk kamu tüzel kişileridir" (Ulusoy, 2003a: 1-2).

Diğer bir tanıma göre ise Özerk İdari Kurumlar; "Belli sayıdaki kişilerden oluşan karar organı olan, kanunla verilen belirli bir alanda esas itibariyle düzenleme ve denetim yapmakla görev verilmiş ve yetkilerle donatılmış; mali ve idari özerkliğe sahip, yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan, yasalarında belirlenen ilkeler çerçevesinde hesap veren tüzel kişiliğe sahip kamu kurumları" olarak tanımlanmaktadır (Karacan, 2001: 7).

Başka bir tanıma göre ise; Özerk İdari Kurumlar; "Siyasi organlardan bağımsız, temel hak ve özgürlükler ve ekonomik etkinliklerle ilgili duyarlı konularda kendine ait etkili ve önemli yetkiler kullanarak düzenleme, denetim ve gözetim gören yapılar" olarak tanımlanmaktadır (Akıncı, 1999: 100).

Teitgen- Colly nin tanımına göre ise Özerk İdari Kurumlar;

> *"Kanun koyucunun inisiyatifiyle kurulmuş ve kamu fonlarından besleniyor olmalarından dolayı devletin bir parçası olmalarına karşın, ne yürütme ne de yasama ve yargı erklerinin uzantılarına bağımlı olan, sektörlere göre düzenliliği sağlama ve denetleme görevini otonom bir şekilde uygulamasına izin veren yetkilerle donatılmış kamusal kuruluşlar"*

olarak nitelendirilmektedir (Özel, 2000).

Diğer bir tanıma göre ise Özerk İdari Kurumlar; "temel hak ve özgürlüklerle ilgili alanlarda önemli düzenleme ve denetleme yetkileri kullanan özerk statüdeki idari yapılar olarak" (Öztürk, 2003: 3) tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan hareketle Özerk İdari Kurumların ortak özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Özdağ, 2002: 7);

a) Genel yönetim şeması içinde yer alan,

b) Kurumsal oluşum ve isleyişi yasa ile belirlenmiş,

c) Özerk ve bağımsız statülü,

d) Genel olarak kamu tüzel kişiliğine sahip oldukları kabul edilen,

e) Kamusal yasamın duyarlı alanlarında düzenleme ve denetim esasına dayalı güçlü kamusal yetkileri olan,

f) Eylem ve işlemleri yargısal denetime açık olan,

g) Bir hizmeti sunmaktan çok, bir faaliyetin organizasyonunu, düzenlenmesini ve denetimini yapan,

h) Merkezi idarenin hiyerarşik yapısından ayrılmış olmalarına karsın, merkezi idarenin gözetimi dışında olmayan

kuruluşlardır.

Özerk İdari Kurumların Türk idari teşkilatındaki yeri diğer bir ifade ile Türk idari teşkilatı içerisinde Özerk İdari Kurum niteliğinde bir kurumun nasıl konumlandırılabileceği hususu tartışmalıdır.

Tan'a göre; 1982 Anayasasının oluşturduğu idari sistem içerisinde Bağımsız İdari Otorite kavramının kabulü mümkün değildir (Tan, 1996: 131). Çolak'a göre; Türk idare sistemi merkezden ve yerinden yönetim esaslarına göre teşkilatlandığı için, söz konusu yapılanma dışında bir kuruluşun tartışılması mümkün değildir. Dolayısıyla da Türkiye açısından Bağımsız İdari Otorite olarak tanımlanabilecek bir yapıdan söz etmek mümkün olamayacaktır. (Çolak, 2003: 91-93). Giritli, Bilgen, Akgüner ve Berk'e göre ise 1982 Anayasasında Bağımsız İdari Otoritelerin kuruluşuna ilişkin bir dayanak bulmak zordur dolayısıyla ülkemizde faaliyet gösteren

kamu kuruluşların Bağımsız İdari Otorite olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir (Giritli vd., 2013: 587) .

Gözübüyük, söz konusu kurumların hizmet yerinden yönetim kuruluşu olduğunu, Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilmelerinin mümkün olduğunu, her ne kadar Anayasa'da açık bir düzenleme olmasa da bu durumun söz konusu kuruluşların Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilmesine engel teşkil etmeyeceğini savunmaktadır (Gözübüyük ve Tan, 2001: 288-291). Ulusoy da Özerk İdari Kurumların Türk hukukunda var olduğunu kabul etmektedir (Ulusoy, 2003a: 5-6). Sancakdar'a göre Sermaye Piyasası Kurumu, Radyo ve televizyon Üst Kurumu, Rekabet Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu birer Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilmektedir (Sancakdar, 2001: 115). Yıldırım'a göre sırf kamu kurumlarının merkez teşkilatından bağımsız olması, denetime tabi olmaması sebepleriyle başka bir kategoriye sokulmasına gerek yoktur, merkezin denetimine tabi olmayan kamu kurumlarının da kurulması mümkündür; dolayısıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurumu, Radyo ve Televizyon Üst Kurumu gibi kurumların hizmet bakımından yerinden yönetim kurumları olarak kabul edilmeleri gerektiğini, bu durumu zorlaştıran herhangi bir hukuki sebep bulunmamaktadır (Yıldırım, 2000b: 4).

B. Özerk İdari Kurumları Tanımlayıcı Kavramlar

Özerk İdari Kurumları diğer kamu kurumlarından ayıran en önemli özellikleri, özerk ve bağımsız olmaları, tarafsız nitelikli bir otorite olmalarıdır. Ulusoy'a göre bir idari organın Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilebilmesi için özerk ve bağımsız olma ile regülasyon işlevini yerine getirebilme özelliklerinin bir arada bulunması gerekmektedir (Ulusoy, 2003a: 15). Ancak Çolak'a göre; bağımsızlık ve özerklik farklı kavramları ifade etmekte; bağımsızlık kavramı özerkliğe göre daha kapsamlı ve ileri bir durumu ifade etmektedir. Buna göre bağımsızlık üç temel erk olan; yasam, yürütme ve yargı organlarına karşı var olan bir bağımsızlık durumunu ifade etmektedir. (Çolak, 2003: 91). Özerklik ise kamu tüzel kişiliğine sahip olan bir kuruluşun faaliyetlerinde ve verdiği hizmetlerde, alacağı kararlarda, herhangi bir talimat veya emir altında olmaksızın mevzuata içerisinde

görevlerini yerine getirmesi ve kendisine ait bir bütçesinin olmasını ifade etmektedir (Çolak, 2003: 97-98)

Aşağıda Özerk İdari kurumların sahip oldukları bu özellikler; tarafsızlık, özerklik ve otorite başlıkları altında incelenecektir.

1. Tarafsızlık

Özerk İdari Kurumların niteliklerinden birisi de tarafsızlıktır. Tarafsızlık taraflar arasında ayrımcılık yapmamayı, adaletli ve eşit davranmayı, fark gözetmeksizin muamelede bulunmayı ifade etmektedir. Tarafsızlık niteliği, bağımsızlığı destekleyici bir yapı olarak görülmektedir. Bağımsızlık Özerk İdari Kurumların statü durumunu niteleyen bir kavram olarak kullanılırken, tarafsızlık ise bu otoritelerin uygulama ve davranışlarına ilişkin olan bir nitelik olmaktadır (Akıncı, 1999: 106).

Tarafsızlık kavramı nesnellik ve açıklık olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilecektir.

a. Nesnellik

Nesnellik, denetleme görevi olan organın, bu görevini ifa ederken, sadece mevcut olanı dikkate alan ve olması gerekenle karşılaştırmak suretiyle sonuca ulaşması anlamına gelirken; bu görevi ifa ederken de duygularından soyutlanmış bir şekilde ve herhangi bir etkiden uzak olarak karar vermesi anlamına gelmektedir (Atay, 1994: 36). Bu bağlamda Özerk İdari Kurumların hem kurul üyelerinin hem de personelinin konularında uzman kişiler olmaları, siyasi baskılardan ve ekonomik baskı gruplarının muhtemel baskılarından bağımsız olarak faaliyet gösterebilmeleri nesnelliğin sağlanabilmesi açısından büyük anlam ifade etmektedir.

b. Açıklık

Kamu gücünü kullanarak tek yanlı iradeleri ile kişilerin hak ve özgürlüklerini etkileyebilen işlemler yapma yetkisi ile donatılmış idari kurumların, hukuka uygun hareket edip etmediklerini yargı yolu ile denetlemek her zaman başarılı ve önleyici

olamamaktadır. Hukuka bağlı devlet ilkesinin tam anlamı ile gerçekleştirilmesi ve yargısal denetimin "a posterior" olmasından kaynaklı muhtemel sıkıntıların önüne geçilebilmesi açısından idari işlemlerin yapılması aşamasında hukuka uygunluğu sağlayıcı bir mekanizmanın tesisi gerekmektedir. Bu ise açıklık ilkesinin tesisi ile mümkündür (Güran, 1982: 102).

Açıklık kavramı, herkese açıklık ve ilgililere açıklık olmak üzere iki farklı şekilde uygulamalara konu olmaktadır. Herkese açıklık ifadesinden anlaşılması gereken; herkes tarafından idarenin hali hazırda elinde bulunan bilgi ve belgelere ulaşılmasının mümkün olmasıdır. İlgililere açıklık kavramı ise bir idari eylem veya işleme taraf olan ilgililerin sahip oldukları bilgi ve belgeleri alama hakkını ifade etmektedir (Kanlıgöz, 1988: 1983).

2. Özerklik

Özerklik, bir idari kuruluşun, görevlerini kendi organları ve kendi kaynakları aracılığıyla yapabilmesini ifade etmektedir. Özerk nitelikte olan yönetim, kendi hareketlerini düzenleyecek olan kuralları da kendisi düzenleyebilme yetkisini haizdir (Öztürk, 2003: 10).

Özerklik kavramı ile bağımsızlık kavramını birbirine karıştırmamak gerekir. Özerkliğe sahip olan her kurum bağımsız nitelikte değildir. Özerklik kamu kurumları üzerinde merkezi yönetimin baskısını hafifletebilmek gayesiyle ortaya çıkmış bir kavramdır. Özerklik, merkezi idareden tamamen bağımsızlık anlamına gelmemekte, idarenin görevlerini merkezi idarenin müdahalesi olmadan kendi olanaklarıyla yerine getirebilmesini ifade etmektedir (Keleş ve Yavuz, 1989: 20).

Bağımsız İdari Otoriteler bağlamında özerklik kendisini üç ana başlık altında göstermektedir. Bunlar işlevsel özerklik, mali özerklik ve örgütlenme özerkliği olarak sıralanmaktadır. İşlevsel özerklik, kurumsal dinamizmin sağlanabilmesi için gerekli iken, mali özerklik ise Bağımsız İdari Otoritelerin bağımsızlık niteliklerini güçlendiren ve serbest hareket kabiliyetini artıran bir nitelik arz etmektedir (Öztürk, 2003: 10). Örgütlenme özerkliği ise; Özerk İdari Kurumların kendi kurumsal yapılarına dair bir özerkliği içermektedir. Örgütlenme özerkliğine genel olarak,

Bağımsız İdari Otoriteler kamu tüzel kişiliği niteliğinde yapılanmakta ve yönetmelikler gibi düzenleyici işlemler yapabilme gücüne de sahip olmaktadırlar (Tan, 2000a: 117).

Özerk İdari Kurumların vesayet ve hiyerarşi denetimlerine tabi olmadıkları, ancak yargısal denetimin söz konusu olduğunun yanı sıra bir de Özerk İdari Kurumların "ilgili bakanlık" ve "ilişkili olduğu" bakanlık kavramı karşımıza çıkmaktadır (Germeyan ve Deniz, 2004: 18). Bu kavramın idarenin bütünlüğü ilkesinin sağlanması, diğer bir ifade ile Özerk İdari Kurumların idari teşkilat içerisinde varlığını gösterebilmek olduğu düşünülebilecektir. "İlgili bakanlık" ya da "ilişkili bakanlık" kavramları Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilen kurumların kuruluş kanunlarında yer almakta ve kurumun hangi bakanlıkla ilişkili ya da ilgili olduğunu göstermektedir.

Tüm bu açıklamaların nihayetinde, bizim de katıldığımız görüşe göre; özerklik "kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluşun yürüttüğü faaliyetler ve hizmetlerle ilgili olarak alacağı kararlarında emir ve yönlendirmeye tabi olmadan, mevzuat çerçevesinde görevlerini yerine getirmesi ve harcamalarını karşılaşmak üzere kendi bütçesine sahip olması" olarak ifade edilebilecektir (Çolak, 2003: 98).

3. Otorite

Bağımsız İdari Otoriteler, faaliyet gösterdikleri alanlarda görevlerini yapabilmek için birçok yetki ile donatılmışlardır. Bu yetkiler faaliyet alanlarında idari otorite olduklarından kendilerine verilmiştir. İdari otorite kavramı, hukuk sınırları içerisinde toplumun yaşamını sürdürmesi için kamusal etkinlikler yürüten makamlar" (Gözübüyük ve Tan, 2001: 4) şekilde tanımlanabilecektir.

Otorite ise; "emretme ve başkasını itaate zorlama yetkisiyle bu yetkinin kullanılması veya hukuksal güç ve yetki emretme ve işlem yapma hakkı, kamusal görev alanında bir kamu ajanının hukuka uygun olarak verdiği emirlere itaat ettirme iktidarı" (Akıncı, 1999: 112-113) olarak tanımlanabilecektir.

Özerk İdari Kurumlar merkezi yönetimden bağımsızlaşmış olarak faaliyet gösteriyor olsalar da, kural koyucu nitelikleri açısından yasama organının, cezai

nitelikte işlemler yapabilme açısından yargı organlarının bazı özelliklerini taşıyor olsalar bile, nihayetinde genel idare çatısı altında yer alan kuruluşlar olduğu unutulmamalıdır (Öztürk, 2003: 11).

Özerk İdari Kurumların idari otorite olarak nitelendirilmeleri, söz konusu kurumların temel hak ve özgürlükler ile toplumsal hayat içerisinde önemli alanlarda yetkilerini kullanarak düzenlemeler, denetlemeler ve yaptırımlar gibi icraî nitelikte idari işlemleri başka kurum ya da kuruluşların izin veya onayına gerek olmaksızın yapabilmelerine dayanmaktadır (Akıncı, 1999: 113).

c. Düzenleme Yetkisi

İdare, üstlendiği görevleri yerine getirebilmek için, Anayasa ve kanunlara aykırı olmamak kaydıyla genel ve soyut düzenlemeler yapabilme, genel ve soyut nitelikte normlar koyabilme yetkisine sahiptir (Günday, 2013: 193). Özerk İdari Kurumların düzenleme yetkisi, görev alanlarının belirlendiği kuruluş kanunlarından kaynaklanmaktadır. 1982 Anayasa'sının 124. maddesi "Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler." hükmüne yer vermektedir. Özerk İdari Kurumlar de kamu tüzel kişiliği niteliğini haiz olmalarından dolayı yönetmelikler çıkartabilmektedirler.

Bağımsız İdari Otoriteler normlar hiyerarşisi çerçevesinde diğer üst normlara aykırılık teşkil etmemek şartıyla yönetmelik, tebliğ, bildiri veya genelge gibi farklı düzenli işlemler yaparak; toplum için büyük önem arz eden sektörlerine ilişkin olarak kendilerine verilmiş görevleri kamu düzeni ve kamu yararı gereklerine uygun olarak faaliyet gösterirler.

d. Denetleme ve İzleme Yetkisi

Bağımsız İdari Otoriteler, faaliyet alanlarına ilişkin olarak kanunlara ve kendi hukuki düzenlemelerine riayet edilip edilmediğini izlemek ve gerekli tedbirleri de almak zorundadır. Bu amaca uygun olarak da ilgililerden gerekli bilgi ve bilgileri isteyerek veya onların bilgilerine başvurmak suretiyle ya da yerinde incelemeler yapmak suretiyle denetleme ve izleme faaliyetlerini gerçekleştirilmektedir.

e. Yaptırım Yetkisi

Özerk İdari Kurumları faaliyet alanlarında etkili kılan en önemli yetki yaptırım yetkisidir. Yaptırım yetkisinin içeriği farklı kurumların uygulamalarında farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu yaptırımlar genellikle para cezası, faaliyetten geçici süreli ya da tamamen men gibi yaptırımlardır. Özerk İdari Kurumların özel kolluk yetkilerini kullanarak aldığı kararlara uyulmaması durumunda, bizzat bu otoritelerce uygulanacak yaptırımlar olduğu gibi bunların yanı sıra bazı hallerde cezai yaptırımlar da öngörülmektedir (Gözübüyük ve Tan, 2001: 300).

Özerk İdari Kurumlar yaptırım yetkileri sayesinde sorumlu bulundukları alanlarda kamu düzenini bozulmasını engellemek ya da bozulduğu hallerde eski haline geri getirebilmek için yaptırımlara başvurmaktadır.

VI. EKONOMİK KAMU DÜZENİ VE BTK İLİŞKİSİ

Telekomünikasyon sektörü doğası gereği rekabete açık olması gereken bir sektördür. İletişim ihtiyacı günümüzde çok geniş alanlı bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yediden yetmişe herkesin en doğal ihtiyacı olan iletişimin karşılanması için bireyler bu konuda hizmet veren firmalara yöneleceklerdir. Dolayısı ile telekomünikasyon sektöründe müşterilerin en çok ihtiyacı olan az ücret ile en verimli veya kaliteli iletişimin nasıl sağlanacağı hususudur.

Bunun yanında doğaldır ki, sektördeki aktörler de kullanıcıların bu ihtiyaçlarına cevap vermek durumundadır. Ancak bunu mutlaka bir ekonomik kazanç veya kar dürtüsüyle yerine getirmek isteyeceklerdir. Yukarıda bahsedildiği gibi bu sektörde pasta çok büyüktür ve serbest piyasa ekonomisinin gereği olarak büyük firmalar pastadaki büyük parçaya talip olacaktır. Bu durumda tüketiciler lehine düzenlemeler yapmak ve son kullanıcıların haklarını gözetmek gerekecektir. Bu anlamda tüketici haklarının korunması anlamında Devletin ekonomik kamu düzenin bir gereği bu alanı düzenleme ve denetleme gereği ortaya çıkacaktır.

Bir başka açıdan bakarsak, telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren şirketler gerek altyapı gerekse ekonomik kapasite bakımından eşit düzeyde

değillerdir. Sektör dilinde ve BTK mevzuatında EPG kısaltmasıyla ifadesi bulan etkin piyasa gücüne sahip aktörler vardır. Örneğin bir aktörün (ülkemizde Türk Telekom) karasal altyapıyı uzun senelerdir elinde tutmasından kaynaklanan bir etkin piyasa gücüne sahip olması karşısında, sektörde faaliyet gösteren diğer aktörlerin bu karasal altyapıyı kullanma gerekliliği karşısında EPGye sahip aktörün nasıl davranması gerektir? Doğaldır ki, ekonomik kamu düzeninin bir gereği olarak bu büyük aktörün hakkını kötüye kullanmaması gerekecektir. Ve bu dengeyi Devlet veya daha özelde Özerk İdari Kurumlar sektördeki rekabetin tesisi adına düzenleme ve denetleme vazifesini yerine getirecek ve ekonomik kamu düzeninin tesisi anlamında gerekli çalışmaları yapacaktır.

VII. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ VE GELİŞİM SÜRECİ

Gelişen dünyayla birlikte toplumlar için kamu düzeninin sağlanmasında önem arz eden diğer bir ifade ile hassas nitelikte sektörlerde kamu düzeninin sağlanması ve korunabilmesi için söz konusu alanların düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde rekabete açılan bu hassas sektörlerde düzenleme faaliyetlerini yerine getirecek ve bağımsız niteliği haiz bir idari otoriteye duyulan ihtiyaç, klasik anlamda mevcut idari otoritelerden farklı yapıda bir idari organın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Dönmez, 2003: 56).

A. Özerk İdari Kurumların Ortaya Çıkış Nedenleri

Teknolojik gelişmelerin çok hızlı gerçekleşmesi sonucunda böylesine hızlı gelişen bir alanın klasik anlamda idari ve yargısal uygulamalarla etkili bir şekilde denetiminin ve düzenlenmesinin zorlaşması, bunun yanı sıra bu kadar ekonomik önemi haiz alanlarda siyasi iktidarların söz sahibi olmak istemesinin önüne geçebilmek, ekonomik baskı gruplarının söz konusu alanlarda piyasaları etkilemelerinin ve rekabet ortamının korunmasını sağlamak gibi gayeler de Özerk İdari Kurumların ortaya çıkmasına zemin hazırlayan bir başka sebeptir (Ulusoy, 2003a: 5).

Özerk İdari Kurumların ortaya çıkmasının bir başka nedeni ise; özelleştirmeler nihayetinde ortaya çıkan söz konusu faaliyet alanlarına ilişkin düzenleme ve denetleme ihtiyacının karşılanması gösterilebilecektir. Enerji sektörü, telekomünikasyon sektörü gibi özelleştirmelerin yapıldığı sektörlerde, özel girişimcilerin yanı sıra devletin de halen işletim faaliyetlerine devam ediyor olması, hem faaliyet gösterenin hem de düzenleyenin aynı olmasının önüne geçebilmek için Özerk İdari Kurumların varlığını gerekli kılmıştır (Sobacı, 2006: 161).

Piyasalarda yasal nitelikte ve fiilen var olan bir tekel piyasasında rekabet ortamının sağlıklı bir şekilde oluşturulması, rekabet ortamı oluşturulduğu aşamada muhtemel olumsuz durumların önlenmesi; doğal tekel piyasasına sahip alanlarda da denetim, düzenleme ve yönlendirme faaliyetlerinin sağlıklı olarak icra edilebilmesi de ancak özerk, tarafsız ve alanında uzmanlaşmış kurumlar tarafından yapılabileceğinden, Özerk İdari Kurumlar ortaya çıkmıştır (Ulusoy, 2003a: 8).

Yargı organları tarafından yapılan denetim ancak *a poteriori* [5] ve sadece somut bir olaya ilişkin olması, yargı karalarının süratli olarak verilememesi, yargıçların özel bilgi gerektiren yeni kamusal hizmet alanlarına ilişkin olarak gerekli teknik bilgi ve donanıma sahip olmaması, klasik idari yapıların uyum sağlama, uzmanlık ve yenilik niteliklerini haiz olmaması ve en nihai olarak da kişi hak ve özgürlüklerini gözetmeyen bürokrasiden uzak bir kuruma duyulan ihtiyaç Özerk İdari Kurumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Akıncı: 1999:374).

B. Amerika Birleşik Devletlerinde Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı

Diğer bir adı da **"**Bilgeler Kurulları" olan Özerk Yapılı İdari Kurumlar karşımıza ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri uygulamasında çıkmaktadır (Ulusoy, 2003a: 8). Kongrenin başkana olan güvensizliği nihayetinde ilk olarak 1887 yılında kurulan federal ticaret komisyonu ile birlikte karşımıza çıkan bu kurumlar tarihsel süreç içerisinde çok farklı görevler üstlenmişlerdir (Usta ve Altınışık, 2005).

[5]Bu kelime latince: "Sebepten neticeye, sebep veya illetten hareket ederek sonuca varma; sonradan gelen" anlamlarına gelmektedir.

Kuruluş nedenlerine göre birçok farklı kurum kurulmuş ve bunlar diğer ülkelere de model teşkil eden kurumlar olmuşlardır. Devletin Kızılderililerle ilişkilerin normalleştirilmesi, kamusal nitelikli arazilerin çiftçiler ve kooperatiflere dağıtılması gibi günümüzde anlamsızlaşmış alanlarla birlikte; fikri ve sınai hakların korunması, deniz ulaşımının yürütülmesi, posta idaresinin kurulması ve işletilmesi, göçün ve göçmenlerin kontrolü gibi bir çok farklı alanda faaliyet göstermiş ve göstermekte olan kurumlar Özerk İdari Kurum örneklerindendir (Soybay, 1994: 96).

Amerika Birleşik Devletlerinde Özerk İdari Kurumların ortaya çıkış sebeplerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Uygur, 2007: 39).

a) Amerika Birleşik Devletlerinin federal yapısından kaynaklanan ve bütün bir ülkeyi ilgilendiren ekonomik konularda federal nitelikte bir örgüt oluşturma gayesi,

b) Kongre ile Başkan arasında var olan güç çatışması nedeniyle parlamento tarafından Başkanın özellikle ekonomik alandaki görev ve yetkilerinin sınırlandırılması isteği

c) 1929 ekonomik bunalımın sonucunda Avrupa'nın devletleştirme eğilimine karşın, Amerika Birleşik Devletlerinin ise sistemi Bağımsız İdari Otoriteler aracılığıyla düzenlemeyi prensip edinmesi.

Hali hazırda Amerika Birleşik Devletlerinde faaliyetlerine devam eden 100 civarında Özerk İdari Kurum olduğu bilinmektedir. Söz konusu kurumlar, Amerikan federal sisteminde bir hizmet alanıyla sınırlı olarak düzenleme ve organizasyon yapma, denetleme ve yaptırım uygulama görevlerini tek basına gerçekleştiren ve bu nedenle ülke içerisinde yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra bu üç erki de etkileyen Devletin Dördüncü Erki (Fourth Branch of Government) olarak nitelendirilmektedirler (Çolak, 2003: 156).

C. Avrupa'da Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı

Avrupa'da Bağımsız İdari Otoritelerin gelişimi ikinci dünya savaşının ardından başlamıştır ve ilk örnekleri özellikle iletişim, sermaye piyasası, rekabet gibi

toplumsal hayatın hassas sektörlerinde 1970'li yıllarda karşımıza çıkmaktadır (Majone, 2003: 1).

1970'li yıllarda Avrupa'da milli sanayi anlayışı terk edilmeye başlamış, özelleştirmeleri takiben de bu kuruluşların denetimi bir sorun olarak ülkelerin önüne çıkmış, bu soruna çözüm olarak da Özerk İdari Kurumlar yapılandırılmaya başlamıştır. Bu gelişimin örneklerine bakıldığında İngiltere'de Telekomünikasyon Kurumu,[6] Gaz Temin Kurumu;[7] Elektrik Düzenleme Kurulu,[8] Su Hizmetleri Kurumu,[9] Demiryolları Düzenleme Kurulu,[10] kurulmuştur.

Aynı dönemde Fransa'da ilk düzenleyici otorite olarak 1988 yılında kurulan Borsa İşlemleri Kurumu,[11] Rekabet Konseyi,[12] kurulmuş olan önemli düzenleyici idari otoriteler olarak gösterilebilecektir.

D. Türkiye'de Özerk Yapılı İdari Kurumların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Türkiye'de Özerk İdari Kurumların tarihi gelişimi kendi dinamikleri içerisinde gerçekleşmiştir.

Piyasa ekonomisi, kitlesel iletişim gibi toplumun duyarlı olduğu alanlarda denetleme ve düzenleme gereksinimlerinin artmasıyla birlikte öncelikle Amerika

---

[6] OFTEL: Office of Telecommunications, 1984 yılında İngiliz Telekom şirketinin %50 sinin özelleştirilmesini takiben kurulmuştur. Bu kurumun özelliği ingiliz idari sistemindeki ilk düzenleyici kurum olması yönüyle önem arz etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

[7] OFGAS: Office of Gas Supply ,1986 yılında kurulmuştur. Zaman içerisinde OFGAS ile OFFER birleştirilmiş günümüzde OFGEM adı altında faaliyetlerine devam etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

[8] OFFER: The Office of Electricity Regulation, 1989 yılında kurulmuştur. Zaman içerisinde OFFER OFGAS ile birleştirilmiş günümüzde OFGEM adı altında faaliyetlerine devam etmektedir Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

[9] OFWAT: The Office of Water Service, 1989 yılında kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://www.ofwat.gov.uk/, erişim tarihi: 09.06.2011.

[10] ORR: The Office of the Rail Regulator ,1993 yılında kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://www.rail-reg.gov.uk/, erişim tarihi 09.06.2011.

[11] CBV: Conseil des Bourses de Valeurs,

[12] Autorite de la Concurrence, http://www.autoritedelaconcurrence.fr/user/index.php, Erişim Tarihi: 09.06.2011.

Birleşik Devletlerinde kurulmaya başlanan ve devamında Avrupa'da karşımıza çıkan Özerk İdari Kurumlar 1980 sonrasında Türkiye'de idari yapı içerisinde yer almaya başlamıştır.

Enerji, telekomünikasyon ve ulaştırma gibi alt yapı sektörlerinde, doğal tekellerden niteliklerinden kaynaklı problemleri, düzenleme ve denetim işlevlerini kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığıyla çözmeye çalışan Türkiye 1990 sonrası dönemde özelleştirmelerle birlikte devletin hem işletmeci hem de denetleyici olma niteliklerinin birbirinden ayrışması ve denetim işlevinin de daha etkili şekilde hayat geçirilmesine olanak sağlayacak gerekli alt yapının oluşturulabilmesi için Özerk İdari Kurumların oluşturulmasına ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi gayesiyle de Türkiye'de devletin düzenleyici kapasitesini daha verimli ve etkin kullanabilmesini sağlayabilmek gayesiyle idari ve mali özerkliği haiz Özerk İdari Kurumlar oluşturulmaya başlamıştır (Kaya, 2004: 98).

Türkiye'de 24 Ocak kararları olarak adlandırılan kararlar sonrasında 1980'li yıllarda karşımıza çıkmaya başlayan Özerk İdari Kurumlar, liberalleşme ve Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreciyle birlikte Avrupa ülkelerinde var olan kurumların iç hukukumuzda oluşturulmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Çal, 2000: 99). Bu gelişmelerin nihayetinde ilk Özerk İdari Kurum olarak; Sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını temin edebilmek, tasarruf sahiplerinin hak ve çıkarlarının korunmasını denetlemek düzenlemek amacıyla kurulan "Sermaye Piyasası Kurulu" 1981 yılında Türk idari sisteminde varlık göstermiştir (Kahriman, 2005: 117).

Sermaye Piyasası Kurulu'nun kurulmasını takiben Türkiye'de Özerk İdari Kurumların varlığına duyulan ihtiyaç ve hukuki zeminin buna uygunlaştırılması çalışmalarının akabinde 1990'lı yılların başında fiilen kaldırılan kamu yayıncılığı tekelinin 1993 Anayasa değişiklikleriyle hukuki varlığını yitirmesi sonucu; 1994 yılında Radyo Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur (Sezen, 2003: 121).

Bu dönemde Türki İdari sisteminde hayat bulan bir diğer Özerk İdari Kurum olan Rekabet Kurumu ise rekabet ortamının sağlanması, denetlenmesi ve korunması amacıyla 1994 yılında kurulmuştur ancak Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği

süreçlerinin hukuki hazırlıklarının tamamlanabilmesi amaçlarıyla ancak 1997 yılında faaliyete geçebilmiştir (Sezen, 2003: 122).

2000'li yılların başından itibaren Özerk İdari Kurumların sayısında hızlı bir artış görülmektedir. 1999 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2000 yılında Telekomünikasyon Kurumu, 2001 yılında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ve Şeker Kurumu, 2002 yılında Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu ve Kamu İhale Kurumu kurulmuştur.

Özerk İdari Kurumların sayısındaki bu hızlı artış doktrinde eleştirilere neden olmuştur. Buna göre Özerk İdari Kurumlar idari yapı içerisinde olağan bir yapı olarak değil, istisnai bir yapı olarak var olmalı dolayısıyla da sayıları mümkün olduğunca az olmalıdır; bu açıdan dikkat edilmediği takdirde kuruluş gayesi olmadan oluşturulacak Özerk İdari Kurumlar, siyasi açıdan meşruluk problemiyle karşı karşıya kalacaktır (Ulusoy, 2003b: 22).

VIII. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN ÖZELLİKLERİ

Özerk İdari Kurumları diğer kamu kurum ve kuruluşlarından ayıran özellikleri bağımsızlık ve regülasyon olarak sayılabilecektir. Bir kurumun Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilebilmesi için olmazsa olmaz nitelikler olarak karşımıza çıkan bu özellikleri idari bağımsızlık ve regülasyon olmak üzere iki ana başlık altında incelememiz mümkündür.

A. İdari Bağımsızlık

Özerk İdari Kurumların idari anlamda bağımsızlığı, organları ve işlevleri üzerinde siyasi organların ve diğer idari otoritelerin klasik idari denetim yetkilerinin olmaması ve işlevlerini yerine getirirken onlara emir ve talimat verememesi şeklinde anlaşılmalıdır (Ulusoy, 2003a, 15). Bağımsızlık yürütmenin özerk idari kurumlar üzerinde hiyerarşik yetkilerinin olmaması anlamına gelmektedir (Giritli vd.;2013,584).

Özerk İdari Kurumların idari bağımsızlığı, organik bağımsızlık ve işlevsel bağımsızlık olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilecektir.

1. Organik Bağımsızlık

Organik bağımsızlık kavramı ile ifade edilmek istenen Özerk İdari Kurumların karar organlarının ve personelinin diğer kamu çalışanlarına kıyasla daha fazla güvenceli bir hukuki statüde olmalarını ifade etmektedir. Kurul üyelerinin atanması, görevden alınması, özlük hakları gibi konuların kanunla düzenlenmesi hususu Özerk İdari Kurumların organik bağımsızlığının sağlanabilmesi için öncelikli şartlar olarak nitelendirilebilecektir (Altındiş, 2006: 14). Kurul üyeleri alanlarında uzman kişiler arasından belirli süreler için seçilen ve bazı istisnai haller haricinde görev süreleri bitene kadar görevlerinden alınamayan, görev süreleri bitiminde de yeniden seçilmeleri mümkün olmayan ve nihai olarak da önceki vazifelerine dönmeleri güvence altına alınmış kişilerdir. Görev süresi sona ermeden görevden alınamama özelliği Özerk İdari Kurumları diğer kamu kurumlarından ayıran en önemli özellik olarak nitelendirilebilecektir (Ulusoy, 2003a: 17).

Sonuç olarak Özerk İdari Kurumların organik bağımsızlıklarının sağlanabilmesi için sağlanması gereken şartlar (Smith, 1997: 3);

a) Özerk İdari Kurumların görev ve yetkilerini, bakanlıkların kontrolü dışında, kanunla düzenlemek,

b) Özerk İdari Kurumlara düzenleme yapmak ve uygulamayı yönlendirme yetkisi vermek,

c) Bu kurullara özel bütçe sağlamak,

d) Kurul üyelerinin atanmasında mesleki standartlar öngörmek

e) Kurul üyelerinin görev sürelerini genel siyasi seçimlerle çakışmayacak şekilde belirlemek ve kurul üyelerinin bireysel görev sürelerini, diğer üyelerin değişim süresinden ayırmak,

f) Kurul personellerinin ücretlerini iyileştirmek

şeklinde sıralanabilecektir.

2. İşlevsel Bağımsızlık

İşlevsel bağımsızlık kavramı; Özerk İdari Kurumların gerçekleştirdikleri işlemlerin klasik idari denetim mekanizmalarından bağımsız olmalarını, merkezi idari tarafından hiyerarşi ve vesayet denetimlerinin Özerk İdari Kurumların işlemlerine uygulanamaması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yürütme organı Özerk İdari Kurumların işlevlerini yerine getirirken gerçekleştirdikleri işlem ve eylemelerinin geçersizliği sonucunu doğuracak herhangi bir yetkiye sahip olamayacaktır.

Hem organik hem de işlevsel bağımsızlık açısından değerlendirildiğinde Özerk İdari Kurumlar ne hiyerarşi denetimine ne de idari vesayet denetimine tabidir. Bu kurumların denetimi ve hesap verilebilirlik açısından denetimleri özel usullere tabidir, söz konusu kurumların hiç bir denetime tabi olmadıkları anlamına gelmemektedir. Bu kurumlar yargısal ve yasama denetimine ve bazı idari denetimlere de asgari derecede tabi olmaktadırlar. Özerk İdari Kurumların kararları yargı tarafından iptal edilebilecek, kurum memurları isledikleri suçlardan dolayı sorumlu olacaktır. Özerk İdari Kurumların üyelerinin seçimi, maaş ve diğer mali haklarının belirlenmesi gibi hususlarda da siyasi iradenin etkili olduğunu unutmamak gerekir (Ulusoy, 2003a, 18).

B. Regülâsyon

Regülasyon kavramı belirli bir faaliyetin gerçekleştirilmesiyle ilgili olarak "düzenleme" yani oyunun kurallarının belirlenmesi, "denetim" yani bu kurallara uyumun sağlanması ve nihai olarak "yönlendirme" yani faaliyetin gerçekleştirdiği sektörü veya alanda sağlıklı bir rekabet ortamının sağlanması ve çoğulcu bir yaklaşımla oryantasyonun sağlanması olarak tanımlanabilecektir (Ulusoy, 2003a: 21).

Bir başka tanıma göre regülasyon; "devletin topluma kamu hizmetini bizzat sunmaktan vazgeçmesiyle, özelleştirilen alanlarda piyasa mekanizmasının kurallarının tam anlamıyla gerçekleşmesini sağlamaya yönelik bir tür hakemlik" olarak tanımlanmaktadır (Altundiş, 2006: 16).

Özerk İdari Kurumların en önemli görevlerinden birisi görev konusu olan sektörde düzeni sağlamaktır. Bunu sağlayabilmek amacıyla; piyasa işleyişinin sıkıntılı olduğu alanlarda piyasaların işleyişinde etkinliği artırmak adına fiyat, miktar, piyasalara giriş ve çıkış koşullarında lisans veya izin verme ve iptali gibi mekanizmalar vasıtasıyla; kalite ve güvenlik gibi değişkenlerin denetimi için düzenlemeler yapma yetkisini haizdirler (Giritli vd. 2013,583).

IX. ÖZERK YAPILI İDARİ KURUMLARIN TÜRLERİ

Özerk İdari Kurumlar, karar organlarının şekline göre, yaptıkları regülâsyonun şekline göre ve faaliyet alanlarına göre olmak üzere üç ayrı şekilde kategorilere ayrılabilir.

A. Karar Organlarının Şekline Göre Özerk Yapılı İdari Kurumlar

Karar organlarının şekline göre Özerk İdari Kurumlar, karar organları bir kuruldan oluşanlar ve karar organları bir kurul şeklinde olmayanlar olmak üzere ikiye ayrılabilecektir.

Türkiye'de bulunan Özerk İdari Kurumların büyük bir çoğunluğunun karar organları kurul şeklinde olmasına rağmen, istisnai nitelikte olsa dahi karar organı kurul şeklinde olmayan Özerk İdari Kurumlar de bulunmaktadır. Karar verici organları kurul şeklinde olan Özerk İdari Kurumlara Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu, Rekabet Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Radyo Televizyon Üst Kurulu, Kamu İhale Kurumu örnek olarak verilebilecektir. Karar verici organ tek bir kişiden oluşan Türk Patent Enstitüsü ise karar verici organları bir kuruldan oluşmayan Özerk İdari Kurumlara örnektir (Ulusoy, 2003a: 11).

Özerk İdari Kurumların karar organlarının bir kuruldan oluşmasının, kurumların nitelikleri gereği toplum hayatı ve kamu düzeni için önem arz eden konularda nihai karar verme sürecinde, bir istişare sonucunda nihai kararı vermesi açısından daha demokratik ve kişisellikten uzak kararların alınması sonucunu doğurması beklenmelidir.

B. Yapılan Regülasyonun Özelliğine Göre Özerk Yapılı İdari Kurumlar

Yapılan regülasyonun özelliğine göre Özerk İdari Kurumları genel nitelikte regülasyon yapan kurumlar ve özel bir sektöre yönelik regülasyon yapan kurumlar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

Görev konularına dair olarak her sektöre ilişkin regülasyon yetkisini haiz olan Özerk İdari Kurumlara örnek olarak Rekabet Kurumu ve Kamu İhale Kurumu verilebilecektir. Bu kurumlar spesifik bir faaliyet alanını değil geniş anlamda kendi konularına giren her sektörün faaliyetlerini regüle etme görevi olan kurumlardır (Ulusoy, 2003a: 12-13).

Spesifik bir faaliyet alanına ilişkin regülasyon yetkisini haiz olan Özerk İdari Kurumlara ise Radyo Televizyon Üst Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu gibi kurumlar örnek verilebilecektir (Ulusoy, 2003a: 12-13).

C. Faaliyet Alanlarına Göre Özerk İdari Kurumlar

ULUSOY faaliyet alanlarına göre Özerk İdari Kurumları temel hak ve özgürlükler alanında faaliyet gösteren kurumlar ve ekonomik alanda faaliyet gösteren kurumlar olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu ayrıma göre Ülkemizde temel hak ve özgürlükler alanında faaliyet gösteren Özerk İdari Kurumlara örnek olarak Radyo Televizyon Üst Kurulu verilebilecektir. Ekonomik alanda faaliyet gösteren Özerk İdari Kurumlara örnek olarak Rekabet Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu örnek verilebilecektir (Ulusoy, 2003a: 12-13).

TAN'a göre Özerk İdari Kurumlar, piyasa ekonomisinin düzenlenmesine ilişkin olanlar (örneğin EPDK), temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin olanlar (örneğin RTÜK) ve nihai olarak idarenin keyfi hareketlerine karşı korunma amacının gerçekleştirilmesine yönelik olanlar (örneğin Fransa'daki "Mediateur")olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Tan, 2002: 14).

THATCHER'ın sınıflandırmasına göre özellikle Avrupa'da 1980 ile 1990lı yıllarda kurulan Özerk İdari Kurumları iki ana gurupta değerlendirmek mümkündür. Buna göre kamu hizmetlerini düzenleyen kurumlar, genel rekabet otoriteleri ve finansal otoriteler bu ilk gruba dâhil ve piyasaların işleyişine dair görevleri olan Özerk İdari Kurumlardır. Bu Özerk İdari Kurumlar haksız rekabetin önlenmesi, faaliyet lisanslarının verilmesi, bazı durumlarda da fiyat kontrolü görevlerini ifa ederler. Bu kurumlar sosyal konular ve piyasa dağılımına ilişkin de güç sahibi durumdadırlar örneğin, evrensel hizmetin sağlanması özel grupların korunması bu kurumların piyasalar ve sosyal konulara dair görevlerindendir.İkinci grup Özerk İdari Kurumlar ise rekabetten daha çok kamunun yararına olan konuları desteklemekle görevlidirler. Bu gruba dâhil olan Özerk İdari Kurumlar ilk gruptakilere nazaran daha çok türü içerisinde barındırmaktadır. Örneğin çevre, güvenlik (gıda güvenliği, iletişim güvenliği gibi güvenlik konulu olanlar), ayrımcılık konulu olanlar gibi birçok türü olabilecektir. Bu Özerk İdari Kurumlar de sorumlu bulundukları alanlarda standartların belirlenmesi, kaynakların yasallaştırılması ve bilgilendirme gibi görevleri yürütmektedirler (Thatcher, 2002: 126).

X. ÖZERK İDARİ KURUMLARIN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ

Özerk İdari Kurumların idari sistem içerisinde yer almalarından itibaren kurulmaları aşamasında öngörülen veya daha önce öngörülememiş yönleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunları olumlu ve olumsuz yönleri olmak üzere iki ana başlık altında incelemek mümkündür.

A. Olumlu Yönleri

Özerk İdari Kurumların özellikle teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren alanlarda kurulmuş olması sebebiyle politikacıların ve ekonomik baskı gruplarının etkisinden uzak, ekonomik ve siyasi çıkar kaygıları olmaksızın, tarafsız olarak faaliyet göstermeleridir.

Özellikle politik iktisat alanında yapılan çalışmalar siyasilerin ülke içerisindeki her kurum gibi ekonomide etkili bir aktör olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla politikacılar bir şekilde ekonomik hareketliliğin olduğu alanlardan fayda

elde etmeye çalışacakları için ekonomik manada rant elde etme oranının yüksek olduğu alanlarda, karar alma ve uygulama mekanizmalarında, politikacılardan ziyade bağımsız, alanında uzman ve objektif hareket eden uzmanların bulunması Özerk İdari Kurumların bir başka olumlu yönünü oluşturmaktadır (Aktan, 1996: 19; Ulusoy, 2000: 47).

Özerk İdari Kurumların regülasyon yaptıkları alanlarda, profesyonel uzmanlık nitelikleri, sektörlerdeki değişikliklere karşı daha esnek olmaları, bu sektörlerde uzun dönem istikrarının sağlamaları olumlu yönlerinden birisidir (Gilardi: 2002).

Özerk İdari Kurumların sorumlu bulundukları alanlara, teknik kapasiteleri vasıtasıyla daha etkili ve hızlı müdahalede bulunma özellikleri de olumlu yönlerinden birisidir (Ulusoy, 2003a: 48).

Klasik devlet organizasyonu içerisinde örgütlenmiş olan birbirinden bağımsız nitelikte, farklı fonksiyonları tek bir elde toplaması bir diğer olumlu yönüdür. Dolayısıyla düzenleyici işlem yapabilme, bunu uygulayabilme ve nihai olarak uyuşmazlıkları çözme yetkileri tek bir elde toplanmış olmaktadır. Bu sayede idarenin etkinliği artırılmış olmakta, farklı kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği, iletişimsizlik, kurumsal çatışmaların ortaya çıkartacağı sıkıntılar bertaraf edilmiş olmaktadır (Ulusoy, 2003a: 48).

B. Olumsuz Yönleri

Özerk İdari Kurumlara getirilebilecek önemli olumsuz eleştiriler şu şekilde sıralanabilecektir (Ardıyok, 2002: 85):

a) Yürütme içerisinde siyasi iktidar tarafından denetlenemeyen bir kategorinin varlığından kaynaklanan meşruiyet sorunu.

b) Devlet yapılanması içerisinde idari organlar olarak düzenlenmelerine karşın, idari açıdan bağımsız olmaları, yani idari yapının başındaki birimlerin (cumhurbaşkanlığı veya bakanlar kurulu gibi) bunlar üzerinde tipik vesayet

ve hiyerarşi denetimi yetkilerinin bulunmamasından dolayı idarenin bütünlüğü ilkesinin yara almış olacağı eleştirişi.

Özerk İdari Kurumlar açısından yapılan en önemli, olumsuz değerlendirme, söz konusu kurumların yürütme içerisinde bulunmasına rağmen siyasi iktidar tarafından denetlenememesinin oluşturduğu meşruiyet sorunudur. Çünkü modern anlayışa göre atanmışlar, seçilmişler tarafından denetlenmeli, diğer bir ifade ile idare siyasetin denetiminde olmalıdır. Oysa Özerk İdari Kurumlar üzerinde ne organik ne de işlevsel denetim mümkün olmadığı için hükümetlerinde bu idari faaliyetler açısından parlamento önünde bir sorumluluğu olmayacaktır. Bu sıkıntının önüne geçilebilmesi için Özerk İdari Kurumların karar organlarının oluşumunda ve bu kurulların oluşumuna dair kuralların koyulmasında siyasi iradeye doğrudan yetki verilmiştir (Ardıyok, 2002: 85-88).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 123/1 maddesine göre, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğunu ifade etmektedir. Böyle bir sistemde hem kuruluş hem de görev yönünden idarenin bütünlüğü de hiyerarşi ve idari vesayet denetimi şeklindeki hukuki araçlar yoluyla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Özerk İdari Kurumlar üzerinde söz konusu iki denetim biçiminin de uygulanamaması, bu kurumların anayasal manada meşruiyetinin sorgulanması gerektiği eleştirisini ortaya çıkarmaktadır (Ulusoy, 2003a: 50).

Türkiye'de Özerk İdari Kurumların her biri bir bakanlıkla "ilgili" veya "ilişkili" durumdadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu için ilgili bakanlık Başbakan veya görevlendireceği devlet bakanı iken, Sermaye Piyasası Kurumu ilgili bakanlık Başbakan tarafından görevlendirilen devlet bakanıdır. Radyo Televizyon Üst Kurulu Başbakanlıkla ilişkilendirilirken, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Rekabet Kurulu'nun, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji piyasası düzenleme Kurulu ile ilişkili bakanlıktır. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun ilişkili olduğu bakanlık Ulaştırma Bakanlığı'dır. Maliye Bakanlığı ile Kamu İhale Kurumu, Başbakan tarafından görevlendirilen Devlet Bakanı Tütün Kurumu'nun, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Şeker Kurumu'nun ilişkili olduğu bakanlıklardır. Dolayısıyla,

Türkiye'deki Özerk İdari Kurumların her biri, bir bakanlık ile ilişkilendirilerek "idarenin bütünlüğü ilkesi" gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

İdarenin bütünlüğü ilkesinin zedelendiğine dair olan eleştiriler daha çok söz konusu kurumlar üzerinde klasik anlamda denetim mekanizmalarının işletilememesine dayandırılmaktadır.

Ulusoy, bu konuda; idarenin bütünlüğü ilkesini öngörmekle birlikte, tanımını yapmamış ve bu ilkenin hangi araçlarla sağlanacağının belirtilmediğini söylemektedir. Dolayısıyla minimum derecede olsa bile bu ilişkili veya ilgili bakanlık kavramının bu durumu sağlamak için yeterlidir (Ulusoy, 2003a: 50). Söz konusu bakanlıklar ilişkili oldukları regülasyon kurumlarının hukuka aykırı olduğunu düşündükleri kararlarının iptali için yargı mercilerine başvurabilecekler ve yargı mercileri bu durumda menfaat koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğini ayrıca araştırmayacaktır. Bu durumda ilişkili bakanlığın menfaatinin olduğu kabul edildiği takdirde idarenin hukuki denetim mekanizmasını harekete geçirebilmelerinin sağlanacaktır (Ulusoy, 2003a: 51).

Günday'a göre ise, idari vesayet, merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünlüğü sağlayan tek araç değildir. Merkezi idare, yerinden yönetim kuruluşlarının işlemlerine karşı, hukuka aykırı olduklarını ileri sürerek işlemlerin iptali için idari yargı mercilerinde iptal davası açabilecektir. Dolayısıyla bu yolla da idarenin bütünlüğü ilkesi gerçekleştirilecektir (Günday, 2001: 77).

Karacan'a Özerk İdari Kurum kavramının ilk olarak ortaya çıktığı ülke olan Amerika Birleşik Devletlerinde "ilişkili" ya da "ilgili" bakanlık kavramlarının olmadığını, bu kurumların asıl olarak başkan ile muhatap olduklarını, regülasyon faaliyetlerinin de Başkan'a bağlı olan "Yönetim ve Bütçe Ofisi" (Office of Management and Budget) tarafından gerçekleştirilecektir. Türkiye'de bakanlıkların Özerk İdari Kurumları kendilerine bağlı bir daire başkanlığı gibi algılama eğilimi içerisinde olduklarını bu durumun ise kurumların bağımsızlıkları açısından gizli bir gerileme olarak değerlendirilebilecektir (Karacan, 2001: 34-35).

Özerk İdari Kurumlara yöneltilen diğer bir eleştiri de; cezalandırma işlevi idari organlar açısından istisnai nitelikte öngörülmesi gereken bir işlev olmasına rağmen, bu yetkinin genelleştirilmesi sonucunda ceza hukukunun ve ceza usul hukukunun kaidelerine her zaman uyulmayacağı, dolayısıyla da adil yargılanama hakkının zedelenmesi riskidir. Bu eleştiriye eğer olumlu cevap verilirse bu durumda Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 6. maddesi bağlamında aranılan tüm yargılama koşullarını yerine getirmeleri aranacak bu durumda da Özerk İdari Kurumlar idari niteliklerini kaybedecek ve yargısal birer kurum haline gelecek, salt bir uzmanlık mahkemesi haline geleceklerdir (Ulusoy, 2003a: 51-52). Söz konusu eleştiriye olumsuz cevap verilmesi halinde ise; Özerk İdari Kurumların idari nitelikte kurumlar oldukları anlayışı güçlenmiş olacak ancak bu durumda da yaptırım kararlarının Avrupa İnsan Hakları hukuku kriterlerine uydurulması ve güvencelerinin sağlanması gerekecektir. Öte yandan da kurum kararlarını yargısal denetimi ve kapsamı ön plana çıkacaktır (Ulusoy, 2003a: 52).

Doktrinde Özerk İdari Kurumların bir yargı organı sayılması gerektiği ve kararlarının da bir yargı organı gibi değerlendirilmesi gerektiğine dair görüşler (Yılmaz, 1999: 112-113,127) olmasına rağmen, Anayasa Mahkemesi,[13] ve Uyuşmazlık Mahkemesi[14] gibi yüksek yargı organları tarafından herhangi bir idari kuruluştan farklı olarak değerlendirilmemektedir.

---

[13] Danıştayın bağımsız idari otoriteleri idari teşkilat içerisinde özel nitelikli bir konumda olduklarını kabul etmediğinden rekabet kurulu ile futbol federasyonu arasında olan bir uyuşmazlık nihayetinde kendisine gelen bir dosyayı, Rekabet Kurulu kararlarının denetimin ilk derece mahkemesi olarak kendilerine verilmesini düzenleyen kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla itiraz yoluyla Anayasa mahkemesine götürmüştür. Anayasa Mahkemesi ise söz konusu itirazı yerinde bulmamıştır. Anayasa Mahkemesi Karar tarihi: 22.12.1998, E.1998/48, K.1998/85, Resmi Gazete, 31.03.200 tarih ve 24006 Sayı, s.39-44.

[14] Uyuşmazlık Mahkemesi Karar tarihi: 27.11.1989, E.1989/24, K. 1989/30, Resmi Gazete 24.12.1989 Tarih ve 20382 Sayı. SPK " sermaye piyasasının güven içinde açıklılık ve kararlılıkla çalışmasını, tasarruf sahiplerinin korunmasını sağlamak amacıyla kurulmuş bir kamu kurumu olup, yaptığı hizmet de kamu hizmetidir. Kurumun başkan ve üyelerinin seçiliş biçimi, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca denetlenip yıllık raporlarının Bakanlar Kuruluna sunulması hususları kurulun bir kamu kurumu olduğunun diğer bir kanıtıdır. Görevinin özel hukuk kişilerinin korunması, denetimi ve güdüm olması, yaptığı hizmetin kamu hizmeti olması niteliğini değiştirmez. Kanunun 2. maddesinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere gidileceği ifadesinden yalnız adli yargıyı anlamamak gerekir. Bu kavramın içine idari yargı ile ilgili esaslarda dahildir. Kamu kurumlarınca alınan idari kararların yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile kanuna aykırı olduğu ileri sürülerek açılan ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2.

Özerk İdari Kurumlara yöneltilen diğer bir olumsuz eleştiri ise kurul üyelerini ve kurum çalışanlarının ücret, mali ve sosyal haklar açısından 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olmaması açısındadır. Burada Özerk İdari Kurum personellerinin durumunu 657 sayılı devlet Memurları kanununa tabi olarak çalışan kişilere kıyasla daha avantajlı konuma getirmesi açısından kurum personeli ve kurul üyelerinin durumu eleştirilmektedir. Bu bağlamda yapılacak olan eşit işe eşit ücret düzenlemesinin, farklı Özerk İdari Kurumlar arasındaki ücret farklılıklarını da sona erdirmesi beklenmektedir.

---

maddesinde tanımlanan iptal davalarının amacı, idari işlemlerinin idari yargı organlarınca denetlenerek idarenin hukuka uygunluğunun sağlanmasıdır."

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

I. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN İDARİ TEŞKİLAT İÇİNDEKİ YERİ VE HUKUKİ STATÜSÜ

1982 Anayasası 123. maddesine göre "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak" kurulan ve tüzel kişiliğe sahip kamu kurumlarını ifade etmektedir. Merkez teşkilatını bakanlıkların oluşturduğu bu yapıda, bir de taşra teşkilatı vardır. Yerinden yönetim ilkesinin yer bakımından, hizmet bakımından uygulanması sonucu "yerel idareler" ile "hizmet yerinden yönetim kuruluşları" veya diğer bir ifade ile "kamu kurumları" olarak adlandırılan kuruluşlar ortaya çıkmıştır (Eroğlu, 1985: 134) Ancak ne idari vesayet ne de hiyerarşi denetimine tabi olmayan bir kurum olarak yapılandırılan Özerk İdari Kurumların, idarenin bütünlüğü ilkesi bağlamında değerlendirildiğinde Özerk İdari Kurumların bağımsız olabilmeleri söz konusu olmayacağından, Anayasal açıdan bu kurumlara dayanak bulabilmek zordur. (Giritli vd., 2013: 587). Anayasal açıdan söz konusu Özerk İdari Kurumların varlığına dayanak oluşturduğu ileri sürülen maddelerden ilki, 167. maddedir. Buna göre; Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri almak; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek yükümlülüğü altındadır. Özerk İdari Kurumların düzenlediği ve denetlediği alanların para, mal, sermaye gibi önemli alanların sağlıklı ve düzenli işleyebilmesi için devlet mekanizmasına dâhil edildiğini bu perspektiften bakarak, söyleyebilmek mümkündür.

Yine 1982 Anayasası'nın, 172 maddesine göre Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder. Bu bağlamda Özerk İdari Kurumların kurulmasında amaçlanan tüketicinin korunması bu amaçla da tüketiciyi koruyucu ve aydınlatıcı önlemlerin alması ve tüketicileri koruyucu eylem ve işlemleri özendirmenin amaçlandığı söylenebilecektir (Giritli vd. 2013;587-588).

1990'lı yılların başında dünyada telekomünikasyon alanında düzenleyici otoritelerin sayısı 12 civarındayken 2000'lerin sonlarında bu sayı 96'ya ulaşmıştır ve her geçen gün de artmaya devam etmektedir (Tétrault, 2000: 2). 2014 yıl itibariyle tüm dünyada bu sayı 202'ye ulaşmıştır.[15] İşte bu çerçevede 05.04.1983 tarih ve 2813 Sayılı Telsiz Kanunu (R.G, 07.04.1983,18011) ile 04.02.1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nda belirtilen genel esaslar çerçevesinde öngörülen yetki ve sorumlulukları uygulamak ve verilen diğer görevleri yapmak üzere 4502 (R.G, 29.01.2000, 23948) sayılı yasa ile kamu tüzel kişiliğini ve idari ve mali özerkliği haiz özel bütçeli Telekomünikasyon Kurumu, 27.01.2000 tarihinde kurulmuştur. Kuruluş aşamasını tamamladıktan sonra da 15.08.2000 tarihinde fiilen çalışmaya başlamıştır. İlişkili bakanlık olarak da Ulaştırma Bakanlığı belirlenmiştir. 4502 sayılı yasa ile daha önce Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı ve katma bütçeli statüde Telsiz Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen "Radyo Komünikasyon Düzenleme" yetkisi ile Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından yürütülen "Telekomünikasyon Düzenleme" yetkisi Telekomünikasyon Kurumuna verilmiştir. "Telekomünikasyon Kurumu"nun adı 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu (R.G.10.11.2008,27050) ile birlikte "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu" olarak değiştirilmiştir. Kurumun ilişkili olduğu bakanlık Ulaştırma Bakanlığıdır. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

A. Kurumun İdari Teşkilat İçindeki Yeri

"Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu" (BTK) kamu tüzel kişiliğini haiz nitelikte bir kurum olduğundan, merkezden yönetim kuruluşu olmadığı, bir yerinden

[15] http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_telecommunications_regulatory_bodies, ET.26.02.2014

yönetim kuruluşudur. Kurumun yerinden yönetim kuruluşları arasında nerede olduğu sorusuna cevap bulmak gerekmektedir.

Belirli kamu hizmetlerinin bizzat kamu tüzel kişilerince görülmesi halinde bu yönetime "hizmet yerinden yönetim", bu amaçla kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlara da "*Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşu*"nu ifade edecek şekilde "kamu kurumu" denilmektedir (Yıldırım, 2000a: 148). Kamu kurumları muayyen nitelikte bir veya birden fazla kamu hizmetini ya da faaliyetini ifa etmekle görevli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari teşkilat birimleridir ve fonksiyonel açıdan yerinden yönetim kuruluşları olarak nitelendirilmektedir. Bir görüşe göre bu bağlamda değerlendirildiğinde söz konusu sınıflandırmaları içerisinde BTK ancak hizmet yerinden yönetim kuruluşları arasında yer almaktadır (Duran, 1982: 188). Ancak Özerk İdari Kurumların kuruluşlarına ve yasal mevzuatlarına bakıldığında söz konusu kurumların belirli bir kamu hizmetini görmek için ihdas edilmiş kurumlar olmadıkları ve yetki ve işlemleri açısından değerlendirildiğinde idare hukukunda daha çok kolluk yetkisi olarak değerlendirilen yetkileri kullandıkları bu nedenle de idari kolluk içerisinde özel yetkili kolluk makamı olarak değerlendirilmesi daha uygun görülmektedir (Tan, 2000b: 10).

ÇOLAK , 1982 Anayasasına göre Türk İdare Sisteminin, merkezden ve yerinden yönetim esaslarına göre şekillenmiş olduğu için, bu yapılanmanın dışında farklı bir yapının idare hukuku açısından tartışılmasının anlamsız gözüktüğünü belirterek, ülkemizde idari teşkilat yapılanması açısından Bağımsız İdari Otorite olarak tanımlanacak kamu kurumlarının varlığından söz etmenin olanaksız olduğunu ifade etmektedir (Çolak, 2003: 94).

Özerk İdari Kurumları klasik nitelikli devlet kurumlarından ayıran en temel özellik; üyelerinin ve görevlerinin siyasi iktidar tarafından belirlenmesine rağmen organları ve faaliyetleri üzerine vesayet veya hiyerarşi şeklinde bir klasik idari denetim mekanizmasının olmaması ve temel görevlerinin sorumlu bulundukları alanda regülasyonu gerçekleştirme olmasıdır. Hizmet yerinden yönetim kuruluşları açısından merkezi yönetimin vesayet denetimine tabi olma söz konusu iken, BTK işlemleri üzerinde böyle bir denetim söz konusu değildir. ULUSOY bu durumda

Özerk İdari Kurumların ayrı bir kategori olduklarını ve bağımsız idari kurumlar kategorisi içerisinde sınıflandırılması gerektiğini belirtmektedir (Ulusoy, 1999b: 9). Dolayısıyla bu ayrımlara tam olarak uymayan ve etkinliğin niteliğine göre ayrılan kamu kurumlarının bulunması da mümkün olabilecektir (Giritli, 2001: 83).

Özerk İdari Kurumların idari yapı içerisinde nasıl konumlandırılması sorununa getirilen bir başka çözüm ise; Anayasanın öngörmüş olduğu sistemde değişiklikler yapılarak Özerk İdari Kurumların içerisinde yer aldığı yeni bir idari yapının Türk anayasal sistemine getirilmesi ve bu sayede de Özerk İdari Kurumların anayasal esasa dayandırılmasıdır (Ardıyok, 2002: 179). Bu sayede Özerk İdari Kurumlar üzerinde bir kanun değişikliği yoluyla merkezi yönetim tarafından vesayet denetiminin getirilmesinin önü alınmış ve Özerk İdari Kurumların Anayasal güvencesi sağlanmış olacaktır (Yıldırım, 2000c: 204).

Kanaatimizce Özerk İdari Kurum kavramı Türk idari sistemi içerisinde var olan merkezden yönetim ve yerinden yönetim ayrımlarından hiç birisi içerisinde değerlendirilemediğinden ve Anayasa'da öngörülmüş olan sistemin dışında bir kurumun Türk idari sistemi içerisindeki konumunu tartışmak mümkün değildir. Bu nedenle yapılacak olan bir Anayasa değişikliği ile sisteme Özerk İdari Kurumları merkezden yönetim ve yerinden yönetim sınıflarından farklı bir yerde konumlandıran yeni bir yapı getirilmelidir.

B. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Niteliği

BTK'nın elektronik haberleşme sektöründeki asli regülasyon kurumu olma özelliğinin yanı sıra organları üzerinde herhangi bir hiyerarşik veya vesayet denetiminin söz konusu olmadığı bir kurumdur. Bu iki temel özelliği taşıyan idari organlar modern idare hukuku içerisinde Özerk İdari Kurumlar veya Bağımsız İdari Kurumlar olarak adlandırılmaktadır.

Doktrinde regülasyon otoriteleri, düzenleyici kurumlar, üst kurullar ve bağımsız kurullar, Özerk İdari Kurumlar gibi değişik adlarla da bilinen bu kurumlar teknolojik gelişmeler ve modernleşme sürecinin bir sonucu olarak özel olarak düzenlenmesi, denetlenmesi gerekli olan ve toplumsal hayat için duyarlı alanlar

olmalarından dolayı ayrı bir öneme sahip olan alanları düzenleme, denetleme ve regüle etme faaliyetlerini gerçekleştiren, üzerlerinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nazaran serbest bir rejime sahip idari bir denetimin uygulandığı özerk nitelikli idari kurumları ifade etmektedir (Ulusoy, 1999a: 3).

Özerk İdari Kurumları mevcut idari yapılanmadan farklı bir yapıda ortaya çıkmış olmalarının ana sebebi olarak, siyaset mekanizmasına ve siyasilere olan güvensizliğin bir sonucu olarak, temel kararların siyasi iktidarca alındığı bir mekanizmanın, toplumun duyarlı olduğu alan ve sektörlerde tarafsız, objektif, rasyonel ve etkin kararlar alıp alamayacaklarına olan güvensizliktir. Politik iktisat alanında yapılan çalışmalar, ekonomi bilimi anlamında birer ekonomik actor olan siyasetçiler de çıkarlarını maksimize etme ve rant elde etmek amacıyla hareket etmektedirler (Aktan, 1997: 15).

BTK, 5.4.1983 tarihli ve 2813 sayılı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanunun 5 inci maddesi ile 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununa dayanılarak hazırlanan "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Teşkilat Yönetmeliği" 4/1. maddesine göre " Kanunlar ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kurulan, idarî ve malî özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir." Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre ise " Kurum görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi Kuruma emir ve talimat veremez." denilmektedir.

Yukarıdaki incelenen yönetmelik hükmünden de anlaşılacağı üzere, BTK, Özerk İdari Kurumları incelediğimiz birinci bölümde açıklamaya çalıştığımız şart ve nitelikleri karşıladığından tam anlamıyla bir Özerk İdari Kurum olarak nitelendirilebilir.

II. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN AMACI VE YAPISI

Yukarıda BTK'nın idari teşkilat içerisindeki yerine ilişkin tartışmalara değindikten ve kurumun niteliğini belirttikten sonra, bu kısımda öncelikle kurumun

amacından, görev ve yetkilerinden ve nihai olarak da kurumun yapısından bahsedilecektir.

A. Kurumun Amacı

BTK'nın adı değiştirilmeden önceki hali olan Telekomünikasyon Kurumu; 2813 sayılı Telsiz Kanunu'nun 5. maddesini değiştiren 4502 sayılı Kanun ile 04.02.1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nda belirtilen genel esaslar çerçevesinde, kanunla öngörülen yetki ve sorumlulukları uygulamak ve verilen görevleri yerine getirmek amacıyla kurulmuştur. Kurum telekomünikasyon hizmetleri ve alt yapısı ile ilgili olarak işletmecilerin ve bu alanla kanuna uygun olarak ticari faaliyet içinde bulunanların, hizmetlerin yürütülmesi, alt yapının işletilmesi ve çeşitli telekomünikasyon teçhizat ve cihazları üreten veya satanların bu hizmet ve faaliyetlerini Türkiye dâhilinde tam bir rekabet ortamı içinde gerçekleştirmelerini sağlamak ve teşvik edici tedbirler almak, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve alt yapısının işletilmesi ile ilgili hususlarda gerekli düzenlemeleri yapmak, ayrıca hem bu hizmetlerde hem de genel olarak telekomünikasyon sektöründe rekabete aykırı davranış, plan ve uygulamaları resen veya şikâyet üzerine incelemek amaçlarıyla kurulduğu söylenebilecektir (Topkaya, 2003: 46). Kurum, dünya genelindeki benzerleri arasında kuruluş sırasına göre 102. sırayı almıştır. Mevzuat dağınıklığının önüne geçilmesi, sektörde rekabetin tesisi, işletmecilerin önündeki belirsizliğin azaltılması ve Ar&Ge'ye kaynak aktarılması amacıyla hazırlanan Elektronik Haberleşme Kanunu 10.11.2008 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Telekomünikasyon Kurumu'nun adı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) olarak değiştirilmiştir. (BTK faaliyet raporu, 211,18)

BTK'nın kuruluş amacıyla bağlantılı olarak misyonu ve vizyonu ise 2010 Faaliyet Raporunda belirtilmiştir. Buna göre kurumun misyonu; "bilgi teknolojileri ve iletişim alanında düzenleme ve denetlemeler yoluyla, etkin ve sürdürülebilir rekabeti tesis etmek, ilgili tüm tarafların hak ve menfaatlerini korumak" olarak belirtilirken, vizyonu ise; "bilgi teknolojileri ve iletişim alanında, teknolojinin gelişmesine katkı sağlayan ve uluslararası ölçekte kuruluşlara sahip bir sektör oluşturmak" olarak ifade edilmiştir. Bu misyon ve vizyonun gerçekleştirilmesinde ise

esas alınacak temel değerler;" tarafsızlık ve güvenilirlik", "açıklık ve şeffaflık", "öngörülebilirlik ve tutarlılık", "katılımcılık ve ekip çalışması", "bilime ve bilgiye dayalı olma", "yenilikçilik ve sürekli iyileştirme", "kaynakların verimli kullanılması", "toplumsal sorumluluk ve duyarlılık", "son kullanıcı (tüketici) odaklılık" olarak sıralanmıştır. (BTK faaliyet raporu, 2011,15).

B. Kurumun Görev ve Yetkileri

5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun 6. maddesinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun görev ve yetkileri ayrıntılı olarak sıralanmıştır. Kurumun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

b) Bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere aykırı olarak, elektronik haberleşme sektöründe ortaya çıkan rekabet ihlallerini denetlemek, yaptırım uygulamak, mevzuatın öngördüğü hallerde elektronik haberleşme sektöründe rekabet ihlallerine ilişkin konularda Rekabet Kurumundan görüş almak.

c) Abone, kullanıcı, tüketici ve son kullanıcıların hakları ile kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına ilişkin gerekli düzenlemeleri ve denetlemeleri yapmak.

ç) İşletmeciler ile tüketicileri ilgilendiren Kurul kararlarını gerekçe ve süreçleri ile kamuoyuna açık tutmak.

d) Bu Kanun çerçevesinde gerektiğinde işletmeciler arasında uzlaştırma prosedürünü işletmek, uzlaşma sağlanamadığı takdirde ilgili taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almak.

e) Elektronik haberleşme sektöründeki gelişmeleri takip etmek, sektörün gelişimini teşvik etmek amacıyla gerekli araştırmaları yapmak veya yaptırmak ve bu konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmak.

f) Bu Kanunun 5. maddesinin (a) bendini de göz önünde bulundurarak, elektronik haberleşme hizmetlerinin sunulması ve elektronik haberleşme şebeke ve altyapılarının tesis ve işletilmesi için gerekli olan frekans, uydu pozisyonu ve numaralandırma planlamasını ve tahsisini yapmak.

g) Elektronik haberleşme ile ilgili olarak Bakanlığın strateji ve politikalarını dikkate alarak, yetkilendirme, tarifeler, erişim, geçiş hakkı, numaralandırma, spektrum yönetimi, telsiz cihaz ve sistemlerine kurma ve kullanma izni verilmesi, spektrumun izlenmesi ve denetimi, piyasa gözetimi ve denetimi de dahil gerekli düzenlemeler ile denetlemeleri yapmak.

ğ) Telsiz sistemlerinin belirlenen tekniklere ve usullere uygun olarak kurulmasının ve çalıştırılmasının kontrolünü yapmak, elektromanyetik girişimleri tespit etmek ve giderilmesini sağlamak.

h) İşletmecilerin ticari sırları ile kamuoyuna açıklanabilecek bilgilerinin kapsamını belirlemek, işletmecilerin ticari sırları ile yatırım ve iş planlarının gizliliğini korumak ve bunları adli makamların talepleri dışında muhafaza etmek.

ı) Elektronik haberleşmeyle ilgili olarak, işletmeciler, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden ihtiyaç duyacağı her türlü bilgi ve belgeyi almak ve gerekli kayıtları tutmak, Bakanlık tarafından elektronik haberleşme sektörüne yönelik strateji ve politikaların belirlenmesinde ihtiyaç duyulanları, talebi üzerine Bakanlığa iletmek.

i) Bu Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca Bakanlıkça yapılacak düzenlemeler çerçevesinde, elektronik haberleşme sektörüne ilişkin araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerine ilişkin olarak, mevcut Kurum gelirlerini göz önünde bulundurarak gelirlerinin % 20'sini aşmamak kaydıyla ayıracağı kaynağı Bakanlığa aktarmak. Bu aktarım, katma değer vergisi ve damga vergisi dâhil her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden istisnadır.

j) Kullanıcılara ve erişim kapsamında diğer işletmecilere uygulanacak tarifelere, sözleşme hükümlerine, teknik hususlara ve görev alanına giren diğer konulara ilişkin genel kriterler ile uygulama usul ve esaslarını belirlemek, tarifeleri onaylamak, tarifelerin denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri yapmak.

k) İşletmeciler tarafından hazırlanan referans erişim tekliflerini onaylamak.

l) Yürütülecek elektronik haberleşme hizmetleri, şebeke ve/veya alt yapısı ile ilgili olarak yapılacak yetkilendirmelere ilişkin hüküm ve şartları belirlemek, uygulanmasını ve yetkilendirmeye uygunluğu denetlemek, bu hususta gereken iş ve işlemleri yürütmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

m) Radyo ve televizyon yayıncılığına ilişkin ilgili kanununda belirtilen hükümler saklı kalmak kaydıyla, frekans planlama, tahsis ve tescil işlemlerini, güç ve yayın sürelerini de göz önünde tutarak uluslararası kuruluşlarla işbirliği de yapmak suretiyle yürütmek.

n) Elektronik haberleşme sektöründe kullanılacak her çeşit sistem ve cihazların, uyumlaştırılmış ulusal standartlarını yayımlatmak ve uygulanmasını sağlamak, teknik düzenlemelerini yapmak, piyasa denetimini yapmak ve/veya yaptırmak, bu amaçla laboratuvarlar kurup işletebilmek ve bu laboratuvarlarda verebileceği eğitim ve danışmanlık hizmetleri karşılığında alınacak ücretleri belirlemek.

o) Elektronik haberleşme sektöründe tesis, ölçüm ve bakım-onarım yapacak kuruluşların yetkilendirmesini bu konuda görevli kuruluşlarla koordine etmek.

ö) Elektronik haberleşme sektörüne yönelik pazar analizleri yapmak, ilgili pazarı ve ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeci veya işletmecileri belirlemek.

p) Elektronik haberleşme sektörü ile ilgili uluslararası birlik ve kuruluşların çalışmalarına katılmak, kararların uygulanmasını takip etmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak.

r) Bu Kanunun 46 ncı maddesinde belirtilen ücretlerle ilgili olarak terkin de dahil olmak üzere her türlü usul ve esasları belirlemek, Kurumun yıllık bütçesini, gelir-gider kesin hesabını, yıllık çalışma programını onamak, gerekirse bütçede hesaplar arasında aktarma yapmak veya gelir fazlasını mevzuat çerçevesinde genel bütçeye devretmek.

s) Elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösterenlerin mevzuata uymasını denetlemek ve/veya denetlettirmek, konu ile ilgili usul ve esasları belirlemek, aykırılık halinde mevzuatın öngördüğü işlemleri yapmak ve yaptırımları uygulamak.

ş) Elektronik haberleşme sektörüne yönelik olarak, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi amacıyla mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

t) Ara bağlantı ve ulusal dolaşım da dahil erişim ile ilgili uygulanacak usul ve esasları belirlemek ve mevzuatın öngördüğü düzenlemeleri yapmak, elektronik haberleşme sağlanması amacıyla imzalanan anlaşmaların rekabeti kısıtlayan, mevzuata ve/veya tüketici menfaatlerine aykırı hükümler içermemesi amacıyla mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

u) İlgili kanun hükümleri dahilinde, evrensel hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi ve standartları da dahil olmak üzere, gerektiğinde her türlü elektronik haberleşme hizmetine yönelik hizmet kalitesi ve standartlarını belirlemek, denetlemek, denetlettirmek ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemek.

ü) Elektronik haberleşme sektöründe, bağımsız denetim faaliyetine ilişkin esasları, bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşların kuruluş şartlarını, çalışma esaslarını ve çalıştıracağı personelin niteliklerini belirlemek.

v) Bu Kanunla verilen görevlere ilişkin yönetmelik, tebliğ ve diğer ikincil düzenlemeleri çıkarmak.

BTK'nın görev ve yetkileri "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Teşkilat Yönetmeliği"nde (RG., 27958, 08.06.2011) ise şu şekilde sayılmıştır:

a) Elektronik haberleşme ile ilgili olarak Bakanlığın strateji ve politikalarını dikkate alarak, yetkilendirme, tarifeler, erişim, geçiş hakkı, numaralandırma, spektrum yönetimi, telsiz cihaz ve sistemlerine kurma ve kullanma izni verilmesi, spektrumun izlenmesi ve denetimi, piyasa gözetimi ve denetimi dâhil olmak üzere gerekli düzenlemeler ile denetlemeleri yapmak.

b) Yürütülecek elektronik haberleşme hizmetleri, şebeke ve/veya alt yapısı ile ilgili olarak yapılacak yetkilendirmelere ilişkin şartlan belirlemek, uygulanmasını ve yetkilendirmeye uygunluğunu denetlemek, bu hususta gereken iş ve işlemleri yürütmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

c) İlgili mevzuat çerçevesinde gerektiğinde işletmeciler arasında uzlaştırma prosedürünü işletmek, uzlaşma sağlanamadığı takdirde taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almak.

ç) Kullanıcılara ve erişim kapsamında diğer işletmecilere uygulanacak tarifelere, sözleşme hükümlerine, teknik hususlara ve görev alanına giren diğer konulara ilişkin genel kriterler ile uygulama usûl ve esaslarını belirlemek, tarifeleri onaylamak, tarifelerin denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri yapmak.

d) İşletmeciler tarafından hazırlanan referans erişim tekliflerini onaylamak.

e) Ara bağlantı ve ulusal dolaşım da dâhil olmak üzere, erişim ile ilgili uygulanacak usûl ve esasları belirlemek ve mevzuatın öngördüğü düzenlemeleri yapmak, elektronik haberleşmenin sağlanması amacıyla imzalanan anlaşmaların rekabeti kısıtlayan, mevzuata ve/veya tüketici menfaatlerine aykırı hükümler içermemesi amacıyla mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

f) Sektörde; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

g) Düzenlemelere aykırı olarak, sektörde ortaya çıkan rekabet ihlallerini denetlemek, müeyyide uygulamak, mevzuatın öngördüğü hallerde sektörde rekabet ihlallerine ilişkin konularda Rekabet Kurumundan görüş almak.

ğ) Sektöre yönelik pazar analizleri yapmak, ilgili pazarı ve bu pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeci veya işletmecileri belirlemek.

h) Abone, kullanıcı, tüketici ve son kullanıcıların hakları ile kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına ilişkin gerekli düzenlemeleri ve denetlemeleri yapmak.

ı) İlgili mevzuat çerçevesinde, evrensel hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi ve standartları da dâhil olmak üzere, gerektiğinde her türlü elektronik haberleşme hizmetine yönelik hizmet kalitesi ve standartlarını belirlemek, denetlemek, denetlettirmek ve buna ilişkin usûl ve esasları belirlemek.

i) Telsiz sistemlerinin belirlenen tekniklere ve usûllere uygun olarak kurulmasının ve çalıştırılmasının kontrolünü yapmak, elektromanyetik girişimleri tespit etmek ve giderilmesini sağlamak.

j) Bakanlıkça belirlenen strateji ve politikaları da göz önünde bulundurarak, elektronik haberleşme hizmetlerinin sunulması ve elektronik haberleşme şebeke ve altyapılarının tesis ve işletilmesi için gerekli olan frekans, uydu pozisyonu ve numaralandırma planlamasını ve tahsisini yapmak.

k) Sektörde faaliyet gösterenlerin mevzuata uymasını denetlemek ve/veya denetlettirmek, konu ile ilgili usûl ve esasları belirlemek, aykırılık halinde mevzuatın öngördüğü işlemleri yapmak ve müeyyideleri uygulamak.

l) Sektörde, bağımsız denetim faaliyetlerine ilişkin esasları, bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşların kuruluş şartlarını, çalışma esaslarını ve çalıştıracağı personelin niteliklerini belirlemek.

m) 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla,

frekans planlama, tahsis ve tescil işlemlerini, güç ve yayın sürelerini de göz önünde tutarak uluslararası kuruluşlarla işbirliği de yapmak suretiyle yürütmek.

n) Sektörde kullanılacak her çeşit sistem ve cihazların uyumlaştırılmış ulusal standartlarını yayımlatmak ve uygulanmasını sağlamak, teknik düzenlemelerini yapmak, piyasa denetimini yapmak ve/veya yaptırmak, bu amaçla laboratuvarlar kurup işletebilmek ve bu laboratuvarlarda verebileceği eğitim ve danışmanlık hizmetleri karşılığında alınacak ücretleri belirlemek.

o) Sektörde tesis, ölçüm ve bakım-onarım yapacak kuruluşların yetkilendirmesini bu konuda görevli kuruluşlarla koordine etmek.

ö) Bakanlıkça yapılacak düzenlemeler çerçevesinde, sektöre ilişkin araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerine ilişkin olarak, mevcut Kurum gelirlerini göz önünde bulundurarak gelirlerinin % 20'sini aşmamak kaydıyla ayıracağı kaynağı Bakanlığa aktarmak.

p) Sektör ile ilgili uluslararası birlik ve kuruluşların çalışmalarına katılmak, kararların uygulanmasını takip etmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak.

r) Telsiz ücretleri ile ilgili olarak terkin de dâhil olmak üzere, her türlü usûl ve esasları belirlemek, Kurumun yıllık bütçesini, gelir-gider kesin hesabını, yıllık çalışma programını onamak, gerekirse bütçede hesaplar arasında aktarma yapmak veya gelir fazlasını mevzuat çerçevesinde genel bütçeye devretmek.

s) Sektördeki gelişmeleri takip etmek, sektörün gelişimini teşvik etmek amacıyla gerekli araştırmaları yapmak veya yaptırmak ve bu konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmak.

ş) İşletmeciler ile tüketicileri ilgilendiren Kurul kararlarını gerekçeleri ile kamuoyuna açık tutmak.

t) İşletmecilerin ticarî sırları ile kamuoyuna açıklanabilecek bilgilerinin kapsamını belirlemek, işletmecilerin ticarî sırları ile yatırım ve iş planlarının gizliliğini korumak ve bunları adlî makamların talepleri dışında muhafaza etmek.

u) Elektronik haberleşmeyle ilgili olarak, işletmeciler, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden ihtiyaç duyacağı her türlü bilgi ve belgeyi almak ve gerekli kayıtları tutmak, Bakanlık tarafından sektöre yönelik strateji ve politikaların belirlenmesinde ihtiyaç duyulanları, talebi üzerine Bakanlığa iletmek.

ü) Sektördeki faaliyetlerin, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereklerine uygun olarak yürütülmesi amacıyla mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

v) Kanunlarla verilen görevlere ilişkin yönetmelik, tebliğ ve diğer ikincil düzenlemeleri çıkarmak.

y) Kanunlarla ve ilgili mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

BTK'nın görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken göz önünde bulundurması gereken ilkeler ise 5809 sayılı kanunun 4. maddesinde sayılmıştır. Buna göre serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması; tüketici hak ve menfaatlerinin gözetilmesi; kalkınma planları ve Hükümet programlarındaki hedefler ile Bakanlık tarafından belirlenen strateji ve politikaların gözetilmesi; herkesin, makul bir ücret karşılığında elektronik haberleşme şebeke ve hizmetlerinden yararlanmasını sağlayacak uygulamaların teşvik edilmesi; aksini gerektiren objektif nedenler bulunmadıkça veya toplumdaki ihtiyaç sahibi kesimlere özel, kapsamı açık ve sınırları belirlenmiş kolaylıklar sağlanması halleri dışında, eşit şartlardaki aboneler, kullanıcılar ve işletmeciler arasında ayrım gözetilmemesi ve hizmetlerin benzer konumdaki kişiler tarafından eşit şartlarla ulaşılabilir olması; Kanunda aksi belirtilmedikçe ya da objektif nedenler aksini gerektirmedikçe, niteliksel ve niceliksel devamlılık, düzenlilik, güvenilirlik, verimlilik, açıklık, şeffaflık ve kaynakların verimli kullanılmasının gözetilmesi; elektronik haberleşme sistemlerinin uluslararası normlara uygun olması; teknolojik yeniliklerin uygulanması ile araştırma-geliştirme faaliyet ve yatırımlarının teşvik edilmesi; hizmet kalitesi artırımının teşvik edilmesi; millî güvenlik ile kamu düzeni gereklerine ve acil durum ihtiyaçlarına öncelik verilmesi; ilgili mevzuatta ve yetkilendirmelerde açıkça belirlenen durumlar haricinde, işletmecilerin, arabağlantı da dahil olmak üzere erişim ücretleri ile hat ve devre kiralarını da kapsayacak biçimde, elektronik

haberleşme hizmeti sunulması karşılığı alacakları ücretleri serbestçe belirlemesi; elektronik haberleşme cihaz ve sistemlerinin kurulması, kullanılması ve işletilmesinde insan sağlığı, can ve mal güvenliği, çevre ve tüketicinin korunması açısından asgarî uluslararası normların dikkate alınması; elektronik haberleşme hizmetlerinin sunulmasında ve bu hususlarda yapılacak düzenlemelerde tarafsızlığın sağlanması; teknolojik yeniliklerin kullanılması da dahil olmak üzere özürlü, yaşlı ve sosyal açıdan korunmaya muhtaç diğer kesimlerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınması; bilgi güvenliği ve haberleşme gizliliğinin gözetilmesi." ilkeleri BTK'nın faaliyetlerini gerçekleştirirken göz önüne alması gereken ilkeler olarak sayılmıştır.

Yukarıda bahsedilen ilkeler ve görevler sayesinde kurum, serbest piyasa ekonomisi ve tüketicinin korunması, ekonomik istikrarın sağlanması, sektöre ilişkin düzenleme ve planlama gibi amaçlarını hayata geçirmiş olmaktadır.

C. Kurumun Yapısı

BTK'nın yapısını incelediğimizde kurumun "Bilgi Teknojileri ve İletişim Kurulu" ve "başkanlık" olmak üzere ikili bir yapıdan oluştuğunu görmekteyiz. Bu yapıda kurul BTK'nın karar organı olarak çalışmaktadır. Başkanlık ise kurumun yürütme organı niteliğinde olup, kendisine bağlı hizmet birimleri bulunmaktadır.

Kurumun hizmet birimleri; hukuk müşavirliği, daire başkanlıkları ve müdürlükler şeklinde teşkilâtlanan ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşan merkez teşkilâtı birimleri ile bölge müdürlükleri şeklinde teşkilâtlanan taşra teşkilâtı birimlerinden oluşur. Hali hazırda kurum, kurul ve başkanlığın altında yapılanmış 4 Kurum Başkan Yardımcılığına bağlı 13 Daire Başkanlığı ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına bağlı 4 Daire Başkanlığından oluşmaktadır. Kurumun Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Mersin, Samsun ve Erzurum'da olmak üzere toplam 7 Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır.

1. Kurul Başkanı

2813 sayılı kanunun 5809 sayılı kanunla değişik 5. maddesi hükmüne göre; "Bilgi teknolojileri ve iletişim Kurulu Başkanı Kurumun da başkanıdır. Kurul Başkanı Kurumun en üst idarî amiridir. Kurumun yönetim ve temsil yetkisi Başkana

aittir. Başkan gerektiğinde temsil yetkisini yazılı olarak devredebilir. Kurul başkanının teklifi üzerine üyelerden birini ikinci başkan olarak seçer, İkinci başkan izin, hastalık, yurt içi-yurt dışı görevlendirme, görevden alınma ve görevde bulunmadığı diğer hallerde Başkan'a vekalet eder.”

2813 sayılı kanunun 5809 sayılı kanunla değişik 8. maddesine göre Kurul başkanı, Bakanlar Kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Bu süre sona ermeden görevine son verilmesi mümkün değildir. Kurul başkanı ancak görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri halinde Bakanlar Kurulu kararıyla süresi dolmadan görevden alınabilir. Görevi biten Kurul başkanı ve üyelerin yeniden aynı göreve atanmaları mümkündür.

Kurul Başkanına Başbakanlık Müsteşarı için belirlenen her türlü ödemeler dâhil malî ve sosyal haklar tutarında aylık ücret ödenir. Başbakanlık Müsteşarına ödenenlerden, vergi ve diğer yasal kesintilere tâbi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tâbi olmaz. Kurul üyelerine ise Kurul Başkanına yapılan ödemeleri geçmemek üzere aynı usûl ve esaslara göre ödeme yapılır. 657 sayılı Kanunda ve diğer kanunlarda sayılan sosyal hak ve yardımlar ile sınırlı olmak üzere, Kurul Başkanı ve üyeleri ile Kurum personelinin sosyal hak ve yardımlarının usul ve esasları ile miktarı Kurul tarafından belirlenir. Kurum personelinin ücretleri ile diğer malî hakları Kurum içi hiyerarşi de gözetilerek Kurul tarafından tespit edilir. Kurum personeline Kurul tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde fazla mesai ücreti ve performansa dayalı ödül verilir (m.5/7).

a. Atanması

2813 sayılı kanunun 8. maddesine göre Kurul başkanı Bakanlar Kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Görevi biten Kurul başkanının yeniden aynı göreve atanması mümkündür. Kurul Başkanıyla, telsiz hizmetlerini temsil eden bir üye ve telekomünikasyon hizmetlerini temsil eden iki üye Ulaştırma Bakanının göstereceği iki kat üye adayı arasından atanır”.

b. Görev ve Yetkileri

2813 sayılı kanunun 5809 sayılı kanunla değişik 5. maddesi hükmüne göre Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

1) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek, toplantıları idare etmek, gündeme alınmayan başvurular hakkında gerekli işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin olarak Kurula bilgi vermek.

2) Kurul kararlarının gereğinin yerine getirilmesini teminen gerekli işlemleri yapmak ve uygulanmasını izlemek.

3) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek Kurula sunmak.

4) Kurumun yıllık bütçesi ile malî tablolarını hazırlamak, kesin hesabı onaylamak.

5) Hizmet birimlerinin, verimli ve uyumlu bir biçimde çalışmasının en üst düzeyde organizasyonu ve koordinasyonunu sağlamak.

6) Yıllık çalışma planı ve faaliyet raporlarını hazırlamak, amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine göre faaliyetlerin değerlendirilmesini yapmak.

7) Personelin performans ölçütleri hakkında değerlendirme yapmak.

8) Kurul tarafından atanması öngörülenler dışındaki Kurum personelini atamak.

9) Kurum başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek.

10) Kurumun yönetim ve işleyişine ilişkin diğer görevleri yerine getirmek.

Başkan, Kurula ilişkin olmayan görev ve yetkilerinden bir bölümünü, sınırlarını açıkça belirlemek ve yazılı olmak kaydıyla alt kademelere devredebilir. Başkana danışmanlık hizmeti vermek üzere ihtiyaca göre sayıları toplam onbeşi geçmemek üzere başkanlık müşaviri görevlendirilebilir".

Kurul sınırlarını ve gerekçesini belirlemek suretiyle görevlerinden bir kısmını Kurul Başkanına devretmeye yetkilidir.

c. Görevinin Sona Ermesi

2813 sayılı kanunun 8. maddesine göre Kurul başkanı Bakanlar Kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Görevi biten Kurul başkanının yeniden aynı göreve atanması mümkündür. Kurul başkanı ancak görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri halinde Bakanlar Kurulu kararıyla süresi dolmadan görevden alınabilir. Görevi biten Kurul başkanı ve üyelerin yeniden aynı göreve atanmaları mümkündür.

Kurul üyelerinin mazeretsiz bir şekilde dört toplantı arka arkaya Kurul çalışmalarına katılmaması halinde ilgili Kurul üyesi, üyelikten istifa etmiş sayılır ve hemen yeni üyenin atama işlemleri başlatılır (Yön. m.7).

1. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu, BTK'nın en yetkili karar organıdır. 2813 sayılı kanun ve 5809 sayılı kanunla ve diğer mevzuatlarla kendisine verilen görevleri ifa eder.

a. Oluşumu

2813 sayılı Kanunda 16.06.2004 tarih ve 5198 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, Kurulun üye sayısı, beşten yediye yükseltilmiştir. Kurul; biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur (Yön.m.6)

Başkan ve üyeler, Bakanlar Kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Görevi biten Kurul başkanı ve üyelerin aynı göreve yeniden atanmaları mümkündür. Kurul Başkanı ve üyeleri ancak görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri halinde Bakanlar Kurulu kararıyla süresi dolmadan görevden alınabilirler. (Yön. m.7/1)

Kurul üyeliklerine atanacakların; mühendislik alanında elektronik, elektrik-elektronik, elektronik ve haberleşme, endüstri, fizik, matematik, bilgisayar,

telekomünikasyon ve işletme mühendisliği fakültelerinden veya bölümlerinden, sosyal bilimler alanında siyasal bilgiler (bilimler), iktisadi ve idari bilimler, iktisat, hukuk, işletme fakülteleri veya bölümlerinden ya da fakültelerden fizikçi veya matematikçi unvanıyla veya sayılan fakülte ve bölümlere denkliği yetkili makamlarca kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmaları ya da belirtilen bölümlerden mezun olmamakla birlikte sayılan alanlarda yüksek lisans veya doktora yapmış olmaları, mesleki ve elektronik haberleşme alanında yeterli bilgi ve deneyime sahip, kamu veya özel sektörde en az on yıl çalışmış olmaları, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları ve herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görev almamış veya bu görevlerinden ayrılmış olmaları gerekir (Yön. m.7/2).

Kurul Başkanıyla telsiz hizmetlerini temsil eden bir üye ve telekomünikasyon hizmetlerini temsil eden iki üye Ulaştırma Bakanının göstereceği iki kat aday arasından atanır (Yön. m.7/3).

Telekomünikasyon sektörünü temsil eden iki üye, Türkiye'de telekomünikasyon cihaz ve sistem imalatı, telekomünikasyon hizmeti yürütmekte ya da altyapı işletmekte olan ve ilgili telekomünikasyon hizmeti piyasasında Türkiye çapında en az %10'luk pazar payına sahip olan işletmecilerin göstereceği ikişer aday arasından atanır. Bu fıkranın uygulaması açısından hizmet piyasalarına ve işletmecilerin pazar paylarına ilişkin tespitler Kurum tarafından nihai olarak yapılır. Her bir işletmeci pazar payı ne olursa olsun en fazla iki aday gösterebilir (Yön m.7/4).

Tüketicileri temsil eden üye Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin göstereceği ikişer aday arasından atanır (Yön m.7/5).

Kurul üyeliklerinde herhangi bir sebeple boşalma olması halinde, boşalan yerlere bu maddede belirtilen esaslar dâhilinde üç ay içinde seçim ve atama yapılır. Bu şekilde atananlar yerine atandıkları kişinin görev süresini tamamlarlar. Toplantılara katılmayan üyeler nedeni ile Kurulun karar almasının engellenmesi

halinde, toplantıya katılmayan Kurul üyesi yerine Kurul Başkanı vekâlet eder. Başkanın toplantıya katılamaması halinde yerine ikinci başkan vekâlet eder. Kurul üyelerinin mazeretsiz bir şekilde dört toplantı arka arkaya Kurul çalışmalarına katılmaması halinde ilgili Kurul üyesi, üyelikten istifa etmiş sayılır ve hemen yeni üyenin atama işlemleri başlatılır (Yön m.7/6).

b. Kurulun görev ve yetkileri

Kurul Elektronik Haberleşme Kanunu ve diğer mevzuatta belirtilen görevler yanında aşağıdaki görevleri yapar ve yetkileri kullanır:

a. Elektronik haberleşme sektörüyle ilgili uluslararası ilke ve uygulamaları da dikkate alarak ikincil düzenlemeleri yapmak ve kanunlarla Kuruma verilen görevlere ilişkin hususları görüşüp gereken kararları almak.

b. Kurum başkan yardımcılarını, I. hukuk müşavirini, daire başkanlarını ve bölge müdürlerini atamak.

c. Kurumun stratejik planını, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, Kurumun hizmet birimlerini ve bunların görevlerini belirlemek.

d. Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşmek ve karara bağlamak.

e. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Kurul sınırlarını ve gerekçesini belirlemek suretiyle görevlerinden bir kısmını Kurul Başkanına devretmeye yetkilidir.

c. Kurul Üyelerinin Sorumlulukları ve Yasaklar

Kurul görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Kurul ilgili mevzuatla kendi görev ve yetkisine verilmiş konularda en üst düzeyde görüşme ve karar alma

yetkisine sahiptir. Kurul ilgili mevzuatta belirtilen görevlerin yanında aşağıdaki görevleri yapar ve yetkileri kullanır (Yön.m.8):

a) Sektörle ilgili uluslararası ilke ve uygulamaları da dikkate alarak ikincil düzenlemeleri yapmak ve ilgili mevzuatla Kuruma verilen görevlere ilişkin hususları görüşüp gereken kararlan almak.

b) Kurumun stratejik planını, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak.

c) Sektöre ilişkin konularda ön araştırma ve soruşturma yapılıp yapılmayacağına karar vermek ve ilgili personeli görevlendirmek, ihlalin tespiti durumunda alınacak tedbirleri belirlemek.

ç) İşletmecilerin faaliyetlerinin mevzuata ve Kurum düzenlemelerine aykırılığının tespiti halinde, ilgili mevzuatında belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, idari para cezalan ile diğer müeyyideleri uygulamak ve gereken tedbirleri almak.

d) Bağımsız denetim faaliyetlerine ilişkin esasları, bu faaliyetlerde bulunacak kuruluşların kuruluş şartlarını, çalışma esaslarını ve çalıştıracağı personelin niteliklerini belirlemek.

e) Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşmek ve karara bağlamak, bütçede hesaplar arasında aktarma yapılmasına karar vermek.

f) Kurumun hizmet birimlerini ve bunların görevlerini belirlemek.

g) Başkan yardımcılarının ve daire başkanlarının sorumlu olacakları hizmet birimlerini belirlemek.

ğ) Başkanın teklifi üzerine İkinci Başkanı seçmek.

h) Başkanın ve İkinci Başkanın bulunmadığı durumlarda Başkanlığa ilişkin görevlerinde Başkana vekâlet edecek kurum başkan yardımcısını belirlemek.

ı) Kurum başkan yardımcılarını, birinci hukuk müşavirini, daire başkanlarını ve bölge müdürlerini atamak.

i) Başkan, üyeler ve Kurum personelinin yurt dışında geçici görevlendirilmesine karar vermek.

j) Başkan ve üyelerin yurt içinde geçici görevlendirilmesine karar vermek.

k) Kuruma taşınır ve taşınmaz mal veya hizmet alınması, satılması ve kiralanmasına ilişkin karar vermek, bu konularda gerekli düzenlemeleri yapmak.

l) Kurumun üçüncü kişilerle olan alacak, hak ve borçlan hakkında yapılacak işlemlere karar vermek.

m) Sektör ile ilgili olarak diğer ülkelerin mevzuat, uygulama, politika ve tedbirlerini izlemek.

n) İlgili mevzuatı çerçevesinde, yurt içinde ve yurt dışında görev alanıyla ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılması ve gerektiğinde bu kuruluşlara Kurumun üye olması için gerekli girişimlerde bulunmak.

o) Toplam kadro sayısını geçmemek üzere; dolu kadrolarda terfi gereği derece değişikliği ile boş kadrolarda sınıf, unvan ve derece değişikliği yapmak.

ö) Başkan ve üyeler ile Kurum personelinin uyacakları meslekî ve etik ilkeleri belirlemek.

p) Kurulun çalışma usûl ve esaslarını belirlemek.

r) Kurum tarafından gerçekleştirilecek faaliyet ve etkinliklere karar vermek.

s) Sektörle ilgili mevzuatta yapılacak düzenlemeler konusunda görüş bildirmek.

ş) İlgili mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

Kurul üyeleri, aslî görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı yayın, jüri üyeliği, komisyon üyeliği, ders ve konferans ile telif hakları hariç özel bir kanuna dayanmadıkça resmî veya özel başka hiçbir görev alamaz, ticaretle uğraşamaz, serbest meslek faaliyetinde bulunamaz ve özellikle de herhangi bir telekomünikasyon şirketinde hissedar veya yönetici olamazlar. Bu hükme karşı Kurul üyeliği ile bağdaşmayan faaliyetlerin gerçekleştirildiği takdirde yaptırımların neler olacağı açıkça kanunda öngörülmemesi, bu durumda söz konusu yasağın sadece ahlaki bir yaptırım olduğunu diğer açıdan hukuki etki ve sonuçtan mahrum bir düzenleme olduğu eleştirileri yöneltilmiştir (Ulusoy, 1999a: 167). Telekomünikasyon sektörünü temsil eden üye, kendisini aday gösteren işletmeci şirket ile görev süresi boyunca her türlü ilişkisini keser ve görevinden ayrılmasından itibaren de en az iki yıl boyunca anılan işletmeci şirket ile çalışma, danışmanlık veya hissedarlık şeklinde bir ilişki kuramaz (Yön m.10). Başkan ve üyeler görevlerini yerine getirmeleri sırasında ilgililere ve üçüncü kişilere ait edindikleri gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz. Bu yükümlülük, ilgililerin görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. (Yön.m.48)

d. Kurul Üyeliğinin Sona Ermesi

2813 sayılı kanunun 8. maddesine göre Kurul üyeleri Bakanlar Kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Görevi biten Kurul üyesinin yeniden aynı göreve atanması mümkündür. Kurul üyeleri ancak görevini yapmaya engel bir hastalık veya rahatsızlık nedeni ile iş görememe ya da atanmaları için gerekli şartları kaybetmeleri halinde Bakanlar Kurulu kararıyla süresi dolmadan görevden alınabilir. Görevi biten üyelerinin yeniden aynı göreve atanmaları mümkündür.

Kurul üyelerinin mazeretsiz bir şekilde dört toplantı arka arkaya Kurul çalışmalarına katılmaması halinde ilgili Kurul üyesi, üyelikten istifa etmiş sayılır ve hemen yeni üyenin atama işlemleri başlatılır (Yönetmelik m.7).

2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Merkez Birimleri ve Görevleri

Bilgi Teknolojileri ve İletişim kurumunun merkez teşkilatı, Bilgi Tekonolojileri ve İletişim Kurulu ile Başkanlığa bağlı merkez hizmet birimlerinden oluşur. Kurumun merkez teşkilatı ana hizmet birimleri, yardımcı hizmet birimleri ve danışma birimleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

a. Ana Hizmet Birimleri

Ana hizmet birimleri, daire başkanlıkları şeklinde yapılanmış toplam onbir hizmet biriminden oluşmaktadır. Bunlar; Yetkilendirme Dairesi Başkanlığı, Erişim ve Tarifeler Dairesi Başkanlığı, Sektörel Rekabet Dairesi Başkanlığı, Tüketici Hakları Dairesi Başkanlığı, Spektrum Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Spektrum İzleme Dairesi Başkanlığı, Teknik Düzenlemeler Dairesi Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı, Sektörel Araştırma ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Sektörel Denetim Dairesi Başkanlığı, Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı olarak sıralanabilecektir.

i. Erişim ve Tarifeler Dairesi Başkanlığı

Erişim ve Tarifeler Dairesi Başkanlığı referans erişim tekliflerini incelemek, değerlendirmek, gerekli görülen değişikliklerin yapılmasını sağlamak, gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde düzeltmeleri re'sen yapmak, uygun görülen referans erişim tekliflerini Kurulun onayına sunmak; erişim anlaşmalarına ilişkin olarak ortaya çıkan uzlaşmazlıkların giderilmesi amacıyla taraflar arasında uzlaştırma prosedürü işletmek; geçici ücretin belirlenmesi de dâhil olmak üzere kamu menfaati açısından gerekli görülen tedbirleri almak veya uzlaştırma taleplerini reddetmek; uzlaştırma sürecinde tarafların anlaşamaması halinde erişim anlaşmalarının anlaşmazlık konusu olan hüküm, şart ve ücretlerini belirlemek; ilgili birimlerle koordineli bir şekilde, erişim ve arabağlantı yükümlülerini tespit etmek, bu yükümlülüklerin kapsamını ve sınırlanacağı halleri belirlemek, konu ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak; tüm erişim anlaşmalarının, ilgili mevzuat ile belirlenen amaç ve kapsama, rekabetin ve tüketici haklarının korunmasına, şebekelerin bütünlüğü ve

birlikte çalışılabilirliği ile hizmetlerin karşılıklı işletilebilirliğine uygun olarak tesis edilmesine ve uygulanmasına yönelik düzenlemeleri yapmak; erişim anlaşmalarını incelemek, anlaşma hükümlerinin ilgili mevzuata ve Kurum düzenlemelerine aykırı olduğunun tespiti halinde değişiklik yapılmasını teminen gerekli işlemleri yürütmek; ilgili birimlerle koordineli bir şekilde, tesis paylaşımı ve ortak yerleşim yükümlülerini tespit etmek, tesis paylaşımı ve ortak yerleşim sağlamakla yükümlü işletmecilerin tâbi olduğu şartlan ve ücretleri belirlemek, bu kapsamda gerekli düzenlemeleri yapmak; erişim ile ilgili uygulanacak usûl ve esasları belirlemek ve elektronik haberleşme sağlanması amacıyla imzalanan anlaşmaların, rekabeti kısıtlayan ve/veya mevzuata veya tüketici menfaatlerine aykırı hükümler içermemesi amacıyla mevzuatın öngördüğü işlemleri yapmak; tarifelerin alt ve üst sınırlarının belirlenmesi, düzenlenmesi, onaylanması, denetlenmesi ve izlenmesi ile bildirimine ilişkin usûl ve esasları belirlemek; tarifelerin Kuruma sunulması, kamuoyuna duyurulması ve yayımlanmasına ilişkin düzenlemeler yapmak; ilgili birimlerle koordineli bir şekilde, hesap ayrımı yükümlülüğü getirilecek işletmecileri tespit etmek, hesap ayrımı yükümlülüğünün kapsamını ve uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemek, yükümlü işletmecilerin hesaplarının denetlenmesine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak; işletmecilerin hesap ayrımı ve maliyet muhasebesi yükümlülükleri kapsamında Kuruma sunacakları bilgi ve belgeleri gerekli gördüğü takdirde yayımlamak, yayımlanacak bilgi ve belgelerin kapsamını belirlemek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan daire başkanlığıdır (Yön. m.21).

ii. Sektörel Rekabet Dairesi Başkanlığı

Sektörel Rekabet Dairesi Başkanlığı sektörde pazar analizleri yapmak ve bunların sonucuna göre ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecileri belirlemek; ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip olduğu belirlenen işletmecilere getirilen yükümlülükleri ilgili birimlerle koordineli bir şekilde tespit etmek; aynı ve/veya farklı pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmeciler arasında yükümlülükler açısından gerektiğinde farklılaştırma yapmak; 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, sektörde rekabete aykırı davranış ve uygulamaları re'sen veya şikâyet

üzerine incelemek, soruşturmaya ve rekabeti kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik gerekli gördüğü tedbirleri almak, görev alanına giren konularda bilgi ve belgelerin sağlanmasını talep etmek; sektörde rekabete aykırı davranış ve uygulamaların giderilmesine yönelik tedbirler almak; sektörde ortaya çıkan rekabet ihlallerinde müeyyide uygulamak, mevzuatın öngördüğü hallerde Rekabet Kurumundan görüş almak; Kurumun, Rekabet Kurumu ile ilişkilerini yürütmek; işletmecilerin uygulamalarını rekabet açısından izlemek, değerlendirmek ve gerekli tedbirleri almak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli daire başkanlığıdır (Yön.m.22).

iii. Tüketici Hakları Dairesi Başkanlığı

Tüketici Haklan Dairesi Başkanlığı abone, kullanıcı, tüketici ve son kullanıcıların haklarının korunmasına ilişkin düzenlemeleri yapmak ve gerekli tedbirleri almak; abonelik sözleşmelerine ilişkin düzenlemeler yapmak, abonelik sözleşmelerini incelemek ve değiştirilmesi gerekli görülen hususları işletmeciye bildirmek; kişisel verilerin işlenmesine ve gizliliğinin korunmasına ilişkin gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeler yapmak; tüketici ve son kullanıcılara sunulan elektronik haberleşme hizmetlerinin hizmet kalitesine yönelik düzenlemeler yapmak; özürlü, yaşlı ve sosyal açıdan korunmaya muhtaç kesimlerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınmasına yönelik çalışmalar ve düzenlemeler yapmak; tüketici ihtiyaçlarının belirlenmesi ve menfaatlerinin korunması için gerekli çalışmaları ve düzenlemeleri yapmak; tüketici şikâyetleri çözüm mekanizmasına ilişkin usûl ve esaslan belirlemek; tüketicilerin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve tüketici davranışlarına ilişkin gerekli araştırmaları yapmak veya yaptırmak, öneriler geliştirmek; evrensel hizmete ilişkin olarak Bakanlıkla, tüketiciler konusunda ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilişkileri yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan daire başkanlığıdır (Yön.m.23).

iv. Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı

Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığının görevleri yönetmeliğin 27. Maddesinde sayılmıştır. Buna göre 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde ikincil düzenlemeleri yapmak, elektronik sertifika hizmet

sağlayıcıların bildirimlerini incelemek ve hizmet sağlayıcılara yönelik denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek; elektronik imzanın yaygınlaşması ve ilgili pazarda sürdürülebilir rekabetin tesisi ile ilgili çalışmalarda bulunmak; elektronik posta haberleşmesinin hukuken geçerli ve teknik olarak güvenli bir şekilde yapılabilmesine imkân sağlayan kayıtlı elektronik posta ile ilgili çalışmalar yapmak; elektronik ortamda güvenliğin sağlanabilmesini teminen sektörde haberleşme, şebeke ve veri güvenliğini de kapsayacak çalışmalar yapmak, düzenleme ve denetleme faaliyetleri yürütmek; gerektiğinde internet alan adları ve protokol adresleri dâhil kritik internet kaynakları ile ilgili hususlarda düzenlemeler yapmak, düzenlemeler doğrultusunda denetim faaliyetleri yürütmek ve bu konularda gerekli diğer çalışmaları yapmak; bilgi teknolojilerinin ve elektronik uygulamaların gelişimini izlemek, gelişmeler doğrultusunda çalışmalar yapmak ve gerekmesi halinde ülkemizde yapılması gereken iş ve işlemlere ilişkin hukuki, teknik ve idarî konularda öneriler geliştirmek; ilgili mevzuatı çerçevesinde bilgi toplumuna dönüşüm amacıyla gerçekleştirilen çalışmaları izlemek, bu çalışmalara katkıda bulunmak, bu çalışmalar doğrultusunda Kurum bünyesinde ve sektör nezdinde yapılması gereken çalışmaları koordine etmek; Kurumun görev alanı ile ilgili olarak bilgi teknolojisi hizmetlerinin sunulmasına yönelik düzenlemeler yapmak; elektronik kimlik bilgisini haiz cihazlar ile ilgili düzenlemeler yapmak; internetin toplum üzerindeki sosyal, kültürel, psikolojik ve benzeri muhtemel etkileri ile ilgili araştırmalar yapmak ve bu hususla ilgili gerekli tedbirleri almak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli daire başkanlığıdır.

v. Teknik Düzenlemeler Daire Başkanlığı

Teknik Düzenlemeler Dairesi Başkanlığı sektörde kullanılan cihaz ve sistemlerle ilgili teknik düzenlemeleri yapmak; sektörde kullanılan ve kullanılacak sistemler ve terminal ekipmanlarının ithali, imali ve montajına ilişkin düzenlemeleri yapmak; sektörde kullanılan her türlü cihaz ve sistemlerin piyasa gözetimi ve denetimine ilişkin usûl ve esasları belirlemek, piyasaya arzı, bulunması veya dağıtımı aşamasında veya piyasada iken ilgili düzenlemelere uygun olarak üretildiğinin ve hizmete sunulduğunun gözetimi ve denetimini yapmak veya yaptırmak; şebeke arayüz teknik özelliklerinin yayımlanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemek, bu

teknik özelliklere ilişkin bilgilerin işletmeciler tarafından doğru, yeterli ve periyodik olarak duyurulmasını sağlamak; mobil elektronik haberleşme hizmet ve altyapıları hariç elektronik haberleşme hizmetlerine ve altyapılarına ilişkin hizmet kalitesi ile ilgili teknik düzenlemeleri yapmak ve bu düzenlemelere uygunluğu denetlemek veya denetlettirmek ve bu denetimlerde kullanılacak teknik ölçütler ile ölçümüne ilişkin usûl ve esasları belirlemek, sektörde kullanılan her türlü cihaz ve sistemlerin teknik düzenlemelere uygun üretildiğine dair uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunacak özel veya kamu kuruluşlarını görevlendirmeye ilişkin usûl ve esasları belirlemek, belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde gerekli iş ve işlemleri yürütmek; sektörde kullanılan her türlü cihaz ve sistemlerin imalat ve kullanımına esas teşkil eden uyumlaştırılmış ulusal standart ve karşılık gelen uyumlaştırılmış Avrupa standartlarının yer aldığı listenin güncel olarak yayımlanmasını sağlamak; sektöre ilişkin standardizasyon çalışmaları yapmak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli daire başkanlığıdır (Yön.m.26).

vi. Spektrum İzleme Daire Başkanlığı

Spektrum İzleme Dairesi Başkanlığı, ruhsat veya izin verilen telsiz cihaz veya sistemlerinin belirlenen tekniklere ve usûllere uygun olarak kurulmasının ve çalıştırılmasının kontrolünü yapmak; frekans spektrumunu izlemek, denetlemek, bunlarla ilgili düzenlemeleri yapmak, gerekli tedbirleri almak ve müeyyideleri uygulamak, telsiz haberleşmesinde kaçak yayınlan tespit etmek ve faaliyetine son vermek, usulsüz yayınlar ile elektromanyetik girişimleri tespit ederek gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası spektrum izleme ve denetleme faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere millî monitör sistemi dâhil her türlü araç, cihaz ve sistemleri uygun görülecek yerlerde ve mevzuatı dâhilinde kurup işletmek veya kurdurup işletilmesini sağlamak ve gerekli hallerde ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile koordineli olarak çalışmalara iştirak etmek; Kurumun spektrum izleme ve denetleme faaliyetlerinde kullandığı her türlü araç, cihaz ve sistemleri ile tesislerini gerek görülmesi halinde, emniyet ve muhafaza tedbirlerini almak; devlet ve kişi güvenliğini ilgilendiren telsiz haberleşmesi konularında yürürlükteki mevzuat dâhilinde gerektiğinde ilgili güvenlik birimleriyle işbirliği yapmak; mobil elektronik haberleşme hizmetlerine ve altyapılarına ilişkin kapsama alanı ve hizmet kalitesi ile

ilgili teknik düzenlemeleri yapmak ve bu düzenlemelere uygunluğu denetlemek veya denetlettirmek ve bu denetimlerde kullanılacak teknik ölçütler ile ölçümüne ilişkin usûl ve esaslan belirlemek; elektronik haberleşme sistemlerinde; anten tesisleri ve radyo ve televizyon yayınları dâhil kurulacak ortak anten sistemlerinin tasarımı, kurulumu ve paylaşılması ile ilgili usûl ve esasları belirlemek; ulusal ve uluslararası kuruluşların belirlediği standart değerleri dikkate almak suretiyle telsiz cihaz ve sistemlerinin kullanımında uyulacak elektromanyetik alan şiddeti limit değerlerinin belirlenmesi, kontrolünün ve denetimlerinin yapılması ve/veya yaptırılması, ölçüm ve denetim yetkilerinin verilmesi, limit değerlere ve güvenlik mesafesine uygun bulunan ilgili tesisler için güvenlik sertifikası verilmesini sağlamak; bölge müdürlükleri faaliyetlerine ilişkin istatistik ve kayıtları tutmak, raporlamak ve ilgili yerlere sunmak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla vazifeli olan daire başkanlığıdır (Yön.m.25).

vii. Yetkilendirme Daire Başkanlığı

Yetkilendirme Dairesi Başkanlığı elektronik haberleşme hizmet, şebeke ve altyapıları ile ilgili yetkilendirmelere ilişkin düzenlemeleri yapmak; bildirim ve kullanım hakkı verilmesi iş ve işlemlerini ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek; idarî ücret ve kullanım hakkı ücretlerinin belirlenmesine ilişkin çalışmaları yürütmek; Kurum masraflarına katkı payı ile idarî ücret ve kullanım hakkı ücretlerinin ilgili mevzuatta ve yetkilendirmelerinde belirtilen usûl ve esaslara uygun olarak hesaplanıp hesaplanmadığını incelemek; işletmecilerin güncel bir listesini Kurumun internet sitesinde yayımlamaktır.

Yetkilendirmeye tabi olmadan yürütülecek elektronik haberleşme hizmet, şebeke ve altyapılarının kapsamını belirlemek, talepleri değerlendirmek ve gerekli işlemleri yapmak; deneme izinlerine ilişkin düzenlemeler yapmak, test ve/veya deneme ve/veya gösterim ve/veya araştırma geliştirme amaçlı olarak geçici süre ile kurulmak ve kullanılmak istenilen elektronik haberleşme altyapı ve hizmetlerine ilişkin deneme izinleri vermek, bu hususta gereken iş ve işlemleri yürütmek; ulusal numaralandırma planını hazırlamak, elektronik haberleşme hizmeti ve/veya şebekesi veya altyapısı için yeterli numara kaynağının bulunmasını sağlayacak şekilde gerekli

planlamaları yapmak, numara tahsisi, numaraların etkin ve verimli kullanımının sağlanması, tahsisli numaraların geri alımı ve benzeri konulara yönelik düzenlemeleri yapmak ve uygulamak; numara taşınabilirliği ile ilgili düzenlemeler yapmak; geçiş hakkına ilişkin düzenlemeleri yapmak; işletmecilerin, ilgili mevzuata ve yetkilendirme şartlarına uygunluğunu izlemek, aykırılık halinde mevzuatın öngördüğü işlemleri yapmak veya yapılması için yetkili birim ve mercilere bildirimde bulunmak ve idarî para cezaları dâhil müeyyidelerin uygulanmasını sağlamak; ilgili mevzuata ve yetkilendirme şartlarına aykırı olarak elektronik haberleşme tesisi kuran, işleten ve/veya elektronik haberleşme hizmeti verenlerin tesislerinin faaliyetlerine son verilmesini temin için ilgili mülki amirlere bildirimde bulunmaktır.

Millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi ve kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanması amaçlarıyla, işletmeci faaliyetinin geçici olarak durdurulması ya da ihlalin önlenmesi için işletmeciye somut tedbirler uygulama zorunluluğunun getirilmesi de dâhil olmak üzere gerekli tedbirlerin alınmasına ve gerektiğinde tesislerin tazminat karşılığında devralınmasına ilişkin çalışmalar yapmak, Kanun uyarınca yetkilendirmenin iptalinin gerektiği hallerde Bakanlığın da görüşü alınmak suretiyle gerekli işlemleri yapmak ve tedbirleri almak; kamu yararı gereklerinden kaynaklanan sebeplerin tespiti halinde, şirketlerin elektronik haberleşme alanında faaliyete geçmeleri veya elektronik haberleşme sağlamaları hususunu gerektiğinde Bakanlığın görüşünü de almak suretiyle değerlendirmek, gerekmesi halinde engellenmesini sağlamak; Kurum düzenlemelerindeki araştırma ve geliştirme şartlarının izlenmesi, incelenmesi ve denetlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemek; sektörde faaliyet gösteren ve Kurum tarafından yetkilendirilen işletmecilerin talep tahminlerini, yatırım planlarını ve gerçekleşme oranlarını incelemek, işletmecilerin araştırma-geliştirme faaliyetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine göre denetimini yapmak veya yaptırılmasını sağlamak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla vazifeli daire başkanlığıdır (Yön.m.20).

i. Spektrum Yönetimi Daire Başkanlığı

Spektrum Yönetimi Dairesi Başkanlığının görevleri yönetmeliğin 24 maddesinde sayılmıştır. Buna göre: millî frekans planının oluşturulması, frekans tahsisi, uluslararası koordinasyonu ile tescil işlemlerini yapmak ve uygulamak; spektrum planlaması, ulusal ve uluslararası frekans koordinasyonu, frekans tahsisi ve tescili, spektrum yönetimi ile tahsis edilen frekansın geri alınması ile ilgili usûl ve esasları belirlemek; millî frekans planı çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna görevleri ile ilgili frekans bantlarını tahsis etmek ve bu kurumlar ile koordinasyonu gerçekleştirmek; telsiz kurma ve kullanma izni ve telsiz ruhsatnamesi verilmesi, izin ve telsiz ruhsatnamesinin süresi, yenilenmesi, değişikliği ve iptali ile ilgili usûl ve esasları belirlemek ve bu çerçevede öngörülen telsiz cihaz veya sistemlerinin kurulması, kullanılması, nakli, işletme tipinin değiştirilmesi, devri ve hizmet dışı bırakılmasında kullanıcıların tabi olacağı hususları belirlemek ve bu hususta gereken iş ve işlemleri yürütmek; telsiz ruhsat ve kullanma ücretlerine esas abone bildirimlerini takip etmek ve telsiz ücretleri ile ilgili olarak her türlü usûl ve esasları belirlemek daire başkanlığının görevlerindendir.

Birimin görev ve faaliyetleri kapsamında tahakkuk işlemlerini yapmak; frekans ve kullanım kısıtlaması olan telsiz cihaz ve sistemlerine uygunluk belgesi vermek; telsiz ücret tarifesinde belirtilen her bir ücret kalemini gerektiğinde yüzde ellisine kadar azaltmak veya her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Maliye Bakanlığınca belirlenecek yeniden değerleme oranını geçmemek kaydıyla artırmak ve Bakanlar Kurulu kararına esas olmak üzere telsiz ücret tarifesine hizmet kalemleri ilave etmek veya çıkartmak üzere planlanan hizmet kalemlerini ve bunların ücretlerini önermek; herhangi bir telsiz kurma ve kullanma iznine ve telsiz ruhsatnamesine ihtiyaç duyulmaksızın kullanılan telsiz cihaz ve sistemlerinde kullanılacak frekansları ve buna ilişkin usûl ve esasları belirlemek; teknolojik gelişmeler ve uluslararası kuruluşların ülkemizin taraf olduğu kararlan doğrultusunda yapılabilecek yeni planlamalar çerçevesinde, tahsis edilen frekans ve bantlar için Bakanlık ve ilgili kurumlar ile gerekli koordinasyonu sağlamak; millî güvenlikte zafiyet yaratmayacak şekilde, iptal dâhil her türlü değişiklikleri yapmak; telsiz haberleşme sistemleri üzerinden kriptolu haberleşme yapmaya kanunen yetkili olanların dışında kalan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin elektronik haberleşme

hizmeti içinde kodlu veya kriptolu haberleşme yapma usûl ve esaslarını belirlemektir.

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü tarafından sistem kurma ve kullanma izinleri verilen her çeşit deniz ve hava bandı telsiz haberleşme ve seyir güvenliği cihaz ve sistemleri için frekans planlaması, tahsisi ve tescilini yapmak; yabancı devletlerin ülkemizdeki diplomatik temsilciliklerine, karşılıklılık esasına bağlı olarak, Dışişleri Bakanlığının uygun görüşüne istinaden telsiz cihaz veya sistemi kurma ve kullanma izni ile ilgili işlemleri yürütmek; Genelkurmay Başkanlığınca ilan edilen yasak bölgelerde bulunmalarına müsaade edilen yabancı uyruklulara verici, verici-alıcı ve radyo ve televizyon yayınlarını almaya yarayan cihazlar dışındaki alıcı telsiz cihazları için Genelkurmay Başkanlığı ile koordine edilerek telsiz kurma ve kullanma izni ile ilgili işlemleri yürütmek; 5809 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi kapsamında verilen deneme izinleri hariç olmak üzere; geçici olarak düzenlenen fuar, sergi, konferans, konser, spor, araştırma, geliştirme, test ve benzeri faaliyetlerde kullanılacak telsiz cihaz ve sistem kullanıcılarına geçici kullanma izinlerini vermek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli daire başkanlığıdır.

viii. Sektörel Denetim Daire Başkanlığı

Sektörel Denetim Dairesi Başkanlığının görevleri yönetmeliğin 29. Maddesinde sayılmıştır. Buna göre sektörde faaliyet gösteren işletmecilerle gerçek ve tüzel kişilerin ve deneme izni verilenlerin işlem ve hesapları da dâhil olmak üzere, her türlü faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu incelemek ve denetlemek veya denetlettirilmesini sağlamak, aykırılık halinde mevzuatın öngördüğü işlemleri yapmak ve müeyyideleri uygulamaya ilişkin görevleri yürütmek; sektörde bağımsız denetim faaliyetlerine ilişkin usûl ve esasları, bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşlara kuruluş şartlarını, çalışma esaslarını ve çalıştıracağı personelin niteliklerini belirlemek, kurum adına bağımsız denetim yapacak kuruluşları belirleyerek belgelendirilmesini sağlamak; inceleme ve denetlemelerle ilgili olarak gerektiğinde yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak; denetim faaliyetleri sonucunda tespit edilen aksaklıkların giderilmesine ilişkin çözüm önerilerinde bulunmak; Kurumca yetkilendirilmiş işletmecilerin malî tablolarının,

yasal defter ve kayıtlarının incelenmesi ve denetlenmesi işlemleri ile denetim yetkisi verilenlere veya bağımsız denetim kuruluşlarına denetletilmesi dâhil, sektörde faaliyet gösteren işletmecilerle gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemeye veya denetlettirmeye ilişkin usûl ve esasları belirlemek; Kurumun denetim planlarını oluşturmak, yıllık denetim sonuç raporunu hazırlamak, denetimlere ilişkin tasnif işlemlerini yürütmek, kayıtları tutmak, modelleme çalışmaları yapmak, elektronik ortamda izleme ve istatistiki analiz teknikleri geliştirerek denetimlerin etkin olarak yürütülmesini sağlamak; Kurumun denetim faaliyetlerinde görevlendirilen personeli ile bu faaliyetlerin yönetim ve koordinasyonunu sağlayan görevlilerine görevleri sona erdiğinde, sektörde bağımsız denetçilik yapabileceğine ilişkin bir belge düzenlemek; denetim raporlarının sonucunda belirlenen öneri ve müeyyideleri uygulamak, uygulatmak ve idarî para cezalarının uygulanmasına ilişkin işlemleri yürütmek; Kurumun denetim faaliyetleri ile denetimlerde görevlendirilecek personelin eğitimlerini ilgili birimlerle koordine ederek yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Sektörel Denetim Dairesi Başkanlığının görevleri olarak sayılmıştır.

ix. Sektörel Araştırma ve Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Sektörel Araştırma ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının görevleri Yönetmeliğin 28.maddesinde sıralanmıştır. Buna göre; sektöre ilişkin politika ve stratejilerin oluşturulmasına destek vermek, tavsiyelerde bulunmak; Kurumun strateji, politika, amaç ve hedeflerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, stratejik planını hazırlamak, uygulamayı izlemek, değerlendirmek, iyileştirici önerilerde bulunmak, Kurumun iş planını ve faaliyet raporunu hazırlamak, stratejik plan ile aralarındaki bağlantıyı sağlamak, Kurumun stratejik planı kapsamında ilgili birimlerle koordineli olarak performans ölçütlerini oluşturmak, geliştirmek, uygulamak, performansın iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunmak; iş planında öngörülen. Kurul tarafından belirlenen veya birimlerin talep ettiği konular ve öncelikler çerçevesinde elektronik haberleşme alanındaki teknik, ekonomik, hukuki ve teknolojik gelişmelere ve düzenlemelere ilişkin araştırma ve analizler yapmak, yayımlamak ve sektördeki uluslararası gelişmeleri takip etmek, bu konularda sektörü bilgilendirmek ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmak;

işletmecilerin ticarî sırları ile kamuoyuna açıklanabilecek bilgilerinin kapsamını belirlemek; sektöre ilişkin verilerin toplanmasına ilişkin yöntemleri geliştirmek, veri kalitesini artırmak, verileri toplamak, saklamak, Kurumun ilgili birimleri ile paylaşımına imkân tanıyacak yöntemler geliştirmek, verilerin analizini yapmak ve raporlamak, gerekli görülen verileri ve raporlan yayımlamak; yapılan veya yapılacak düzenlemelerin muhtemel etkilerini değerlendirmek ve geleceğe yönelik önerilerde bulunmak amacıyla iş planında öngörülen veya Kurul kararı ile belirlenen konularda düzenleyici etki analizleri yapmak; teknolojik yeniliklerin uygulanması ile araştırma-geliştirme faaliyet ve yatırımların teşvik edilmesine yönelik öneriler geliştirmek; elektronik haberleşme yazılım ve donanımlarının yerli tasarım ve üretimi ile bu amaçla sektöre ilişkin araştırma-geliştirme ve eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi konularında Bakanlıkla koordinasyonu sağlamak; elektronik haberleşme altyapısının ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik gerektiğinde kamu-özel sektör işbirliği de dâhil olmak üzere proje önerileri geliştirmek, konuyla ilgili yürütülen projelerin Kurum tarafındaki koordinasyonunu sağlamak, Kurumun düzenleyici çalışmalarına bu amacı gözeten görüşler oluşturmak ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Sektörel Araştırma ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının görevleri olarak sıralanabilecektir.

x. Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı

Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı uluslararası kuruluşların çalışmalarına katılmak, alınan kararların uygulanmasını takip etmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak; sektör ile ilgili uluslararası birlik ve kuruluşların toplantılarına Kurumu temsilen katılmak, ilgili mevzuatı çerçevesinde bu kuruluşlarla imzalanacak olan protokol çalışmalarını yürütmek; kurum ile uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkelerin ilgili kurumları arasında bilgi alışverişi yapmak, ikili ya da çok taraflı işbirliği faaliyetleri gerçekleştirmek, bu kapsamda ilgili mevzuatı çerçevesinde protokoller hazırlamak ve yürütmek; Kurumun Avrupa Birliği ile ilişkilerinin ve mevzuat çalışmalarının yürütülmesinde ilgili birim ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak; Kurumun görev ve sorumluluk alanına giren konulardaki uluslararası anlaşma, sözleşme ve diğer hukuki metinlerin imzalanması ve/veya onaylanmasına yönelik süreci ilgili kamu kurum ve kuruluşları nezdinde takip etmek ve bu metinlere yönelik

Kurum görüşünün oluşturulmasını sağlamak; yurt dışı geçici görevlendirmelerde gereken çalışmaları yapmak; ülkemizde gerçekleştirilecek uluslararası toplantıların, mal, hizmet ve danışmanlık temini gibi faaliyetler dışında, organizasyonunu yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan daire başkanlığıdır (Yön.m.30).

b. Danışma Birimleri

BTK'nın merkez teşkilatı yapılanmasında yer alan danışma birimleri Kurul İşleri ve Kararlar Daire Başkanlığı ve hukuk müşavirliği olmak üzere iki birimden oluşmaktadır.

i. Kurul İşleri ve Kararlar Daire Başkanlığı

Kurul İşleri ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kurula sunulmak üzere hazırlanan takrirleri incelemek, varsa şekli eksiklikleri ilgili birimlerle işbirliği içinde gidermek; Başkan tarafından gündeme alınması uygun görülen konuları içeren Kurul toplantı gündemini hazırlamak, gündemi ve gündemdeki konulara ilişkin takrirleri Kurul üyelerine dağıtmak; Kurul toplantılarında alınan kararları tutanağa geçirmek, tutanak ve varsa eklerinin her sayfasını toplantıya katılan üyelere imzalatmak; Kurul tarafından alınan kararları imzaya açmak, imzaların tamamlanmasını müteakip kararları ilgili birimlere göndermek; Kurul tarafından talep edilen kişilerin toplantıya katılımlarını temin etmek; Başkan ve üyelerin talebi üzerine, ilgili birimlerden ve/veya uzman kişilerden görüş istemek; Kurula ait yazışmaları yapmak, karar ve yazışmalara ilişkin arşiv oluşturmak ve bunları muhafaza etmek; talep edilmesi halinde Kurul toplantılarının kaydını tutmak, deşifre ederek saklamak, ğ) Kurul üyelerine danışmanlık ve raportörlük hizmeti sunmak; ilgili Kurul kararında aksi belirtilmedikçe, işletmeciler ile tüketicileri ilgilendiren Kurul kararlarının Kurumun internet sitesinde yayımlanmasını sağlamak; Kurul üyelerinin mal bildirimi, izin, rapor ve benzeri idarî iş ve işlemlerini yürütmek; üyelerin, Kurum hizmet birimleri ile ilişkilerini sağlamak; üyelerin talebi üzerine istenilen bilgi ve belgeleri temin etmek ile Başkan ve Kurul tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan daire başkanlığıdır (Yön.m.42).

ii. Hukuk Müşavirliği

Hukuk Müşavirliği Yönetmeliğin 41.maddesine göre; hukuki incelemelerde bulunmak, mevzuatı derlemek ve değerlendirmek, değişiklikleri takip ederek ilgilileri bilgilendirmek, mevzuat tasarıları hakkında görüş bildirmek; Başkan tarafından intikal ettirilen konularda hukuki görüş bildirmek ve hukuki yollara başvurulmasına ilişkin işlemleri yürütmek; Kurumun taraf olduğu dava ve icra takiplerinin takip ve sonuçlandırılmasını sağlamak, gerektiğinde serbest çalışan avukatlar ve/veya avukatlık ortaklıklarıyla avukatlık sözleşmeleri akdedilmesine ilişkin işlemleri yürütmek, bu dava ve takiplerde Kurumu temsil etmek ve ilgilileri bilgilendirmek; Başkan tarafından intikal ettirilen, inceleme, denetleme ve soruşturma raporları hakkında ilgili yargı mercileri nezdinde gereken hukuki iş ve işlemleri yürütmek; Başkan ve üyeler ile Kurum personelinin, görevden ayrılmış olsalar dahi, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı başlatılan soruşturma ve kovuşturmalarının talepleri durumunda, bunlarla vekâlet akdi yapmak suretiyle görevlendirilecek avukatlar tarafından takip edilmesi halinde, söz konusu davalara ilişkin dava giderleri ve avukatlık ücretinin ilgili mevzuatı çerçevesinde Kurum bütçesinden karşılanmasına ilişkin gereken işlemleri yürütmek; Kurumun görevlerine ilişkin hukuki konularda; adlî ve idarî yargı mercileri, hakemler, icra daireleri, komisyonlar ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile milletlerarası tahkim mahkemeleri nezdinde Kurumu temsil etmek; konusuna münhasıran özel ihtisas gerektiren istisnai durumlarda, uzman kişi ve kuruluşlardan hukuki görüş alınmasına ve/veya bunlara dava takip ettirilmesine ilişkin işlemleri yürütmek; dava veya icra takibinden veya kanun yoluna müracaattan vazgeçilmesine ilişkin işlemler ile dava veya icraya intikal etmiş uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesine veya davanın kabulüne ilişkin işlemleri yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevlidir (Yön.m.42).

c. Yardımcı Hizmet Birimleri

Yardımcı hizmet birimleri daire başkanlıkları ve müdürlükler şeklinde örgütlenmiş on birimden ibarettir. Bu birimler İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, Malî İşler Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı,

Bilişim Sistemleri Dairesi Başkanlığı, Kurumsal Kalite Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Piyasa Gözetim Laboratuvarı Müdürlüğü, Tüketici ile İlişkiler Müdürlüğü, Basım ve Yayın İşleri Müdürlüğü, Basın ile İlişkiler Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğüdür.

i. İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı Kurumun insan kaynakları ve çalışma politikalarının oluşturulması, insan kaynağı planlaması ve personel sisteminin geliştirilmesi ile ilgili çalışmaları yapmak, insan kaynakları ile ilgili mevzuat çalışmalarını yürütmek; personel ihtiyaçlarını tespit etmek, personel kaynaklarının etkin ve verimli şekilde kullanılmasını sağlamak, Kuruma ait kadroların dağıtım ve tahsis işlemlerini yapmak; Başkan ve üyeler ile personelin malî ve sosyal haklarının tahakkuk ettirilerek ödenmesini sağlamak; atama, özlük, emeklilik, mal bildirimi ve benzeri işlemlerini yürütmek; Kurum personelinin kadro, unvan ve sayılan ile malî ve sosyal haklarına ilişkin hususlarda çalışmalar yapmak; Kurumun eğitim planını hazırlamak, hizmet içi eğitim programları düzenlemek, uygulamasını takip etmek ve değerlendirmek, eğitim faaliyetleri ile ilgili dokümantasyon, yayın ve arşiv hizmetlerini yürütmek; Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan birimdir (Yön.m.41).

ii. Tüketici ile İlişkiler Müdürlüğü

Tüketici ile İlişkiler Müdürlüğü Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı görev alanına giren konular haricinde, Kurumun görev alanıyla ilgili olarak tüketicilerin şikâyet, istek ve önerilerini almak, değerlendirmek ve cevaplandırılmasını sağlamak; Merkezî mobil cihaz kimlik tanımı veri tabanı sistemine kayıtlı olan elektronik kimlik bilgisini haiz cihazı rızası dışında elinden çıkan kişilerin yaptıkları ihbarları değerlendirmek; ithalat, imalat ya da yolcu beraberinde getirilmek suretiyle kullanıma sunulan elektronik kimlik bilgisini haiz cihazlara dair kayıt başvurularını değerlendirmek; bilgi ve ihbar merkezi kurmak veya kurdurmak, işletmek ya da işlettirmek; tüketici şikâyetlerinin tasnifi, değerlendirilmesi, cevaplandırılması, takibi, raporlanması işlemlerini yürütmek; hazırladığı raporları ilgili birimlerle paylaşmak; tüketicilere ilişkin diğer kurumlardan intikal eden başvuruları

değerlendirmek ve sonuçlandırılmasını sağlamak; elektronik kimlik bilgisini haiz cihazlara ilişkin olarak savcılık, mahkeme, gümrük ve emniyet birimlerinden gelen talepleri karşılamak; 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamındaki görevleri yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan daire başkanlığıdır (Yön.m.37).

iii. Bilişim Sistemleri Daire Başkanlığı

Bilişim Sistemleri Dairesi Başkanlığı, elektronik kimlik bilgisini haiz cihazlar ile numara taşınabilirliği sistemlerinin işletimine yönelik düzenlemeler yapmak; mobil cihaz kayıt sistemi, merkezi referans veri tabanı, millî monitör sistemi dâhil Kurumun elektronik haberleşme ve bilişim altyapısını tasarlamak, kurmak, işletmek, teknolojik gelişmelere paralel olarak geliştirmek, güvenliğini, sürekliliğini ve çalışabilirliğini sağlamak; Kurumun ihtiyaç duyduğu bilişim donanımlarını tespit etmek ve tahsisini sağlamak; Kurum internet ve intranet altyapılarını oluşturmak, içeriğini hazırlamak, güncellemek, geliştirmek, internet ve erişim teknolojileriyle ilgili gelişmeleri ve çalışmaları takip etmek; Kurum içinde elektronik belge yönetim sistemi ve kurumsal kaynak planlaması hizmetini kurmak ve işletmek; Kurumun bilgi güvenliği yönetim sistemim kurmak, işletmek ve buna ilişkin standartları takip etmek; bilgi sistemlerinin sürekliliğine ve felaket kurtarımına ilişkin çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konudaki gelişmeleri takip etmek; Kurum tarafından sunulan hizmetlerin e-devlet kapsamında verilmesine yönelik altyapı çalışmaları yapmak ve devlet hizmetlerinin vatandaşlara elektronik yollarla ulaştırılmasına ilişkin gelişmeleri ve çalışmaları takip etmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevlidir (Yön.m.34).

iv. Piyasa Gözetim Laboratuvarları Müdürlüğü

Piyasa Gözetim Laboratuvarı Müdürlüğünün görevleri Yönetmelik 36.maddesinde sayılmıştır. Buna göre; sektörde kullanılan ve kullanılacak sistemler ve terminal ekipmanlarının teknik düzenlemelere uygunluğu bakımından test/deney prosedürlerini oluşturmak, ilgili standartları takip etmek, prosedürleri güncellemek, testleri/deneyleri yapmak veya yaptırmak; Piyasa gözetimi ve denetimi amacıyla laboratuvarlar kurmak, işletmek, geliştirmek ve akreditasyonu ile ilgili faaliyetleri

yürütmek; laboratuvar imkânlarının talep edenlere kullandırılması ile eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmesine ilişkin usûl, esas ve ücretleri belirlemek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Piyasa Gözetim Laboratuvarı Müdürlüğünün görevleri olarak sayılmaktadır.

v. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek; taşınır mal ve malzeme, hurda ve atıklarla ilgili işlemleri ve düzenlemeleri yapmak ve yürütmekle; bütçede yer alan mal, hizmet ve yapım işleri ile ilgili işlemleri yürütmekle; taşınmazların kiralama ve satın alma işlemlerini yürütmekle; Kurum hizmet binalarının altyapı sistemlerinin işlerliğini sağlamak ve bu amaçla gereken faaliyetleri yürütmekle; Kurum taşıtlarının bakım, onarım ve diğer işlemleri ile sevk ve idaresini yapmakla; Kurum hizmetleri için gerekli araç, gereç ve malzemenin, satın alma dâhil temini ile ilgili hizmetleri yürütmekle; Kuruma ait ayniyatla ilgili işlemleri yapmakla; Kurumun standart dosya planını oluşturmakla, revizyonlarını yapmakla, uygulamaları takip etmek ve denetlemekle; sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmekle; Kuruma ait hizmet yerleriyle ilgili koruma ve güvenlik tedbirlerinin alınması, yürütülmesi ve buralara giriş ve çıkışların düzenlenmesine ilişkin işlemleri yürütmekle ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevli olan birimdir (Yön.m.33).

vi. Basım ve Yayım İşleri Müdürlüğü

Basım ve Yayın İşleri Müdürlüğünün görevleri teşkilat yönetmeliği 38. maddesinde sayılmıştır. Buna göre Kurumun yayın faaliyetlerini yürütmek, Kurum tarafından çıkarılacak süreli ve süresiz yayınları planlamak, koordine etmek ve yayımını sağlamak. Kurumun kütüphanecilik hizmetlerini yürütmek, Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Basım ve Yayın İşleri Müdürlüğünün görevleridir.

vii. Mali İşler Daire Başkanlığı

Malî İşler Dairesi Başkanlığının görevleri teşkilat yönetmeliği 32. maddesinde sayılmıştır. Buna göre; Kurumun bütçesini, malî raporlarını ve kesin hesabını

hazırlamak; Kurumun bütçesine, yıllık iş planına, gelir-gider kesin hesaplarına, yıllık raporuna ve sair raporlarına ilişkin işlemleri yapmak, gerekli hallerde bütçe kalemleri arasında aktarma yapılmasına ilişkin çalışmaları yürütmek; Bir önceki malî yıla ait, konsolide edilmiş gelir tablolarını, bilançoları ve yıllık faaliyetleri esas alan kapsamlı malî tabloları içeren yıllık raporu hazırlamak ve en geç bir sonraki yılın nisan ayının sonuna kadar bilgi için ilgili yerlere gönderilmesine ilişkin çalışmaları ve bütçenin ibrası ile ilgili işlemleri yapmak; Kurum gelirlerinin tahsili ve takibine ilişkin işlemleri yürütmek, Kurumun nakit varlığını yönetmek ve muhafaza etmek; Para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılmasını sağlamak; malî konularla ilgili mevzuatın uygulanması hususunda düzenlemeler yapmak; Kurumun hesap planları ve muhasebe kayıtlarıyla ilgili işlemleri yürütmek; Kurum harcamalarının, onaylı bütçe çerçevesinde ve harcama usûl ve esaslarına uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlamak; Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Malî İşler Dairesi Başkanlığının görevleridir.

viii. Kurumsal Kalite Değerlendirme Daire Başkanlığı

Kurumsal Kalite Değerlendirme Dairesi Başkanlığının görevleri Yönetmeliğin 35.maddesinde sayılmıştır. Buna göre Kurumun kalite sistemini birimlerle koordine ederek kurmak, Kurumun misyon ve vizyonu ile kalite kriterlerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapmak; Kalite yönetim temsilcisi olarak kalite yönetim sisteminin sürdürülmesini ve geliştirilmesini sağlamak, gözden geçirme ve kontrol toplantıları düzenlemek, kalite dokümanlarını kontrol ederek kayıtlarını tutmak; İş süreçlerini belirlemek, performanslarını ölçmek, iyileştirme çalışmalarını takip etmek ve Kurum performans raporunu hazırlayarak Kurula sunmak; Kurumun sunduğu hizmetleri etkililik, verimlilik ile kalite sistemine uygunluk yönünden denetlemek, sonuçlarını takip etmek ve raporlamak; Kurum hizmetlerinin memnuniyet düzeylerini ölçmek ve iyileştirme çalışmalarını takip ederek sonuçlarını yönetime raporlamak; Hizmet sunumu ile bunu etkileyen faktörleri inceleyerek gerekli önleyici ve düzeltici faaliyetleri yapmak ve yaptırmak; Kalite sistemi ve yeni yönetim sistemlerine ilişkin ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek uygulamaya dönük

önerilerini Kurula sunmak; Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak Kurumsal Kalite Değerlendirme Dairesi Başkanlığının görevleridir.

ix. Özel Kalem Müdürlüğü

Özel Kalem Müdürlüğü; Başkanın programını düzenlemek ve yürütmek, resmî ve özel yazışmalarını yapmak, Başkan ve üyelerin toplantı ve organizasyonlarda temsilini sağlamak, Birimlerle Başkanlık Makamı arasındaki koordinasyonu sağlamak, Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevlidir. (Yön.m.40)

ii. Basın İle İlişkiler Müdürlüğü

Basın ile İlişkiler Müdürlüğü; Kurumun basın ve yayın kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmekle görevlidir. Bunun yanı sıra Basın ve yayın kuruluşlarının Kurum faaliyetleri konusundaki haberlerini izlemek, analiz etmek ve arşivlemek; bunların Kurula ve Kuruma dağıtımını sağlamak, gerekli görülenlere cevap hazırlamak, tanıtım filmleri hazırlama, kamuoyunu aydınlatıcı programlar düzenleme ve bu tür programlara katılma gibi faaliyetleri yürütmek, Kurumun faaliyetleriyle ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla görevlidir.(Yön.m.39).

3. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Taşra Birimleri ve Görevleri

Kurumun taşra teşkilâtı hizmet birimleri, hizmet gereklerinin zorunlu kıldığı hallerde, ülke genelinde toplam sayısı onu geçmemek üzere, Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan bölge müdürlüklerinden oluşur. Bölge müdürlüklerinin görev kapsamına dâhil olacak iller Kurul kararıyla belirlenir. Buna göre halihazırda taşra teşkilatı kapsamında kurulmuş olan bölge müdürlükleri şunlardır;

a) Ankara Bölge Müdürlüğü

b) Diyarbakır Bölge Müdürlüğü

c) Erzurum Bölge Müdürlüğü

d) İstanbul Bölge Müdürlüğü

e) İzmir Bölge Müdürlüğü

f) Mersin Bölge Müdürlüğü

g) Samsun Bölge Müdürlüğü

Bölge müdürlüklerinin görevleri; görev ve yetki alanında kurulacak olan elektronik haberleşme sistemlerinin kurulması ve işletilmesine izin vermek, denetlemek, bu sistemlerde yapılacak yer, teknik özellikler ve işletme tipi değişiklikleri ile sistemlere ilave yapılması ve sistem izinlerinin iptali dâhil ilgili diğer işlemleri yürütmek; görev ve yetki alanında olmak üzere; frekans tahsisi ve tescili işlemlerini yapmak, frekans spektrumunu izlemek ve denetlemek, sistemlerini usulsüz işletenler ile zararlı elektromanyetik girişime neden olanları tespit etmek ve gerekli işlemleri yapmak; sektörde kullanılan ve kullanılacak sistemler ve terminal ekipmanlarının piyasa gözetimi ve denetimlerini yapmak; görev ve yetkisi kapsamındaki idarî para cezalarını uygulamak; güvenlik sertifikası verilmesine ilişkin işlemleri yürütmek ve Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmaktan ibarettir. (Yön.m.43).

III. TELEKOMÜNİKASYON İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

Günümüz dünyasında hızla gelişen teknoloji ve iletişim altyapısı, aynı zamanda özellikle telekomünikasyon alt yapısı kullanılarak gerçekleştirilen suçlarla mücadele için de teknolojik alanda faaliyetler yapılmasını gerektirmiştir. Ülkemizde bilişim suçlarıyla mücadeleye ilişkin olarak ilk düzenleme 1991 yılında Türk Ceza Kanununda yapılan düzenlemeyle olmuştur (Yenidünya ve Değirmenci, 2003, 110). Bilişim suçlarının önlenmesi sadece hukuki mücadele ile mümkün değildir aynı zamanda disiplinler arası çalışmalarla; bu suçlarla mühendislik, sosyoloji, psikoloji gibi disiplinlerin de derinlemesine çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır (Yenidünya ve Değirmenci, 2003, 110). Bu bağlamda özellikle suçlarla teknik alanda mücadele edebilmek için telekomünikasyon iletişim başkanlığı oluşturulmuştur.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu bünyesinde doğrudan Kurum Başkanına bağlı olarak faaliyet gösteren bir başkanlıktır. Başkanlığın kuruluşu "Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına dair usul ve esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının kuruluş, görev ve yetkileri hakkında yönetmelik" (R.G. 10.11.2005;25989) ile düzenlenmiştir.

Başkanlık, Telekomünikasyon İletişim Başkanı ile Hukuk, Teknik İşletme, Bilgi Sistemleri, İdarî ve İnternet daire başkanlıklarından oluşur.(m.16/2). Başkanlığa kanunlarla ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevlerin gerektirdiği aslî ve sürekli görev ve hizmetler, iletişim başuzmanı, iletişim uzmanı, teknik uzman ve idarî uzman ile iletişim, teknik ve idarî uzman yardımcılarından oluşan meslek personeli ve diğer personel eliyle yürütülür.(m.16/3). Başkanlıkta, Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının ilgili birimlerinden birer temsilci bulundurulur. Bu temsilciler Başkanlıktaki görevleri esnasında Başkanın talimatlarına ve Başkanlık tarafından belirlenen kurum içi düzenlemelere riayet eder. (m.16/4)

A. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Görevleri

Telekomünikasyon iletişim başkanlığının görevleri "telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına dair usul ve esaslar ile telekomünikasyon iletişim başkanlığının kuruluş, görev ve yetkileri hakkında yönetmeliğin" 17.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

a) 2559 sayılı Kanunun ek 7'nci maddesi, 2803 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesi ve 2937 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi uyarınca, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına yönelik iş ve işlemleri tek bir merkezden yürütmek,

b) 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kapsamında yapılacak iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine yönelik iş ve işlemleri tek bir merkezden yürütmek,

c) (a) ve (b) bentleri kapsamındaki taleplerin bu Yönetmeliğe ve diğer ilgili mevzuata uygun olup olmadığını incelemek ve gerektiğinde yetkili mercilere başvuruda bulunmak,

d) (a) ve (b) bentleri uyarınca gerçekleştirilen işlemler sonucunda elde edilen verileri ve bilgileri ilgisine göre Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına, Emniyet Genel Müdürlüğüne ve Jandarma Genel Komutanlığına, talep etmeleri halinde mahkemeye ve Cumhuriyet başsavcılıklarına iletmek,

e) Yönetmelik çerçevesinde yapılacak tespit, dinleme, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması faaliyetleri ile 5651 sayılı Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevlerin ifasını olanaklı kılacak her türlü teknik alt yapının, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmeciler tarafından kurulmasını sağlamak, sağlatmak, gerekli alt yapıyı kurmayan işletmecilerin cezalandırılması yönünde girişimde bulunmak,

f)12'nci maddenin ikinci fıkrası ile 15 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak kaydıyla, Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ile işletmecilerden gelen her türlü bilgi, belge ve kayıtların bilgi güvenliği kriterlerine uygun olarak arşivlenmesini sağlamak,

g)Görev alanına giren konularla ilgili ulusal ve uluslararası alanda meydana gelen gelişmeleri takip etmek, bu kapsamda uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ve gelişmelerin Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için gerekli önlemleri almak,

h) Başkanlık faaliyetleri için yurt içinden ve yurt dışından teminine ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem, yazılım ve donanımı belirleyerek Kurum Başkanına bildirmek,

i) Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak talep ettiğinde derhal Başbakana bilgi vermek,

j) 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında

Ulaştırma Bakanlığı, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve 5651 sayılı Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak; bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak,

k) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, 5651 sayılı Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, internet ortamında yapılan yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak 5651 sayılı Kanunla öngörülen tedbirleri almak,

l) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek,

m) Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülkî idare amirlerince ticarî amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usûlleri belirlemek,

n) İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; intihara yönlendirme (madde 84), çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190), sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194), müstehcenlik (madde 226), fuhuş (madde 227), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları ile 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dâhil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak,

o) İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgarî kriterleri belirlemek,

p) (n) bendinde sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dâhilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak,

r) İnternet Kurulu ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamak; İnternet Kurulunca izleme, filtreleme ve engelleme yapılacak içeriği haiz yayınların tespiti ve benzeri konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları almak,

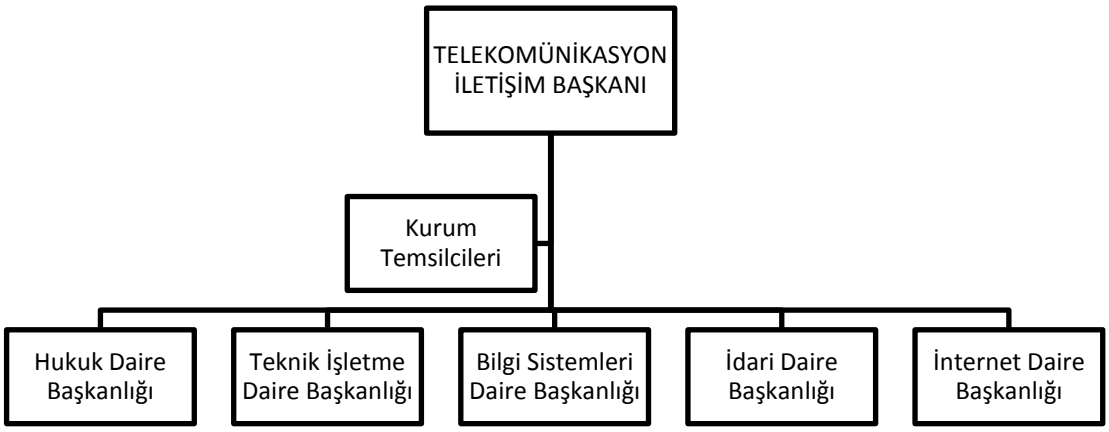
s) İlgili mevzuat kapsamında hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararlarını uygulamak ve buna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

t) İçeriği (n) bendinde belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsa bile, içeriği çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra) ve müstehcenlik (madde 226) suçlarını oluşturan yayınlara ilişkin olarak resen erişimin engellenmesi kararı vermek ve bu kararı, erişim sağlayıcısına bildirerek gereğinin derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilmesini istemek,

u) (t) bendine göre verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,

v) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek olarak sıralanabilecektir.

Tablo 1: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Organizasyon Şeması

B. Telekomünikasyon İletişim Başkanı

Başkan, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu üyelerinin sahip olduğu özlük haklarına sahiptir. Başkan, Başkanlığın genel yönetiminden ve emri altındakilerin faaliyetlerinden doğrudan Kurum Başkanına karşı sorumludur. Başkanın yokluğunda Başkanlığa vekâlet edecek daire başkanı, Başkanın önerisi üzerine Kurum Başkanı tarafından belirlenecektir. (m.18)

Yönetmeliğin 19. maddesinde ise başkanın görevleri sıralanmıştır. Buna göre Başkanın görevleri şunlardır:

a) Başkanlığı temsil etmek; Başkanlığın, Kurum ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmeciler ile ilişkilerini düzenlemek ve yürütmek,

b) Başkanlığın etkin ve verimli çalışmasını sağlamak,

c) Başkanlıkta görevli bulunan ilgili kurum temsilcilerinin çalışmaları hakkında ilgili kuruma yılda en az bir defa yazılı olarak bilgi vermek, ilgili kurum temsilcilerinin, Başkanlığın etkin ve verimli çalışmasını

aksatacak tutum ve davranışlarını tespit ettiğinde, ilgili kuruma bilgi vererek değiştirilmesini sağlamak,

d) Daire başkanlıkları ile ilgili kurum temsilcileri arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek,

e) Diğer kurumlarla koordinasyonu sağlamak,

f) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

C. Hukuk Daire Başkanlığının görevleri

Hukuk daire başkanlığının görevleri yönetmeliğin 20. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Hukuk Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 17. maddenin (a) ve (b) bentleri kapsamındaki taleplerin Yönetmeliğe ve ilgili mevzuata uygun olup olmadığını kontrol etmek; Yönetmeliğe ve ilgili mevzuata aykırılığın veya noksanlıkların tespiti halinde durumu Başkana bildirmek,

b) Başkanın görevlendirdiği konularla ilgili olarak hukukî görüş bildirmek,

c) Başkanlığın görev alanına giren konularda mevzuatı derlemek, değerlendirmek, değişiklikleri takip ederek zamanında Başkanı ve ilgilileri bilgilendirmek,

d) Başkanlığın faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bunların Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,

e) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

D. Teknik İşletme Daire Başkanlığının görevleri

Teknik işletme daire başkanlığının görevleri yönetmeliğin 21.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre daire başkanının görevleri şunlardır:

a) İlgili kanunlar çerçevesindeki taleplerin Yönetmeliğe uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamak,

b) Başkanlığın faaliyetleri için gerekli alt yapıyı kurmak, kurdurmak, geliştirmek, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki teknolojik gelişmeleri takip etmek ve Başkana görüş bildirmek,

c) İlgili kurumlarca sisteme kesintisiz, hızlı ve gerçek zamanlı erişim için talep edilecek miktar ve kapasitede, ihtiyaç duyulan noktalar arasında güvenli iletişim alt yapısını kurmak veya kurdurmak,

d) İlgili kurumlara ait kayıtları, Başkanlık ve ilgili kurumların sistem üzerinde gerçekleştirdikleri her türlü faaliyete ait bilgisayar kayıt ve bilgilerini kompartımantasyon ilkeleri çerçevesinde muhafaza etmek, oluşturulacak yetki seviyeleri doğrultusunda ilgili kurumlara göndermek veya erişimlerine açmak,

e) Kurulan ve işletilen sistemlerin güvenliğini sağlamak,

f) Başkanlık faaliyetleri için ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem ve donanımın yurt içi ve yurt dışından temin edilmesi konularında görüş bildirmek,

g) Başkanlık için kurulacak ayrı ve özel bir ağ üzerinden bilgi akışının düzenli ve güvenli bir şekilde yapılmasını ve ilgili kurumlarca Başkanlığa yapılacak bağlantıların güvenliğini sağlamak,

h) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

E. Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığının görevleri

Yönetmeliğin 21/a maddesine göre; Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) İlgili kanunlar çerçevesindeki taleplerin Yönetmeliğe uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamak,

b) Başkanlığın faaliyetleri için gerekli sistemleri oluşturmak, yazılımları geliştirmek, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki teknolojik gelişmeleri takip etmek ve Başkana görüş bildirmek,

c) Aynı iletişim hakkında birden fazla ilgili kurum tarafından hâkim veya Cumhuriyet savcısı kararı alınması ya da yazılı emir verilmesi halinde, taleplerin aynı anda karşılanarak söz konusu iletişim bilgilerinin ilgili kurumların her birine gerçek zamanlı olarak iletilmesini sağlamak,

d) Kaydedilen ses, faks, veri ve internet dâhil her türlü iletişim bilgilerinin ilgili kurumların taleplerine göre çözümlenmiş ya da ham olarak ortak formatta ulaştırılmasını ve sistemin yirmidört saat esasına göre çalışmasını sağlamak,

e) Yapılan kayıtları, iletişimin içeriği ve içeriğin dışında kalan iletişime ait bilgilerle birlikte tedbir devam ettiği sürece saklamak,

f) İlgili kurumlar tarafından alınan kayıtların çözümünde kriptolu haberleşmeye rastlanılması halinde, ilgili kurumun talebi üzerine kripto çözüm mekanizmasının sisteme dâhil edilmesini sağlamak,

g) Kaydedilen verilerin güvenliğini sağlamak,

h) Başkanlık faaliyetleri için ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, sistem ve donanımın yurt içi ve yurt dışından temin edilmesi konularında görüş bildirmek,

i) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

F. İdarî Daire Başkanlığının görevleri

Yönetmeliğin 22. maddesine göre; İdarî Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 12'nci maddenin ikinci fıkrası ile 15 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak kaydıyla, 21 ve 2l/A maddeleri kapsamı dışındaki Başkanlık faaliyetleriyle ilgili olarak tutulan kayıtlar ile kamu kurum ve kuruluşları, kamu hizmeti veren kuruluşlar ve işletmecilerden gelen bilgi, belge ve kayıtların bilgi güvenliği kriterlerine uygun olarak arşivlenmesini sağlamak,

b) Başkan tarafından uygun görülen, Başkanlığın personel, muhasebe, finansman, lojistik ve ikmal açısından her türlü hizmetlerini yerine getirmek ve bu amaçla Kurumun ilgili birimleriyle koordinasyonu sağlamak, Başkanlık için ihtiyaç duyulacak her türlü fizikî güvenlik önlemini almak,

c) Başkanlıkla ilgili evrakın zamanında işleme konulmasını sağlamak, evrak hizmetleri ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,

d) Başkanlık hizmetleri için gerekli her türlü teknik donanım, yazılım, araç, gereç, makine ve malzemenin temini hususunda diğer dairelerden ilgili personelin de katılımı ile alımları gerçekleştirmek, diğer dairelere her türlü desteği vermek ve kurumun ilgili birimleriyle koordinasyonu sağlamak,

e) Başkanlığa gelen yazı ve mesajları bilgisayar ortamına kaydetmek, ilgilisine havale etmek, gerekenleri Başkana sunmak,

f) Başkanlığın faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bunların Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,

g) Başkanlıkta istihdam edilen personelin hizmet içi eğitim programlarını hazırlamak ve yürütmek; personel temininde ilgili kurumlarca güvenlik araştırması yapılmasını sağlamak,

h) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

G. İnternet Daire Başkanlığının görevleri

Yönetmeliğin 22/A maddesine göre; İnternet Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 17. maddenin (j), (k), (1), (m), (o), (p), (r), (s), (t) ve (u) bentleri kapsamında sayılan görevleri yerine getirmek ve buna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

b) 5651 sayılı Kanunla verilen görevler kapsamındaki suçların internet ortamında işlenmesini önlemek için gerekli iş ve işlemleri yürütmek,

c) Erişim sağlayıcılar ve yer sağlayıcılar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

d) İnternet toplu kullanım sağlayıcılarıyla ilgili olarak mevzuatta Başkanlığa verilen görevleri yerine getirmek,

e) Başkanlığın bilişim ve internet alanındaki faaliyetleri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip etmek, bu kapsamda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak ve gelişmelerin Başkanlık hizmetlerine yansıtılması için önerilerde bulunmak,

f) Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

H. İlgili kurum temsilcilerinin görevleri

Yönetmeliğin 23. maddesine göre; İlgili kurum temsilcilerinin görevleri şunlardır:

a) 17’ncimaddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kendi kurumlarından gelen ve yerine getirilmesi Başkanlıkça uygun görülen kararların ilgili daire başkanlığı nezaretinde yürütülmesini sağlamak,

b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMİ KARARLARI VE DENETİMİ

I. GÖREV VE YETKİLERİ

Özerk İdari Kurumlar idari teşkilat içerisindeki alışılagelmiş yapılanmadan farklı bir yapılanmaya sahip olmasının yanında; klasik manada idari kurumların sahip oldukları yetkilerden farklı yetkilere sahip olmaları da bu kurumları özgün hale getirmektedir. Özerk İdari Kurumlar ilgili oldukları alanda düzenleme yetkilerini kullanarak kurallar koyarken, diğer taraftan söz konusu düzenlemelere uyulup uyulmadığını gözetip denetlemekte ve ihlal hallerinde maddi ve idari yaptırımlar uygulamaktadırlar.

BTK'da, 2813 ve 5809 sayılı Kanunlar ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kurulan, idarî ve malî özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir. Kurum görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi Kuruma emir ve talimat veremez. Bu nitelikleri sonucu Özerk İdari Kurum olan BTK, yukarıda bahsedilen düzenleme yetkisini, gözetim görevi ve yetkisi ve nihai olarak denetleme yetkisini, kanunlar ve diğer mevzuatlarla kendisine verilen görevleri yerine getirirken kullanmaktadır.

A. Düzenleme Yetkisi

Özerk İdari Kurumlar sorumlu bulundukları alanlarda düzenin ve istikrarın sağlanabilmesi için öncelikle bu alanlarda hangi aktörün ne şeklide davranacağını, hangi durumlarda hangi mekanizmaların işletileceğini, söz konusu alanlarda ortaya çıkması muhtemel belirsizlikleri de ortadan kaldırabilmek gayesiyle, düzenleyici işlemler yapma ihtiyacı duymaktadırlar. Özerk İdari Kurumların var olma nedenini

oluşturan düzenleme yetkisi, toplumsal yaşamın önemli sektörlerini kamu yararı ve kamu düzeni gereklerine uygun olarak yönlendirmeyi içermektedir (Akıncı, 1999: 133).

Aşağıda bu yetkinin ne olduğu, hukuki dayanaklarının ve kapsamının neler olduğu ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

1. İdarenin Düzenleme Yetkisi

İdare adına faaliyet yapmakla görevlendirilen kamu görevlilerinin işgal ettikleri makamlara bağlı olarak kullandıkları güç ve otorite "yetki" olarak adlandırılmaktadır (Akyılmaz, 2000: 101). İdare, her zaman, sürekli, soyut, nesnel, ve herkes için geçerli, genel hükümler içeren, uyulması zorunlu hukuksal işlemler yapmaktadır ve bunlara "idarenin düzenleme yetkisi " adı verilmektedir (Giritli vd., 2013: 218). İdare düzenleyici işlemler aracılığıyla yasama organı tarafından daha önce kanunlarla düzenlenmiş bir alanda ancak düzenleyici işlemler aracılığıyla düzenleme yapabilir (Gözler, 2003: 308). Bu bağlamda idarenin içerisinde yer alan her organ bu yetkiyi haiz durumda değildir.

Düzenleme yetkisinin Anayasada sayılan örnekleri tüzük ve yönetmeliktir. İdarenin düzenleme yetkisinin temelleri konusunda farklı görüşler olmakla birlikte, Anayasanın koyduğu prensiplere göre, yürütme kavramının aynı zamanda, düzenleme yetkisini de içerdiği kabul edilmektedir (Güneş, 1965: 72).

İdare kanunların uygulanmasını sağlayabilmek ve kamu hizmetinin gereklerini yerine getirebilmek amacıyla düzenleyici işlemler yapma ihtiyacı duymaktadır. İdarenin düzenleyici işlemler yapma ihtiyacının sebepleri askeri yüksek idare mahkemesinin bir kararında şu şeklide dile getirilmiştir:

> *"İdarenin düzenleme yetkisinin kaynağı Anayasa ve Kanunlara dayanmaktadır. Diğer yandan kanun koyucunun her konuyu düzenlemede imkansızlığı, kamu hizmetinin iyi işlemesi kamu düzeninin sağlanması ihtiyaçları ve takdir yetkisinin objektifleştirilmesi gibi hususlar idarenin düzenleme yetkisinin "eşyanın doğasından", "hizmetin işin gereğinden" kaynaklanan bir dayanağını da ortaya çıkarmaktadır. İdarenin ne ad altında*

olursa olsun düzenleme yetkisinin dayanağını Anayasa ve Kanunlardan alması gerektiği, dayanağını Anayasa ve kanunlardan almayan bir yetkinin idare tarafından kullanılmayacağı esas ve genel ilke ise de; hakkında herhangi bir anayasal ve kanuni düzenleme bulunmayan ancak somut bir sorun olarak idarenin belli bir karar ve tutumunu önceden tedbir ve önlem almasını gerektiren konulara karşı idarenin kayıtsız kalması veya bu konuda herhangi bir düzenleme yapmaması idarenin istikrarı ve eşitlik ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Herhangi bir kanuni düzenleme olmasa da yürürlükteki anayasal ve kanuni düzenlemelere aykırı olmamak şartıyla idarenin "eşyanın doğasına" veya "hizmetin icabına" dayanan bir düzenleme yetkisi kullanması ve böyle bir yetkinin kullanılabileceğinin kabulü kaçınılmazdır. Dolayısıyla böyle bir durumda idarenin kullanacağı takdir yetkisini iç düzen işlemiyle (direktif, genel emir, yönerge v.b.) objektifleştirmesi ve buna bağlı olarak uygulamada ve kararlarında eşitlik ilkesini gözetmesi hizmetin iyi işlemesi ve kamu düzeninin sağlanması ihtiyacının bir sonucu olacaktır" ().[16]

Yönetmeliğin çıkarılması konusunda idarenin bir takdir hakkı vardır, kamu hizmetinin gereklerine uygun bir yönetmeliğin yapılıp yapılmamasına idare karar verebilir. İdare, kanun ve tüzüklere aykırı olmamak koşuluyla ve kendi görev alanlarını ilgilendiren kanun ve tüzüklerin uygulamasını sağlamak üzere, hizmetin gerektirdiği yönetmelikleri çıkarabilir. Yönetmelikler tüzükler gibi Danıştay incelemesinden geçmez ve hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanacağı 24.05.1984 tarihli 3011 sayılı kanunla gösterilmiştir. Bu kanuna göre; "işbirliğine, yetki ve görev alanlarına ilişkin hükümler düzenleyen", "kamu personeline ilişkin genel hükümleri kapsayan", kamuyu ilgilendiren" yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanması zorunludur (Giritli vd., 2013: 157).

Kuvvetler ayrılığı ilkesine göre; düzenleme yetkisinin mutlak ve sınırsız bir nitelik arz etmesi mümkün olamaz; çünkü böyle bir durum, yasama yetkisinin devri anlamına gelir. Özerk İdari Kurumlara tanınan düzenleme yetkisi, ikincil nitelikli,

---

[16] AYİM 3. Daire , E. 2003/881, K.2004/886, Karar Tarihi. 15.4.2004, AYİMKD, S. 20.; http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_karar_detay.asp?IDNO=4105&ctg=000002000026000036, Erişim Tarihi: 01.09.2011.

diğer bir ifadeyle türevsel bir yetkidir. Kurumlar ancak ilgili oldukları sektörlere ilişkin temel düzenlemelerin ötesinde ikincil nitelikte kurallar koyabileceklerdir (Gözübüyük, 2004: 305).

2. 1982 Anayasasında İdarenin Düzenleme Yetkisinin Kaynağı

Özerk İdari Kurumlara kuruluş kanunlarıyla tanınmış olan düzenleme yetkisi, genel ve soyut nitelikte normlar koymayı ifade eder. Anayasamızın 124. maddesine göre; kamu tüzel kişileri kendi görev alanları ile ilgili kanun ve tüzüklerin uygulanmasını göstermek amacıyla yönetmelik çıkarma yetkisine sahiptirler. Bu doğrultuda; birer kamu tüzel kişisi olan Özerk İdari Kurumlar de düzenleme yetkilerini yönetmelik çıkararak kullanabilir (Gözübüyük, 2004: 305). Yani Özerk İdari Kurumların düzenleyici işlem yapmasında Anayasaya aykırılık yoktur (Tan, 2002: 27).

Anayasa'da öngörülmüş yürütme organının düzenleyici işlemleri, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik olmak üzere üç olarak kabul edilmektedir. Ancak, uygulamada yürütme organının bunların dışında, "kararname", "karar", "tebliğ", "sirküler", "genelge", "ilke kararı " "esaslar", "yönerge", "talimat", "statü", "genel emir", "tenbihname", "genel tenbih", "ilân", "duyuru", "plân", "tarife" gibi farklı isimler taşıyan işlemler vasıtasıyla genel, soyut ve objektif hukuk kuralları koyduğu görülmektedir. Bu nedenle, bu işlemler de yürütme organının düzenleyici işlemleri arasında yer almakta ve bu tür düzenleyici işlemler idare hukukunda "adsız düzenleyici işlemler" olarak nitelendirilmektedir (Gözler, 2009: 1029).

Aynı organdan çıkan yönetmelik ile adsız düzenleyici işlemler arasında bir normlar hiyerarşisi, söz konusu olacaktır. Bu bağlamda yönetmelik, adsız düzenleyici işlemlerden daha üstündür. Çünkü yönetmelik Anayasanın öngördüğü bir kaynaktır. Oysa diğer düzenleyici işlemler, yani adsız düzenleyici işlemler, genel bir yetkinin tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır (Güneş, 1965: 193). Tüzük ve yönetmelik çıkartma yetkisi Anayasa'dan kaynaklanmakta iken, idarenin diğer düzenleyici işlemlerinin dayanağı idarenin genel düzenleme yetkisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Günday, 2013: 99).

Özerk İdari Kurumlar, düzenleme yetkilerini kuruluş yasalarına aykırı olmamak ve onların uygulanmasını göstermek üzere, özerklik ilkesi çerçevesinde ve üst normlara bağlı kalmak kaydıyla yönetmelik, tebliğ, karar, genelge, bildiri gibi düzenleyici işlemleri kullanmak suretiyle hayata geçirmektedirler (Akıncı, 1999: 134).

3. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Düzenleme Yetkisi

BTK düzenleyici işlem yapabilme yetkisini 5809 sayılı "Elektronik Haberleşme Kanunu"ndan almaktadır. Kanun kuruma, kendisine verilen görevlere ilişkin olarak yönetmelik, tebliğ ve diğer ikincil düzenlemeleri çıkarma yetkisini vermektedir. Burada ikincil düzenlemelerle ifade edilmek istenilen kurumun kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek amacıyla çıkartmış olduğu *esas, plan, tarife* gibi isimler taşıyan literatürde "adsız düzenleyici işlemler" olarak adlandırılan işlemlerdir.

a. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Düzenleme Yetkisinin Kapsamı

BTK'nın düzenleyici işlem yapabilme yetkisinin kapsamı da 5809 sayılı "Elektronik Haberleşme Kanunu"nun muhtelif maddelerinde belirtilmiştir.

Bu bağlamda kanunun "Kurumun görev ve yetkileri" başlıklı 6. maddesi bağlamında kurumun düzenleme yetkisinin kapsamına şu konular girmektedir; elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak (m.6/a); abone, kullanıcı, tüketici ve son kullanıcıların hakları ile kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına ilişkin gerekli düzenlemeleri ve denetlemeleri yapmak (m.6/c); elektronik haberleşme ile ilgili olarak Bakanlığın strateji ve politikalarını dikkate alarak, yetkilendirme, tarifeler, erişim, geçiş hakkı, numaralandırma, spektrum yönetimi, telsiz cihaz ve sistemlerine kurma ve kullanma izni verilmesi, spektrumun izlenmesi

ve denetimi, piyasa gözetimi ve denetimi de dahil gerekli düzenlemeler ile denetlemeleri yapmak (m.6/g); kullanıcılara ve erişim kapsamında diğer işletmecilere uygulanacak tarifelere, sözleşme hükümlerine, teknik hususlara ve görev alanına giren diğer konulara ilişkin genel kriterler ile uygulama usul ve esaslarını belirlemek, tarifeleri onaylamak, tarifelerin denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri yapmak(m.6/j); yürütülecek elektronik haberleşme hizmetleri, şebeke ve/veya alt yapısı ile ilgili olarak yapılacak yetkilendirmelere ilişkin hüküm ve şartları belirlemek, uygulanmasını ve yetkilendirmeye uygunluğu denetlemek, bu hususta gereken iş ve işlemleri yürütmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak(m.6/l); ilgili kanun hükümleri dahilinde, evrensel hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi ve standartları da dahil olmak üzere, gerektiğinde her türlü elektronik haberleşme hizmetine yönelik hizmet kalitesi ve standartlarını belirlemek, denetlemek, denetlettirmek ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemek (m.6/u); Elektronik haberleşme sektöründe, bağımsız denetim faaliyetine ilişkin esasları, bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşların kuruluş şartlarını, çalışma esaslarını ve çalıştıracağı personelin niteliklerini belirlemektir. (m.6/ü).

Elektronik Haberleşme Kanunuyla kendisine verilen görevlere ilişkin yönetmelik, tebliğ ve diğer ikincil düzenlemeleri çıkarmak da kurumun görevleri arasında sayılabilecektir.[17]

---

[17] Telekomünikasyon kurumunun düzenleyici işlemler kapsamında çıkartmış olduğu yönetmelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları Yönetmeliğinde 1999/5/EC Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
2. 406 Sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun Geçici 7 nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
3. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Gelirlerinin Tarh, Bildirim, Tahakkuk, Tahsilat Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
4. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Meslek Personeli Yönetmeliği
5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği
6. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Teşkilat Yönetmeliği
7. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Denetim Çalışmalarına İlişkin Yönetmelik
8. Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları Yönetmeliği
9. Elektronik Haberleşme Cihazlarından Kaynaklanan Elektromanyetik Alan Şiddetinin Uluslararası Standartlara Göre Maruziyet Limit Değerlerinin Belirlenmesi, Kontrolü ve Denetimi Hakkında Yönetmelik
10. Elektronik Haberleşme Güvenliği Yönetmeliği

11. Elektronik Haberleşme Hizmetlerinin Yürütülmesinde Geçiş Hakkına Dair Yönetmelik
12. Elektronik Haberleşme Sektöründe Acil Yardım Çağrı Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik
13. Elektronik Haberleşme Sektöründe Hizmet Kalitesi Yönetmeliği
14. Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik
15. Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği
16. Elektronik Haberleşme Sektöründe Yetkilendirmeye İlişkin İhale Yönetmeliği
17. Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliği
18. Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
19. Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Cihazlara Dair Yönetmelik
20. Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği
21. Hücresel Sistem Anten Tesislerinin Tasarımı, Kurulumu Ve Paylaşımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
22. İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik
23. İşletmecilere Ait Ticari Sırların Korunması İle Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
24. İşletmecilere Uygulanacak İdari Para Cezaları İle Diğer Müeyyide ve Tedbirler Hakkında Yönetmelik
25. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Gerçek ve Tüzel Kişilerin Elektronik Haberleşme Hizmeti içinde Kodlu veya Kriptolu Haberleşme Yapma Usul ve Esasları Yönetmeliği
26. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
27. Kısa Mesafe Erişim (KET) Cihazları Hakkında Yönetmelik
28. Kısa Mesaj Hizmetlerinde Türkçe Karakter Kullanımına Dair Yönetmelik
29. Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği
30. Numaralandırma Yönetmeliği
31. Numaralandırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
32. Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik
33. Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
34. Otomatik Frekans Tarama Özellikli Telsiz Cihazları Yönetmeliği
35. Özel Telsiz Sistemleri Yönetmeliği
36. Pazar Analizi Yönetmeliği
37. Personel Yönetmeliği
38. Sınai, Bilimsel ve Tıbbi (SBT) Cihazlar Yönetmeliği
39. Spektrum Yönetimi Yönetmeliği
40. Tarife Yönetmeliği
41. Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik
42. Telekomünikasyon Kurumu Bütçe ve Muhasebe Uygulama Yönetmeliği
43. Telekomünikasyon Kurumu İhale Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik
44. Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
45. Telekomünikasyon Kurumu'nun Teşkilat ve Görevleri İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
46. Telekomünikasyon Kurumunun Denetim Faaliyetlerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
47. Telekomünikasyon Sektöründe Hizmet Kalitesi Yönetmeliği
48. Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik
49. Telekomünikasyon Uzman yardımcılığı ve Telekomünikasyon Uzmanlığı Sınav, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
50. Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik
51. Telsiz İşlemlerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Kanunun "Elektronik Haberleşme Hizmetlerinin Yetkilendirilmesi" başlıklı 8. maddesinin 3. fıkrasında Kuruma şebeke veya altyapıların bu maddedeki esaslara uygunluğunu ve kullanılan teçhizatın standartlara uygunluğunu denetlemeye ve uygun olmayanların kaldırılmasını sağlamaya ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenleme yetkisi verilmiştir. Kanunun "Yetkilendirme Usulü" başlıklı 9. maddesinin 13. fıkrasında Bildirim ve kullanım hakkı ile ilgili usul ve esasların Kurum tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

"Deneme izni" başlıklı 10. maddede ise; Kurum, elektronik haberleşme hizmetinin verilebilmesi, elektronik haberleşme şebekesi ve altyapısının işletilebilmesi için başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişilere deneme veya gösterim amaçlı geçici izin verebileceği ve bununla ilgili usul ve esasların Kurum tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Kanunun "işletmecilerin hak ve yükümlülükleri başlıklı 12. Maddesinde de kuruma işletmecilere sektörün ihtiyaçları, uluslararası düzenlemeler, teknolojide meydana gelen gelişmeler gibi hususları gözeterek aşağıdaki hususlar başta olmak üzere, mevzuat doğrultusunda yükümlülükler getirme yetkisi verilmiştir;

a) İdari ücretler

b) Hizmetlerin birbiriyle uyumlu çalışabilmesi ve şebekelerarası arabağlantının sağlanması.

c) Ulusal numaralandırma planındaki numaralardan son kullanıcılara erişimin sağlanması.

d) Ortak yerleşim ve tesis paylaşımı.

e) Kişisel veri ve gizliliğin korunması.

---

52. Telsiz Ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları Yönetmeliği
53. Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanlarının Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik

f) Tüketicinin korunması.

g) Kuruma bilgi ve belge verilmesi.

h) Kanunlarla yetkili kılınan ulusal kurumlarca yasal dinleme ve müdahalenin yapılmasına teknik olanak sağlanması.

i) Afet durumlarındaki haberleşmenin kesintisiz devam edebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması.

j) Elektronik haberleşme şebekelerinden kaynaklanan elektromanyetik alanlara kamu sağlığını tehdit edecek şekilde maruz kalınmasının engellenmesi ile ilgili önlemlerin bu Kanun çerçevesinde alınması.

k) Erişim yükümlülükleri.

l) Elektronik haberleşme şebekelerinin bütünlüğünün idame ettirilmesi.

m) İzinsiz erişime karşı şebeke güvenliğinin sağlanması.

n) Hizmet kalitesi de dahil olmak üzere standartlar ve spesifikasyonlara uyumluluk.

o) İlgili mevzuat uyarınca Kurum tarafından istenen hizmetleri yerine getirmek

Aynı maddenin 3. Fıkrası gereğince Kurum Kullanım hakkı verildiği durumlarda, yukarıda sayılanlara ilaveten sektörün ihtiyaçları, uluslararası düzenlemeler, teknolojide meydana gelen gelişmeler gibi hususları gözeterek aşağıdaki hususlar başta olmak üzere, mevzuat doğrultusunda yükümlülükler getirilebilir. Bunlar;

a) Frekans kullanım hakkının verildiği hizmet, şebeke ya da teknoloji türü ile numara kullanım hakkının verildiği hizmetin kapsamı.

b) Frekans ve numaraların etkin ve verimli kullanımı

c) Elektromanyetik girişimin önlenmesi

d) Numara taşınabilirliği

e) Rehber hizmeti

f) Yetkilendirme süresi

g) Hak ve yükümlülüklerin devri

h) Kullanım hakkı ücretleri

i) İhale sürecinde üstlenilen taahhütler

j) Frekans ve numara kullanımları ile ilgili uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki yükümlülüklere uyulması

4. fıkrada ise işletmecilerin hak ve yükümlülükleri ile ilgili usul ve esasların da Kurum tarafından belirleneceği düzenlemiştir.

Kanunun tarifeler başlıklı 13.maddesinin 2. fıkrasının "b" bendinde de kuruma; işletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde Kurum, tarifelerin onaylanması, izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin yöntemleri ve tarifelerin alt ve üst sınırları ile bunların uygulama usul ve esaslarını belirleyebilme yetkisi verilmiştir. "C" bendinde ise işletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde; Kuruma, fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapma ve uygulamaları denetleme yetkisi verilmiştir.

Maddenin son fıkrasında ise maddenin uygulanması ile tarifelerin Kuruma sunulması, kamuoyuna duyurulması ve yayımlanması hususlarına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Kurumun tarifeleri düzenlerken göz önünde bulunduracağı ilkeler kanunun 14. Maddesinde açıkça sayılmak suretiyle kaleme alınmıştır. Buna göre Kurum, her türlü elektronik haberleşme hizmetinin sunulması karşılığında uygulanacak tarifelere ilişkin düzenlemeleri yaparken, aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurur:

a) Kullanıcıların makul bir ücret karşılığında elektronik haberleşme hizmetlerinden yararlanmasını sağlayacak uygulamaların teşvik edilmesi

b) Tarifelerin, 5369 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen ihtiyaç sahibi kesimlere mahsus, kapsamı açık ve sınırları belirlenmiş kolaylıklar sağlanması halleri saklı olmak üzere, benzer konumdaki kullanıcılar arasında haklı olmayan nedenlerle ayrım gözetilmeksizin adil ve şeffaf olması.

c) Tarifelerin, sunulan elektronik haberleşme hizmetlerine ilişkin maliyetleri mümkün olduğunca yansıtması.

d) Bir hizmetin maliyetinin diğer bir hizmetin ücreti yoluyla desteklenmemesi veya karşılanmaması.

e) Tarifelerin, rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanmasına neden olacak şekilde belirlenmemesi.

f) Uluslararası uygulamaların uygun olduğu ölçüde dikkate alınması.

g) Tarifelerin, teknolojik gelişmeyi ve yeni teknolojilerin makul fiyatlarla kullanılmasına olanak veren yatırımları teşvik edecek nitelikte olması

h) Tüketici menfaatinin gözetilmesi

i) Tüketicilerin tarifelere ilişkin hususları bilmesinin sağlanması

j) Rakip işletmecilerin kendi kullanıcılarına sunacağı elektronik haberleşme hizmetleri için etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden talep edeceği temel girdi niteliğinde olan elektronik haberleşme hizmetlerinde oluşan fiyatları da dikkate alması.

B. Gözetim Görevi ve Yetkisi

Kurumun Elektronik Haberleşme Kanunu 6/g maddesi uyarınca piyasa gözetimi ve denetimi de dahil gerekli düzenlemeler ile denetlemeleri yapma görev ve yetkisi vardır. Bu durum Elektronik Haberleşme Kanununun Onaylanmış Kuruluşlar ve Piyasa Gözetimi başlıklı beşinci kısmında yer alan 53. maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre Kurum, piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinde gerekli gördüğü durumlarda gözetim ve denetime konu cihaza ilişkin uygunluk değerlendirme işlemlerinde yer almayan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının imkânlarından yararlanabilir; kendi laboratuvar imkânlarını da ücreti mukabili talep edenlerin istifadesine belirleyeceği usul ve esaslarla sunabilecektir. . Ancak, piyasa gözetimi ve denetiminde nihai karar Kuruma aittir. Cihazın güvenli olmadığının tespit edilmesi halinde, test ve muayeneye ilişkin giderler üretici tarafından ödenecektir.

Madde metninden açıkça anlaşılacağı üzere piyasa gözetimi ve denetiminde nihai karar mercii olarak kurum yetkili kılınmıştır. Yani kurumun takdir yetkisi içerisinde cihazın hangi usul ve esaslar çerçevesinde denetleneceğinin takdiri kuruma bırakılmıştır.

Kanunun 53/4 fıkrası uyarınca Onaylanmış kuruluşlar ve piyasa gözetimi ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar 4703 sayılı Kanun ve ilgili teknik düzenlemeler çerçevesinde Kurum tarafından belirlenecektir. Bu kapsamda yukarıda da adı geçen telsiz ve telekomünikasyon ekipmanlarının piyasa gözetimi ve denetimine dair yönetmelik çıkartılmıştır.

Yönetmeliğin genel esaslar başlıklı kısmında gözetim görevinin kapsamı ve usulüne ilişkin genel ilkeler düzenlenmiştir. Bu ilkeleri şu şekilde sırlamak mümkündür:

1) Cihaz; piyasaya arzı, piyasada bulunması ve hizmete sunulması aşamalarında teknik düzenlemeye uygun olmak zorundadır.

2) Teknik düzenlemeye uygun cihazların güvenli olduğu kabul edilir. Teknik düzenlemeye uygun olmayan cihazların güvenli olup olmadığına Kurum karar verir.

3) İnternet aracılığıyla yapılanlar da dâhil olmak üzere, cihazlara ilişkin yazılı, görsel ve benzeri ortamlarda reklam, promosyon, satış veya kiralama amacıyla yapılan her türlü faaliyet piyasaya arz olarak değerlendirilir.

4) Kurum, TTTE Yönetmeliği kapsamındaki cihazlara ilişkin PGD faaliyetlerini yürütür, gerekli önlemleri alır ve müeyyideleri uygular.

5) Kurum, cihazların teknik düzenlemeye uygun olup olmadığının belirlenmesi için, idari ve teknik uygunluk denetimleri yapar veya yaptırır.

6) PGD, denetçiler tarafından; Kurumun hazırladığı planlar kapsamında veya şikâyet, ihbar ve taleplerin değerlendirilmesi üzerine ya da gerekli hallerde resen yapılır. Kurum, daha önce yaptığı denetimlerin sonuçlarını, Avrupa Birliği üyesi ülkelerce yapılan denetimleri, cihazlara ait ithalat bilgilerini, Sınıf 2 Bildirim Formu bilgilerini, şikâyet ve ihbarlar ile bu çerçevede elde edilen bilgileri PGD planlarının hazırlanması için kullanabilir.

7) PGD, cihazın bulunduğu ve satıldığı yerler ile gerekli durumlarda cihaz veya parçalarının üretildiği, montajının yapıldığı, ambalajlandığı, depolandığı veya hizmete sunulduğu yerlerde yapılabilir.

8) Denetçi tarafından, denetimi yapılan cihaza ait teknik belgeler, kullanım kılavuzu, garanti belgesi, fatura ve gerekli diğer belgeler istenilebilir.

9) Kurum, gerekli gördüğü hallerde teknik düzenlemeye uygunluğu belgelenmiş olsa dahi piyasadan veya üretim hattından cihaza ait numuneler alabilir ve cihazın teknik düzenlemeye uygun olup

olmadığının belirlenmesi amacıyla ilgili standartlarda yer alan her türlü testi numunelere uygulayabilir veya uygulatabilir.

10) Kurum, laboratuvarda yapılan testlere bağlı olarak numune cihazlar üzerinde oluşabilecek hasarlardan sorumlu tutulamaz.

11) Kurum, gerekli gördüğü hallerde, PGD'ye tâbi cihazın uygunluk değerlendirme işlemlerinde yer almayan diğer uygunluk değerlendirme kuruluşlarının ve onaylanmış kuruluşların imkânlarından yararlanabilir.

12) Kurum, daha önce denetlenmiş cihazları farklı zamanlarda yeniden denetleyebilir.

C. Denetleme Yetkisi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında işletmecilerin aldıkları lisans sözleşmelerinin şartlarına uyup uymadıkları, kişisel telekomünikasyon tesislerinin kullandıkları teçhizatların standartlara uygunluğu ve telekomünikasyon sektörünün ilgili mevzuata uyup uymadığı denetlemekte ve spektrum izleme ve denetimi de yapmaktadır. Bu kapsamda, düzenlemelere uymayan işletmecilere bazı müeyyideler uygulanabilmektedir.

Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumunun denetim çalışmalarına ilişkin yönetmelik kapsamında kurumun denetlemeleri gerçekleştirilmektedir (R.G;14.12.2011;28142). Kurum, re'sen veya kendisine intikal eden ihbar veya şikâyet üzerine denetime tabii faaliyetlerin ilgili mevzuata uygun olup olmadığının tespiti için denetim yapabilir (m.10).

Kurul Başkanı, re'sen, ihbar veya şikâyet üzerine inceleme yapılmasına karar verebilir. Yapılan inceleme neticesinde, denetlenen tarafın faaliyetlerinde ilgili mevzuat hükümlerine herhangi bir aykırılık bulunmadığının değerlendirilmesi halinde, denetçi inceleme raporunu hazırlar ve Daire Başkanlığına iletilmektedir(m.11/1-2).

Daire Başkanlığı inceleme raporunu Kurul Başkanlığına arz ettikten sonra denetlenen tarafın faaliyetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine aykırı olduğunun değerlendirilmesi halinde, denetçi tarafından hazırlanan inceleme sorgusu Daire Başkanlığınca yazılı savunmasını almak üzere denetlenen tarafa gönderilir. Denetlenen taraf, inceleme sorgusuna ilişkin yazılı savunmasını otuz gün içinde verir. Süresi içinde gönderilmeyen yazılı savunma dikkate alınmaz. Denetlenen tarafın varsa yazılı savunmasının alınmasını müteakip, denetçi inceleme raporunu hazırlar ve Kurul'a sunulmak üzere Daire Başkanlığına iletilecektir (m.11/3-). Daire Başkanlığı inceleme sonucu ile ilgili olarak denetlenen tarafa bilgi verir.

Yönetmeliğe göre Sektörel Denetim Daire Başkanlığının görev yetkileri şu şekilde sıralanmıştır(m.5). Buna göre daire başkanlığının görevi ve yetkileri ; ilgili birim tarafından kendi görev alanına ilişkin olarak teklif edilen yıllık denetim planı çerçevesinde Kurumun yıllık denetim planını oluşturmak ve Kurula sunmak, denetim çalışmalarını ilgili birim ile koordineli olarak yürütmek, denetim sonucunda, denetlenen tarafa idari yaptırım ve tedbir uygulanmasına Kurul tarafından karar verilmesi halinde bunlara ilişkin işlemleri ilgili birim ile koordineli olarak yürütmek, denetim raporunda belirtilen önerileri ilgili birime bildirmek, yıllık denetim sonuç raporunu hazırlamak, denetimlere ilişkin tasnif işlemlerini yürütmek, denetim veri tabanını tutmak, elektronik ortamda izleme ve istatistikî analiz teknikleri ile denetimlerin etkin olarak yürütülmesini sağlamak, Kurumun denetim faaliyetlerine ilişkin eğitimleri ilgili birim ile koordineli olarak yürütmekten ibarettir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, denetleme işlevini aşağıdaki başlıklar altında yürütmektedir:

1) Düzenleme Denetlemeleri

2) Spektrum İzleme ve Denetimi

3) Piyasa Gözetimi ve Denetimi

4) Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcılarının Denetimi

1. Düzenleme Denetlemeleri

Düzenleyici otoriteler tarafından diğer düzenlenen alanların (hizmet kalitesi, frekans kullanımı, tarife uygulamaları, cihaz standartlarının belirlenmesi gibi) denetlenmesi de lisans şartlarının denetlenmesinde olduğu şekilde düzenleyici otoriteler tarafından yapıldığı görülmektedir. Ülkemizde de dünya uygulamasına paralel olarak işletmecilerin denetimine ilişkin 5809 sayılı Kanunlarda yer alan hükümler uyarınca Kurumumuz tarafından re'sen veya kendisine intikal eden şikayetler üzerine yapılmaktadır. İşletmecilerin denetlenmesinden kasıt, Kurum tarafından aranacak şartları taşıyan, Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak sermaye şirketinin faaliyetlerinin lisans şartlarına ve ilgili mevzuata uygunluğunun denetlenmesidir.

İşletmeciler tarafından yerine getirilen telekomünikasyon hizmetlerinin mahiyet itibariyle kamu hizmeti olması, milli güvenlik ve kamu düzeni açısından telekomünikasyon şebekesinin güvenliğinin ve devamlılığının sağlanmasının gerekliliği denetimin önemini daha da arttırmaktadır. Telekomünikasyon Kurumu, telekomünikasyon sektöründe yer alan işletmecilere yönelik mali, teknik, hukuki ve idari nitelikte düzenlemeler yapmaktadır. Dolayısıyla, Kurum yaptığı bu düzenlemelere göre, işletmecileri mali, teknik, hukuki ve idari yönlerden denetleyebilir, bilgi ve belgeler isteyebilir.[18]

2. Spektrum İzleme ve Denetimi

Kurum, Spektrum İzleme ve Denetleme görevi kapsamında aşağıdaki işlevleri yerine getirmektedir :[19]

a) Telsiz haberleşmesinde usulsüz ve kaçak yayınlar ile enterferansları izlemek, tespit etmek, gidermek ve bu duruma sebebiyet verenler hakkında gerekli işlemleri yapmak,

---

[18] http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/duzenleme_denetlemeleri.php Erişim Tarihi: 14.03.2013

[19] http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/spektrum_izleme_ve_denetimi.php, Erişim Tarihi: 14.03.2013

b) Telsiz haberleşmesinde ulusal ve uluslararası teknik monitör hizmetlerini yürütmek ve uluslararası kuruluşlar ile koordineli olarak çalışmalara iştirak etmek,

c) Telekomünikasyon sektöründe kullanılan teçhizatın standartlara uygunluğunu denetlemek ve uygun olmayanların kaldırılmasını sağlamak,

d) Ruhsat verilen telsiz sistemlerini, servis kalitesi ve verilen ruhsatlar doğrultusunda denetlemek,

e) Her türlü telsiz yayınının birbirlerini etkilemeyecek şekilde yürütülmesini denetlemek, frekans bantlarının uygun şekilde kullanımını denetlemek ve uygunluğu sağlamak için gerekli tedbirleri almak, ilgili birimlerle bu konuda iş birliği yapmak,

f) Telsiz sistemleri ile ilgili teknik denetim ve enterferans şikâyetlerinin incelenmesini sağlayacak teçhizatın temini, tesisi, bakımı ve işletmesini yapmak.

3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Piyasa gözetimi ve denetimi, bir ürünün piyasaya arzı veya dağıtımı aşamasında veya piyasada iken yetkili kuruluş tarafından gerçekleştirilen denetim işlemleridir.

2001/3529 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 17 Ocak 2002 Tarihli ve 24643 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik" hükümlerine binaen, Ülkemizdeki mevcut Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanlarına yönelik Piyasa Gözetimi ve Denetimi işlerinden sorumlu yetkili kuruluş Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu' dur.

Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanlarının piyasaya arzı veya dağıtımı aşamasında veya cihaz piyasada iken, teknik düzenlemeye uygun ve güvenli olup olmadığını denetlemek veya denetlettirmek, güvenli olmayan cihazların güvenli

hale getirilmesini temin etmek ve gerektiğinde yaptırımlar uygulanmasını sağlamak, Telekomünikasyon Kurumu'nun sorumluluğundadır.

Telekomünikasyon Kurumumu, piyasa gözetimi ve denetimini resen veya şikâyet üzerine denetçiler aracılığı ile yapar. Denetim, her türlü cihaz konulan ve/veya satılan yerlerde, gerekli durumlarda üretim aracı olarak kullanılan yerler ile hizmet verilen, kullanılan yer ve tesislerde yapılır. Gerekli hallerde, cihaz veya parçalarının üretildiği, işlendiği, ambalajlandığı veya montajının yapıldığı yerlerde de denetim yapılabilir.

Telekomünikasyon Kurumu, Kamu Kuruluşları ve Avrupa Birliği tarafından yapılan denetim sonuçlarını, ithalat kontrol sonuçlarını, Sınıf 2 Bildirim Formu değerlendirme sonuçlarını, enterferansa sebep olan cihazlara ilişkin bilgileri, araştırma ve incelemelerde elde edilen verileri, bir kazanın nedenleri araştırılırken ortaya çıkan bilgileri, tüketici, kullanıcı, rakip imalatçı, üretici ve yetkili temsilci, dağıtıcı, uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri tarafından cihazın teknik düzenlemeye uygunsuzluğu ve/veya güvensizliği konusunda yapılan şikayet ve ihbarlar ile bu çerçevede elde edilen bilgileri Piyasa gözetimi ve denetimi maksatlı kullanabilir.[20]

4. Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcıların Denetimi

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunun 15. Maddesinde geçen; "Elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarının bu Kanunun uygulanmasına ilişkin faaliyet ve işlemlerinin denetimi Kurumca yerine getirilir. Kurum, gerekli gördüğü zamanlarda elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarını denetleyebilir. Denetleme sırasında, denetleme yapmaya yetkili görevliler tarafından her türlü defter, belge ve kayıtların verilmesi, yönetim yerleri, binalar ve eklentilerine girme, yazılı ve sözlü bilgi alma, örnek alma ve işlem ve hesapları denetleme isteminin elektronik sertifika hizmet sağlayıcıları ve ilgililer tarafından yerine getirilmesi zorunludur." hükmü

[20] http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/piyasa_gozetimi_ve_denetimi.php, Erişim Tarihi:14.03.2013

doğrultusunda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcılarının (ESHS) denetlenmesinden sorumludur.

ESHS'nin denetimi Kurum tarafından gerek görülmesi halinde ve 2 yılda en az bir defa re'sen yapılır. ESHS, gizlilik ve sır saklama gibi gerekçeler ileri sürerek denetim yükümlülüklerinden imtina edemez. Kurum, yaptığı denetim sonucunda, ESHS'nin faaliyetinin devamı sırasında bildirim şartlarından birini veya birkaçını kaybettiğini tespit etmesi halinde ESHS'ye bu eksikliğin giderilmesi için 1 aya kadar süre verir ve bu süre içinde ESHS'nin faaliyetini durdurur. Kurum, vermiş olduğu sürenin sonunda eksikliğin giderilmemesi veya Kanunun 18 inci maddesindeki suçların işlendiği tarihten itibaren geriye doğru 3 yıl içinde üçüncü kez işlenmiş olması halinde ESHS'nin faaliyetine son verir.

D. Uzlaştırma Görev ve Yetkisi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında gerektiğinde işletmeciler arasında uzlaştırma prosedürünü işletmek, uzlaşma sağlanamadığı takdirde ilgili taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Uzlaştırma mevzuat çerçevesinde belirlenen prosedür çerçevesinde yürütülür. Buna göre;

Kanunun 6/d maddesi gereğince Kurum gerektiğinde işletmeciler arasında uzlaştırma prosedürünü işletmek, uzlaşma sağlanamadığı takdirde ilgili taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almakla görevlidir.

Taraflar arasında erişim talebinden itibaren azami iki ay içerisinde anlaşma tesis edilememesi veya mevcut erişim sözleşmesinde bu Kanun kapsamında herhangi bir anlaşmazlık vuku bulması halinde Kurum, taraflardan herhangi birinin başvurusu üzerine, belirleyeceği esaslar çerçevesinde taraflar arasında uzlaştırma prosedürü işletmeye ve/veya geçici ücretin belirlenmesi de dâhil olmak üzere, kamu menfaati açısından gerekli gördüğü diğer tedbirleri almaya veya uzlaştırma talebini reddetmeye yetkilidir (m.18/1).

Kurum, uzlaştırma sürecinde tarafların anlaşamaması halinde, erişim anlaşmasının anlaşmazlık konusu olan hüküm, koşul ve ücretlerini, belirlenen istisnai haller hariç olmak üzere iki ay içerisinde belirlemeye yetkilidir. Belirlenen hüküm, koşul ve ücretlerin işletmeciler tarafından, mevzuat ve Kurum düzenlemeleri çerçevesinde aksi kararlaştırılıncaya kadar uygulanmasına devam olunur (m.18/2).

II. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

A. Birim Raporlarının Değerlendirilmesi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim kurumunun denetim çalışmalarına ilişkin yönetmelik uyarınca; Kurum bünyesinde faaliyet gösteren birimlerin denetime ilişkin olarak görev ve yetkilerini şu şekilde sıralamak mümkündür (m.6):

a) Kendi görev alanı ile ilgili yıllık denetim planını Daire Başkanlığına teklif etmek.

b) Denetime ilişkin çalışmaları Daire Başkanlığı ile koordineli olarak yürütmek.

c) Denetçinin denetim çalışmalarına ilişkin görevlerini öncelikli olarak yerine getirmesini sağlamak.

Buna göre ilgili birimler

B. Denetlemeler Sonucunda Alınacak Tedbirler

Elektronik haberleşme kanununun 60 maddesi uyarınca Kurum; mevzuata, kullanım hakkı ve diğer yetkilendirme şartlarına uyulmasını izleme ve denetlemeye, aykırılık halinde işletmecilere bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar idarî para cezası uygulamaya, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi ve kanunlarla getirilen hükümlerin uygulanması amaçlarıyla gerekli tedbirleri almaya, gerektiğinde tesisleri tazminat karşılığında devralmaya, belirlediği süre içerisinde yetkilendirme ücretinin ödenmemesi ya da ağır kusur halinde verdiği yetkilendirmeyi iptal etmeye yetkilidir.

Ancak, Kurum, ulusal çapta verilecek frekans bandı kullanımını ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci tarafından yürütülmesi gereken elektronik haberleşme hizmetlerine ilişkin yetkilendirmelerin iptalini gerektiren hallerde Bakanlığın görüşünü alır.

Kurum, işletmecinin faaliyete yeni başlamış olması halinde, ihlalin niteliği, ihlal neticesinde herhangi bir ekonomik kazanç elde edilip edilmemesi, iyi niyet ve gönüllü bildirim gibi ölçütleri de dikkate alarak önceden belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde bin liradan bir milyon liraya kadar idarî para cezası ile bu Kanunda belirtilen diğer idarî yaptırımları uygulamaya yetkilidir.

Kurum, kamu hizmetinin gerekleri ve kamu düzeninin korunması amacıyla yönetmelikle önceden belirleyeceği hallerde, işletmecinin faaliyetinin geçici olarak durdurulmasına ya da ihlalin önlenmesi için işletmeciye somut tedbirler uygulama zorunluluğu getirmeye de yetkilidir.

Elektronik haberleşme hizmeti sunan bir işletmeci ile abonelik sözleşmesi yapan gerçek ve tüzel kişiler faaliyetlerinin gereği olarak aldıkları hizmeti üçüncü kişilere ücretli veya ücretsiz verebilir. Aboneler yararlandıkları hizmeti ticaret amacıyla üçüncü kişilere sunamazlar. Aksine davrananların abonelik sözleşmeleri iptal edilir.

Kurumun belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde elektronik haberleşme tesisleri ile ilgili bildirimlerin yapılmaması veya güvenlik sertifikası alınmadan kurulması veya Kurum veya Kurum tarafından yetki verilen kuruluşlarca yapılacak ölçümler sonucu Kurum tarafından belirlenen elektromanyetik alan şiddeti limit değere uygun bulunmaması hallerinde, bunların sahibine bu Kanuna ekli ücret tarifesinde belirlenen ruhsatname ücretinin elli katı idarî para cezası her bir cihaz için ayrı ayrı uygulanır.

III. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMUNUN YAPTIRIM YETKİLERİ

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun yaptırım yetkilerini değerlendirirken öncelikler idari yaptırım kavramı, idarenin yaptırım yetkisini ve en

nihayetinde bilgi teknolojileri kurumunun yaptırımlarını ve türlerini incelemeye çalışacağız.

A. İdari Yaptırımlar

Bilgi teknolojileri ve iletişim kurumunun denetim çalışmaları nihayetinde Denetlenen tarafın bu Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya yapılan denetim sonucunda faaliyetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine aykırılığının tespit edilmesi halinde, ilgili mevzuatta öngörülen yaptırım ve tedbirler uygulanır.

1. İdarenin Yaptırım Yetkisi

Yaptırım, hukuk düzeni tarafından kurala uyulmasını sağlamak amacıyla, kuralı ihlal edene bir cevap olarak dışarıdan uygulanan ve çoğu zaman acı verici niteliğe sahip psikolojik ya da maddi bir tepkidir (Kalabalık, 2001: 491). Hukuki yaptırımlar, maddi nitelikte, yani sosyal grubun ihlale cevabı olmaları nedeniyle ahlaki yaptırımlardan; kaynakları, kurallaştırılma ve uygulama şekilleri nedeniyle de diğer sosyal yaptırımlardan ayrılmaktadırlar (Hafızoğulları, 1996: 142).

İdarenin kanunların kendisine açıkça yetki verdiği hallerde ya da yaptığı faaliyeti yasaklamadığı durumlarda, herhangi bir yargı kararı olmaksızın, idarenin doğrudan doğruya, bir idari işlem ve kendine mahsus bir usulle verdiği cezalar, uyguladığı yaptırımlar vardır. Bunlara *"idari yaptırım"* adı verilmektedir (Özay, 1985: 35). İdari yaptırımların en önemli özelliği, idare tarafından ve idare hukuku usullerine göre kararlaştırılıp uygulanmalarıdır (Özay, 1985: 36).

İdari yaptırımlar, idarenin idari düzeni korumaya yönelik, bireylerin idari düzene aykırı davranışları nedeniyle idarece düzenlenen, ilgililerin idareye karşı olan borç ve yükümlülüklerini yerine getirmelerini ve idarece konulmuş bulunan yasaklara uymalarını sağlamayı amaçlayan kararlarından oluşmaktadır (Günday, 2013: 310).

2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Yaptırım Yetkileri

Kurum; mevzuata, kullanım hakkı ve diğer yetkilendirme şartlarına uyulmasını izleme ve denetlemeye, aykırılık halinde işletmecilere bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar idarî para cezası uygulamaya, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi ve kanunlarla getirilen hükümlerin uygulanması amaçlarıyla gerekli tedbirleri almaya, gerektiğinde tesisleri tazminat karşılığında devralmaya, belirlediği süre içerisinde yetkilendirme ücretinin ödenmemesi ya da ağır kusur halinde verdiği yetkilendirmeyi iptal etmeye yetkilidir. Ancak, Kurum, ulusal çapta verilecek frekans bandı kullanımını ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci tarafından yürütülmesi gereken elektronik haberleşme hizmetlerine ilişkin yetkilendirmelerin iptalini gerektiren hallerde Bakanlığın görüşünü alır (EHK..m.60/1).

Kurum, işletmecinin faaliyete yeni başlamış olması halinde, ihlalin niteliği, ihlal neticesinde herhangi bir ekonomik kazanç elde edilip edilmemesi, iyi niyet ve gönüllü bildirim gibi ölçütleri de dikkate alarak önceden belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde bin liradan bir milyon liraya kadar idarî para cezası ile bu Kanunda belirtilen diğer idarî yaptırımları uygulamaya yetkilidir (EHK.m.60/2).

Kurum, kamu hizmetinin gerekleri ve kamu düzeninin korunması amacıyla yönetmelikle önceden belirleyeceği hallerde, işletmecinin faaliyetinin geçici olarak durdurulmasına ya da ihlalin önlenmesi için işletmeciye somut tedbirler uygulama zorunluluğu getirmeye de yetkilidir (EHK.m.60/3).

a. İdari Para Cezasının Uygulanmasını Gerektiren Yaptırımlar

Kurumun belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde elektronik haberleşme tesisleri ile ilgili bildirimlerin yapılmaması veya güvenlik sertifikası alınmadan kurulması veya Kurum veya Kurum tarafından yetki verilen kuruluşlarca yapılacak ölçümler sonucu Kurum tarafından belirlenen elektromanyetik alan şiddeti limit değere uygun bulunmaması hallerinde, bunların sahibine bu Kanuna ekli ücret tarifesinde belirlenen ruhsatname ücretinin elli katı idarî para cezası her bir cihaz için ayrı ayrı uygulanır. Bu Kanunun 46. maddesinin ikinci fıkrasında telsiz ruhsatnamesi

ve yıllık kullanım ücretinden muaf tutulanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Burada bahsedilen cezaların idarî para cezaları Kurumun taşra teşkilatı tarafından da verilmesi mümkündür (EHK. m.60/5).

Kurum tarafından yayımlanacak teknik düzenlemelere ve ilgili güvenlik koşullarına uygunluğu, bu konularda üretici ve dağıtıcıların yükümlülüğü, bu cihazların piyasa gözetimi ve denetiminde Kurumun yetki ve sorumluluğu ile Kurum tarafından belirlenecek onaylanmış kuruluşların sorumlulukları hallerine aykırılık durumunda; 4703 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde dağıtıcı, üretici ve onaylanmış kuruluşlar bakımından öngörülmüş bulunan idarî para cezaları bir katından dört katına kadar artırılarak uygulanacaktır (EHK. m.60/6).

EHK. m.57/1 'de belirtilen; işletmeciler, kayıp, kaçak veya çalıntı cihazlara, elektronik haberleşme hizmeti veremezler. Ancak, Kurumun MCKS'ında (Merkezî mobil cihaz kimlik tanımı veri tabanı sistemi) kayıtlı iken elektronik kimlik bilgisi kopyalanmış gerçek cihazlar sadece eşleştirme yapılan abone numaralar ile kullanılmak üzere kullanıma açılması hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde cihaz başına on bin liradan yirmi bin liraya kadar; ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere on milyon liraya kadar idarî para cezası verilecektir (EHK. m. 60/7).

Kanunun 61/1 maddesi hükmüne göre; Kurum tarafından verilen idarî para cezaları, 6183 sayılı Kanun hükümlerine tabi olup, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde Kurum hesaplarına ödenir. Bu süre içerisinde ödenmeyen idarî para cezaları, Kurumun bildirimi üzerine ilgili vergi dairesince 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil olunur. Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına karşı açılacak davalar hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uygulanır. Tahsil olan idarî para cezalarının tamamı Kurum hesaplarına aktarılır (EHK. m.61/2).

b. Haklardan Yoksun Bırakılma Şeklindeki Tedbirler

Kurum; mevzuata, kullanım hakkı ve diğer yetkilendirme şartlarına uyulmasını izleme ve denetlemeye, aykırılık halinde işletmecilere bir önceki takvim

yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar idarî para cezası uygulamaya, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi ve kanunlarla getirilen hükümlerin uygulanması amaçlarıyla gerekli tedbirleri almaya, gerektiğinde tesisleri tazminat karşılığında devralmaya, belirlediği süre içerisinde yetkilendirme ücretinin ödenmemesi ya da ağır kusur halinde verdiği yetkilendirmeyi iptal etmeye yetkilidir. Ancak, Kurum, ulusal çapta verilecek frekans bandı kullanımını ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci tarafından yürütülmesi gereken elektronik haberleşme hizmetlerine ilişkin yetkilendirmelerin iptalini gerektiren hallerde Bakanlığın görüşünü alır. (EHK. m.60/1)

Kurum, kamu hizmetinin gerekleri ve kamu düzeninin korunması amacıyla yönetmelikle önceden belirleyeceği hallerde, işletmecinin faaliyetinin geçici olarak durdurulmasına ya da ihlalin önlenmesi için işletmeciye somut tedbirler uygulama zorunluluğu getirmeye de yetkilidir (EHK. m.60/3)

B. Adli Yaptırım Mekanizmalarını Harekete Geçirme

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu idari yaptırımlarının yanında, mahkemeler tarafından adli yaptırımların uygulanması mekanizmasını da harekete geçirebilecek yetkileri haizdir. Kurum tarafından, denetimin herhangi bir aşamasında elde edilen bilgi ve belgeler doğrultusunda ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık tespit edilmesi halinde, dava açmak da dâhil olmak üzere her türlü adli ve idari makama başvuru yapılması mümkündür (BTK Denetim Çalışmalarına İlişkin Yönetmelik m. 15).

Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 9. maddesine aykırı olarak Kuruma bildirimde bulunmaksızın elektronik haberleşme hizmeti verenler ve/veya tesisleri kuranlar ve/veya işletenler hakkında bin günden on bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur (EHK. m.63/1). Yine Kanunun 9 uncu maddesine aykırı olarak kullanım hakkı olmadan elektronik haberleşme hizmeti verenler, tesisi kuranlar ve/veya işletenler hakkında altı aya kadar hapis ve beş bin günden on beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur (EHK. m.63/2).

Elektronik haberleşme hizmeti vermek üzere yetkilendirilmiş bulunan işletmecilerin personelinin, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının İkinci Kısmının Dokuzuncu Bölümünde düzenlenen, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçları işlemesi halinde haklarında bu bölümde öngörülen cezalara hükmolunur(EHK. m.63/3).Ancak 137 nci maddeye göre yapılacak artırım bir kat olarak uygulanır.

Kurma ve kullanma izni ile ruhsatname alınması gereken telsiz cihazı veya sistemlerini Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 37 nci maddesine aykırı olarak, Kurumdan izin almaksızın satan, kuran, işleten ve kullananlar hakkında iki bin güne kadar adlî para cezası uygulanır. Bu cihazları, gerekli izinler alınmış olsa bile millî güvenliği ihlal amacıyla kullananlar eylemleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar(EHK. m.63/4).

Kurum tarafından yetkilendirilen, izin verilen ve tahsis yapılan kişiler tarafından; a) Telsiz sistemlerinin Kurumun düzenlemelerine ve verilen telsiz ruhsatnamesine uygun olmayan bir şekilde kurulması, işletilmesi, fiziki yerinin, frekansının ve diğer teknik özelliklerinin değiştirilerek amacı dışında kullanılması halinde aykırılığın giderilmesi için gerekli tedbirlerin Kurum tarafından belirlenecek sürede alınmaması, b) Telsiz sistemlerinin Kurum düzenlemeleri ile belirlenen tekniklere ve usullere uygun olarak çalıştırılmaması sonucu her ne suretle olursa olsun diğer elektronik haberleşme sistemleri üzerinde elektromanyetik girişim veya diğer her türlü bozucu etkiye sebebiyet verildiğinin tespiti üzerine söz konusu elektromanyetik girişim veya bozucu etkilerin giderilmesi için gerekli tedbirlerin Kurum tarafından belirlenecek sürede alınmaması, hallerinde, yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası uygulanır(EHK. m.63/5).

Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 39 uncu maddesine göre; Telsiz haberleşme sistemleri üzerinden kriptolu haberleşme yapmaya Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Dışişleri Bakanlığı yetkilidir. Yukarıda belirtilen kurumlara ait olanlar dışında kamu kurum ve kuruluşları ile

gerçek ve tüzel kişilerin elektronik haberleşme hizmeti içinde kodlu veya kriptolu haberleşme yapma usul ve esaslarına aykırı olarak kodlu ve kriptolu haberleşme yapan ve yaptıranlar beş yüz günden bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır(EHK. m.63/6).

Kanunun 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; Elektronik haberleşme cihazları, güvenli hale getirilmesinin imkânsız olduğu durumlarda, masraflar üretici tarafından karşılanmak üzere, taşıdıkları risklere göre kısmen ya da tamamen Kurum tarafından bertaraf edilir veya ettirilir. Bu hükme aykırı olarak Kurum tarafından bertaraf ettirilmek üzere üretici, dağıtıcı veya kullanıcısına teslim edilen cihazların piyasaya arz edildiği veya kullanıldığının tespiti halinde sorumluları hakkında bin günden beş bin güne kadar adli para cezası verilir (EHK. m.63/7)..

Kanunun 54. maddesinde belirtildiği üzere Kurum tarafından düzenlenmiş yetki belgesini haiz olmayan gerçek veya tüzel kişiler, ölçüm ve denetim hizmeti veremeyeceği hükmüne aykırı hareket edenler hakkında beş bin güne kadar adli para cezası uygulanır (EHK. m.60/8).

Kanunun 55. Maddesi uyarınca; Kurum tarafından izin verilmedikçe, abone kimlik ve iletişim bilgilerini taşıyan özel bilgiler veya cihazın teşhisine yarayan elektronik kimlik bilgileri yeniden oluşturulamaz, değiştirilemez, kopyalanarak çoğaltılamaz veya herhangi bir amaçla dağıtılamaz. Elektronik kimlik bilgisi değiştirilmiş cihaz, kart, araç veya gereçlerle, değişiklik yapılması amacına yönelik yazılım, her türlü araç veya gereçlerin ithalâtı, üretimi, dağıtımı veya tanıtımı yapılamaz, bulundurulamaz, aracılık edilemez. Bu hükümlere aykırı hareket edenler hakkında bin günden on beş bin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur (EHK. m.60/9).

Kanunun 56/1 maddesinde yer alan Abone kimlik ve iletişim bilgilerini taşıyan özel bilgiler ile cihazların elektronik kimlik bilgilerini taşıyan her türlü yazılım, kart, araç veya gereç yetkisiz ve izinsiz olarak kopyalanamaz, muhafaza edilemez, dağıtılamaz, kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla kullanılamaz hükmüne aykırı hareket edenler bin günden beş bin güne kadar cezalandırılır (EHK.m.60/10). İşletmeci veya adına iş yapan temsilcisine abonelik

kaydı sırasında abonelik bilgileri konusunda gerçek dışı belge ve bilgi verilemez hükmüne aykırı hareket edenler yirmi günden yüz güne kadar cezalandırılır (EHK..m.60/10). Abonelik tesisi için gerekli kimlik belgeleri örneği alınmadan işletmeci veya adına iş yapan temsilcisi tarafından abonelik kaydı yapılamaz hükmüne aykırı hareket edenler yüz günden beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır(EHK.m.60/10).

Yukarıda bahsedilen suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarısı oranında artırılır. Bu faaliyette bulunan tüzel kişi ise, hakkında 5237 sayılı Kanundaki bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de hükmolunur (EHK.m.63/11).

IV. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU KARARLARININ DENETİMİ

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun misyonu kalite el kitabında aşağıdaki gibi tanımlanmıştır: *"Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun temel misyonu Bilgi teknolojileri ve iletişim alanında düzenleme ve denetlemeler yoluyla, etkin ve sürdürülebilir rekabeti tesis etmek, ilgili tüm tarafların hak ve menfaatlerini korumaktır".* Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu üstlendiği bu misyonu hayata getirebilmek amacıyla gerekli düzenleyici ve denetleyici işlemleri ihdas edecek, uygulayacak ve gelişimini sağlayacaktır (BTK stratejik Plan,35).

Bu bağlamda Bilgi teknolojileri ve iletişim kurumu telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar üzerinde önceki bölümlerde de incelendiği üzere etkin ve kapsayıcı yetkileri haizdir. Kurumun bu yetkilerinin hukuka uygun bir şekilde kullanılması ve hukuka aykırılıkların da önüne geçilebilmesinin yegâne yöntemi ise kurum faaliyetlerinin denetlenmesidir. Kurumun işlemlerinin ve kararlarının denetlenebilmesi hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için bir zorunluluk arz etmektedir.

A. İdari Denetim

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar üzerinde etkin ve kapsayıcı yetkileri haiz olan

Kurumun denetlenmesi; idarenin hukuka bağlılığının sağlanması ve devamlılığının tesisi için zorunlu bir unsurdur. Bu bağlamda 2813sayılı Telsiz Kanunu, kurumun Sayıştay tarafından denetleneceği hususunu hükme bağlamıştır (Telsiz kanunu 5/13).

1. Devlet Denetleme Kurulu ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

1982 Anayasası'nın Türk siyasal yaşamına kattığı merkezdeki yardımcı kuruluşlardan biri olan Devlet Denetleme Kurulu (DDK) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı'na bağlı olarak çalışan, yönetim işlerinin hukuka uygun, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülüp, geliştirilmesi amacıyla kurulmuş denetim kurumudur. Kurul, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar. Silahlı Kuvvetler ve yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır. (AY.m.108)

Dayanağını anayasadan alan DDK'nın, aynı zamanda 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanunda (R.G: 3.4.1981;17299) da kurumun tüm kamu kuruluş ve kurumlarında, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeler yapma ile görevli olduğu ifade edilmektedir (m.2). Bu bağlamda DDK'nın Bilgi Teknolojileri ve İletişim kurumunu da denetleyebileceği hususunda herhangi bir tereddüt söz konusu değildir.

Nitekim bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı makamının 05.02.2009 tarih ve 397 sayılı Kararı uyarınca DDK; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun 2006, 2007 ve 2008 yılları faaliyet ve işlemlerini denetlemiş olup ve yapılan tespit, değerlendirme ve önerilerini 17/02/2010 tarih ve 2010/4 sayılı raporunda sunmuştur.[21]

[21] Raporun özetine ulaşmak için bkz.: http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk35.pdf Erişim Tarihi: 29.10.2011

Raporun içeriğine bakıldığında ise; bölümde, telekomünikasyon sektörünün tarihsel gelişimi ile telekomünikasyon sektörüne ilişkin sayısal verilere de yer verilerek sektörün hem Dünyada hem de Türkiye'deki ekonomik büyüklüğü ve önemi karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca, AB ilerleme raporlarında telekomünikasyon hizmet sektörüne ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir. Telekomünikasyon sektöründe dünyada var olan yeni eğilimlere değinildikten sonra teknolojik gelişmeler paralelinde Türkiye'de telekomünikasyon hizmet sektörünün sorunları sektörün bakış açısıyla ortaya konulmuştur.

Raporun İkinci Bölümünde; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu oluşturan Kurul ve hizmet birimlerinin yürüttükleri faaliyet ve işlemlerinin denetimine ilişkin tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Böylece, Kurulun ve Kurum hizmet birimlerinin çalışmaları bütünüyle gözden geçirilmiş ve mevzuatla kendilerine verilmiş olan görevlerin ve hizmetlerin amaç, plan, bütçe, personel, örgütlenme, kadro, araç, gereç ve metotlar yönünden etkinlikle yürütülüp yürütülmediği ile idari, hukuki veya mali bir sorumluluğun bulunup bulunmadığı denetlenmiştir.

Raporun üçüncü Bölümünde; Kurumun etkinlik ve verimliliğine yönelik olarak teşkilat yapısı, mevzuatı ve sektör paydaşlarının beklenti ve görüşleri değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma kapsamında tespit edilen sorunların giderilmesi amacıyla alınması gereken tedbirlere ise "tespit ve öneriler" madde başlıkları altında sıralı olarak her bir ölümde ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bu kapsamda, gerek mevzuat ve kurumsal yapıdan kaynaklanan gerekse yürütülen faaliyet ve işlemlerle ilgili uygulamalardan kaynaklanan önemli hata ve eksikliklere temas edilen söz konusu tespit ve öneriler dile getirilmiştir.

Devlet denetleme kurulunun hazırlamış olduğu bu raporların icrai niteliği yoktur. Ancak yapılan denetimler nihayetinde elde edilen sonuçlar DDK tarafından tartışılarak Cumhurbaşkanlığı makamına arz edilmek üzere karara bağlanır. Kurul raporlarında; incelenmesi, teftişi, tahkiki veya dava açılması istenilen konular en geç kırkbeş gün içinde gereği yapılmak üzere Başbakanlıkça yetkili mercilere intikal ettirilir. Sonuçtan Başbakanlık aracılığı ile Cumhurbaşkanlığına bilgi verilir.

Cumhurbaşkanı gerek gördüğünde önemli konularla ilgili raporları doğrudan adli ve idari mercilere intikal ettirir (DDK.K. m.6).

Bu kapsamda yukarıda adı geçen Bilgi teknolojileri ve iletişim kurumu hakkında hazırlanan raporun I, II ve III. bölümlerinde yer alan tespit, değerlendirme ve önerilerin gereğinin Başbakanlık ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından yapılmasını temin maksadıyla, Başbakanlığa gönderilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

2. İlişkili Bakanlığın Denetimi

643 sayılı KHK[22] ile, 3046 sayılı[23] Kanuna 19 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 19/A maddesi eklenmiş ve aynı Kanunun 4 üncü maddesinin son fıkrası ile 10 uncu maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre;

"Bağlılık değişikliği

MADDE 19/A- Bakanlık bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları (10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kurumlar dahil) Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir. Söz konusu kuruluşların özel kanunlarında bağlı, ilgili ve ilişkili olunan bakanlığa ya da bakana verilen yetki ve görevler ilgilendirilen bakanlık veya bakan tarafından kullanılır ve yerine getirilir."

[22]RG: 08.06.2011 S: 27958 1. Mükerrer

[23] Bakanlıkların Kuruluş Ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname İle 13/12/1983 Gün Ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş Ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması Ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek kabulü Hakkında Kanun

Eklenen bu fıkra ile üst kurulların idari teşkilatlanma açısından konumları da kökünden değiştirilmiştir. Buna göre KHK kapsamına giren Özerk idari kurumlar her türlü faaliyet ve işlemlerinin ilgilendirildikleri bakanlık tarafından denetlenebilir hale getirilmiştir.

Bu düzenlemeyle birlikte özerk idari kurumların, kuruluş amaçlarından en temeli olan özerk yapılı bir kurum oluşturabilme hedefinden sapılmış, özerkliklerinden taviz verilmiştir (Öngören; http://www.dunya.com/ozerk-kurullara-bakan-denetimi-130881h.htm). Siyasi olarak faaliyetlerinden sorumlu olan bakanın denetlemesi normal iken, kurulların alacağı bütün kararların denetim kapsamına alınması, denetlemekten öte gidemeyecektir. Yani yerlerine geçip karar alabilme yetkisi vermemektedir (Öngören, agm). Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla yasama ve yürütme organının her türlü tasarrufta bulunması mümkündür.

B. İdari Yargı Denetimi

İdari yargı denetimi, kurum kararları üzerinde var olan denetimlerden en etkin olanıdır. İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (AY.m.125) Bu kapsamda idarenin eylem ve işlemlerinden zarar görenler, söz konusu İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl işlemin iptalini talep edebilecekleri gibi; bunun yanında İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olmuşsa bu takdirde uğradıkları zararların da tazminini tam yargı davası açmak suretiyle talep edebilme imkânına sahiptirler (İYUK. m. 2).

Elektronik Haberleşme Kanunu 62. maddesine göre Kurumun sektörle ilgili işlemlerine karşı açılacak davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülür .[24] Bu davalar Danıştay tarafından acele işlerden sayılır. Kurulun kararları Kurumun

[24] Örneğin Danıştay 13. Dairesi tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen bir davada; Telekomünikasyon Kurumu'na tarifeleri belirleme konusunda verilen yetki, sektördeki faaliyetlerin

idarî denetimi sırasında yerindelik denetimine tâbi tutulamaz. Kurum tarafından açılacak davalarda teminat aranmaz.

İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler. Bu bağlamda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun da eylem ve işlemlerine karşı iptal ()[25] ve tam yargı davası açılma imkânı söz konusudur.

Bu bağlamda Danıştay Onüçüncü dairesi; Telsiz Kanunu, Telgraf ve Telefon Kanunu ile Elektronik Haberleşme Kanunundan, doğan uyuşmazlıklardan, Danıştay'ın diğer dava dairelerinin görevleri dışında kalan davaları ve temyiz başvurularını çözümleme yetkisine sahiptir.

---

tam bir rekabet ortamı içinde gerçekleştirilmelerini sağlamak ve rekabetin tesisi konusunda; GSM hizmeti için tarifeleri üst sınır ya da azami fiyat açısından bir incelemeye tabi tutarak, bu bakımdan denetlemek, üst sınırın Kurum'ca belirlenen azami fiyatı geçmemesi halinde onaylamak hususlarıyla sınırlı olması ve tarifelerin azami fiyat sınırları içinde kalınmak suretiyle işletmeci tarafından serbestçe belirlenebilmesi karşısında, Kurum'ca GSM hizmetleri için alt sınırın belirlenmesine yönelik dava konusu karar ve bildirimi işleminde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Telekomünikasyon Kurumu'na tarifeleri belirleme konusunda verilen yetki, sektördeki faaliyetlerin tam bir rekabet ortamı içinde gerçekleştirilmelerini sağlamak ve rekabetin tesisi konusunda; GSM hizmeti için tarifeleri üst sınır ya da azami fiyat açısından bir incelemeye tabi tutarak, bu bakımdan denetlemek, üst sınırın Kurum'ca belirlenen azami fiyatı geçmemesi halinde onaylamak hususlarıyla sınırlı olması ve tarifelerin azami fiyat sınırları içinde kalınmak suretiyle işletmeci tarafından serbestçe belirlenebilmesi karşısında, Kurum'ca GSM hizmetleri için alt sınırın belirlenmesine yönelik dava konusu karar ve bildirimi işleminde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.Danıştay 13. Dairesi 2008/3934 E. 2011/855 K Corpus Web hukuk Mevzuat ve içtihat programı

[25] Örneğin: Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından hazırlanan ve 01.03.2007 tarihi itibariyle yürürlüğe giren ücret tarifesinin onaylanmasına ilişkin Telekomünikasyon Kurulu kararının, Tebliğe aykırı olarak Tebliğin kapsamadığı dönemi aşar şekilde 2007 ve daha sonraki dönemlere ilişkin tarife onayı içermesi ve il içi aramalara yüksek oranda zam yapılırken şehirlerarası ve uluslararası görüşmelere maliyetinin altında indirim yapılmasının 406 sayılı Kanun ve Tarife Yönetmeliğinde öngörülen bazı hizmetlerin maliyetinin başka hizmetlerin ücretlerinden desteklenmemesi ve karşılanmaması gerektiğine ilişkin ilkeyle bağdaşmaması karşısında hukuka aykırı olduğu ve iptali hakkında açılan dava Danıştay Onüçüncü dairesi tarafından karar bağlanmıştır. 2007/1056 E. 2009/7041 K. Meşe AB İçtihat ve Mevzuat Bankası.

C. Anayasa Mahkemesi Kararlarında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Anayasanın 152. maddesine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddî görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Bu bağlamda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna karşı açılan idari işlemin iptali davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Ankara 5. İdare Mahkemesi, 5.11.2008 günlü, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 60. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "... bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar ..." ibaresinin, Anayasa'nın 2. [26] ve 10 [27]. maddelerine aykırılığı savıyla iptali için başvuruda bulunmuştur. Mahkeme söz konusu başvuruyu Anayasaya Aykırılık teşkil etmediğine hükmetmiştir.[28]

---

[26] Anayasa'nın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir" hükmüne yer verilmektedir.

[27] Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" hükmüne yer verilmiştir.

[28] Kararın tam metni için bakınız: 2011/119 E.2012/33 K. 1/3/2012 Tarihli Kararı, Resmi Gazete, 17/10/2012 Tarih 28444 Sayı http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000279&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20ileti%FEim%20kurumu, Erişim Tarihi: 15/03/2013.

Şanlıurfa İdare Mahkemesi önüne gelen bir başka uyuşmazlıkta; Bir binanın çatı katına kurulan baz istasyonunun mühürlenmesi ve yapı durdurma tutanağı düzenlenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, 5.11.2008 günlü, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 37. maddesinin (4) numaralı fıkrasının *"Yönetmelik ile belirlenen limit değerlere ve güvenlik mesafesine uygun bulunan ilgili tesisler başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Kurum tarafından güvenlik sertifikası düzenlenmesini müteakip kurulur ve faaliyete geçirilir."* biçimindeki son cümlesinin, Anayasa'nın 5. [29] ve 56. [30] maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemiyle mahkemeye başvurmuştur. Anayasa mahkemesi ise; 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 37. maddesinin (4) numaralı fıkrasının "Yönetmelik ile belirlenen limit değerlere ve güvenlik mesafesine uygun bulunan ilgili tesisler başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Kurum tarafından güvenlik sertifikası düzenlenmesini müteakip kurulur ve faaliyete geçirilir." biçimindeki son cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine karar vermiştir ().[31]

İzmir 3. İdare Mahkemesi (E.2006/129),(E.2006/153) ve Danıştay 6. Dairesi (E.2008/68) tarafından itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi önüne gelen bir davada; Sabit elektronik haberleşme cihaz ve tesislerinin imar mevzuatına aykırı olarak

---

[29] Anayasanın 5. maddesinde "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." Hükmüne yer verilmiştir.

[30] Anayasanın 56. maddesinde "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." hükmüne yer verilmiştir.

[31] Kararın tam metni için bakınız: 2010/66 E. 2010/91 K. Resmi Gazete 30.12.2010 Tarih 27801 Sayı http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2901&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20ileti%FEim%20kurumu Erişim tarihi: 30.11.2012

kurulduğu gerekçesiyle uygulanan idari yaptırımların iptali istemiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler iptali için başvurmuşlardır. İtirazın konusunu 4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa ile eklenen ek 35. maddesinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 35., 56., 57. [32], 123.[33] ve 127.[34] maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebi oluşturmaktadır. Anayasa mahkemesi söz konusu başvuru üzerine yaptığı inceleme sonucunda; ihdas edilen Kuralın, Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 10., 35., 57., 123. ve 127. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görmemiştir. 4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa'nın 5. maddesiyle eklenen ek 35. maddesinin

---

[32] Anayasa'nın 57. maddesinde "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler."hükmüne yer verilmiştir.

[33] Anayasa'nın 123. maddesinde "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur." Hükmüne yer verilmiştir.

[34] - Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23/7/1995-4121/12 md.) Mahallî idarelerin seçimleri, 67 nci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Ancak, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahallî idareler organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel veya ara seçimler milletvekili genel veya ara seçimleriyle birlikte yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.

Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, 1.10.2009 gününde oybirliğiyle karar vermiştir ().[35]

Anayasa mahkemesi tarafından kanunların Anayasaya aykırılık iddiasıyla denetlenmesi sadece ilk derece mahkemelerinin anayasaya aykırılık iddiasıyla önlerine gelen bir uyuşmazlığa uygulanacak kanun hükmünü incelemekler kalmaz aynı zamanda Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Cumhurbaşkanına, iktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir. İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır (AY.m.150).

Söz konusu kapsamda Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi TBMM Grubu adına Grup Başkanvekilleri Hakkı Suha OKAY, Kemal KILIÇDAROĞLU ile Kemal ANADOL tarafından açılan bir iptal davasında 5.11.2008 günlü, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun;

1- 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a- (a) bendinin "… bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek …" bölümünün,

b- (d) bendinin "… uzlaşma sağlanamadığı takdirde ilgili taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almak" bölümünün,

c- (ı) bendinde yer alan "… her türlü …" ibaresinin,

---

[35] Kararın tam metnine ulaşmak için bkz: 2006/129 E. 2009/121 K., Resmi Gazete,08/01/2010 Tarih 27456 Sayı, http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2765&content=telekom%FCnikasyon%20kurumu, Erişim Tarihi, 30.11.2012

2- 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

3- 9. maddesinin (7) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan " … ve yapılacak ihaleye ilişkin usul ve esasları belirler" ibaresinin,

4- 31. maddesinin (3) numaralı fıkrasının son cümlesinin,

5- 36. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin,

6- 60. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2.[36], 6. ,[37] 7. ,[38] 8.,[39] 12.,[40] 13.,[41] 48.,[42] 870.[43] ve 125.[44] maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar

---

[36] Anayasanın 2. maddesi "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."hükmüne yer vermiştir.

[37] Anayasanın 6. maddesi "Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." Hükmüne yer vermiştir.

[38] Anayasanın 7. maddesi "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez." hükmüne yer vermiştir.

[39] Anayasanın 8. maddesi "Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir." hükmüne yer vermiştir.

[40] Anayasanın 12. maddesi "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder." ."hükmüne yer vermiştir.

[41]Anayasanın 13. Maddesi "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." hükmüne yer vermiştir.

[42] Anayasanın 48. Maddesi "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır." hükmüne yer vermiştir.

[43] Anayasanın 87. Maddesi "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir."hükmüne yer vermiştir.

[44]Anayasanın 125. Maddesi "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek cümleler: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir. Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/11 md.) Ancak, Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile

verilmesi istemi ile iptal davası açmışlardır. Anayasa mahkemesi 5.11.2008 günlü, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun:

1- 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a- (a) bendinin "… bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek …" bölümünün,

b- (d) bendinin "… uzlaşma sağlanamadığı takdirde ilgili taraflar arasında aksi kararlaştırılıncaya kadar geçerli olmak üzere gerekli tedbirleri almak" bölümünün,

c- (ı) bendinde yer alan "… her türlü …" ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- 9. maddesinin (7) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan " … ve yapılacak ihaleye ilişkin usul ve esasları belirler" ibaresinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

---

kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır. İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar. (Değişik: 12/9/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez. İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir. Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."hükmüne yer verilmiştir.

4- 31. maddesinin (3) numaralı fıkrasının son cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- 36. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6- 60. maddesinin (3) numaralı fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Fettah OTO ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 2.6.2011 tarihinde karar vermiştir ().[45]

[45] Kararın tam metni için bkz: 2008/115 E. 2011/86 K. Resmi Gazete 17/03/2012 Tarih 28236 Sayı http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000187&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20ileti%FEim%20kurumu, Erişim Tarihi: 29/10/2012

SONUÇ

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun kuruluşunu sağlayan Kanun'un gerekçesinde; telekomünikasyon sektöründe politika belirleme, düzenleme yapma ve işletmecilik faaliyetlerinin birbirinden ayrılarak, sektördeki etkin rekabet ortamının sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Politika belirleme yetkisi Ulaştırma Bakanlığına bırakılmış, düzenleme yapma yetkisi, bağımsız bir düzenleyici kurum olarak teşkilatlanması öngörülen Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna verilmiştir. Kurum, dünya genelindeki benzerleri arasında kuruluş sırasına göre 102. Sırada teşkilatlanmasını tamamlamıştır .[46]

Telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri alanlıda yegane Özerk yapılı kurum niteliğini haiz olan Bilgi teknolojileri ve iletişim kurumu, kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde hem regülasyon hem de piyasa denetimi manasında bir çok faaliyet gerçekleştirmiştir. Kurumun faaliyetleri düzenleme ve denetimin hiç olmadığı dönemlere göre kıyaslandığında hem tüketicinin korunması hem de rekabet ortamının ve güvenliğinin sağlanması manasında çok etkili olmuştur. Ancak hem sektörün değişkenliği hem teknik imkanların ve etkinliğinin artırılması ihtiyacı hali hazırda halen devam etmektedir.

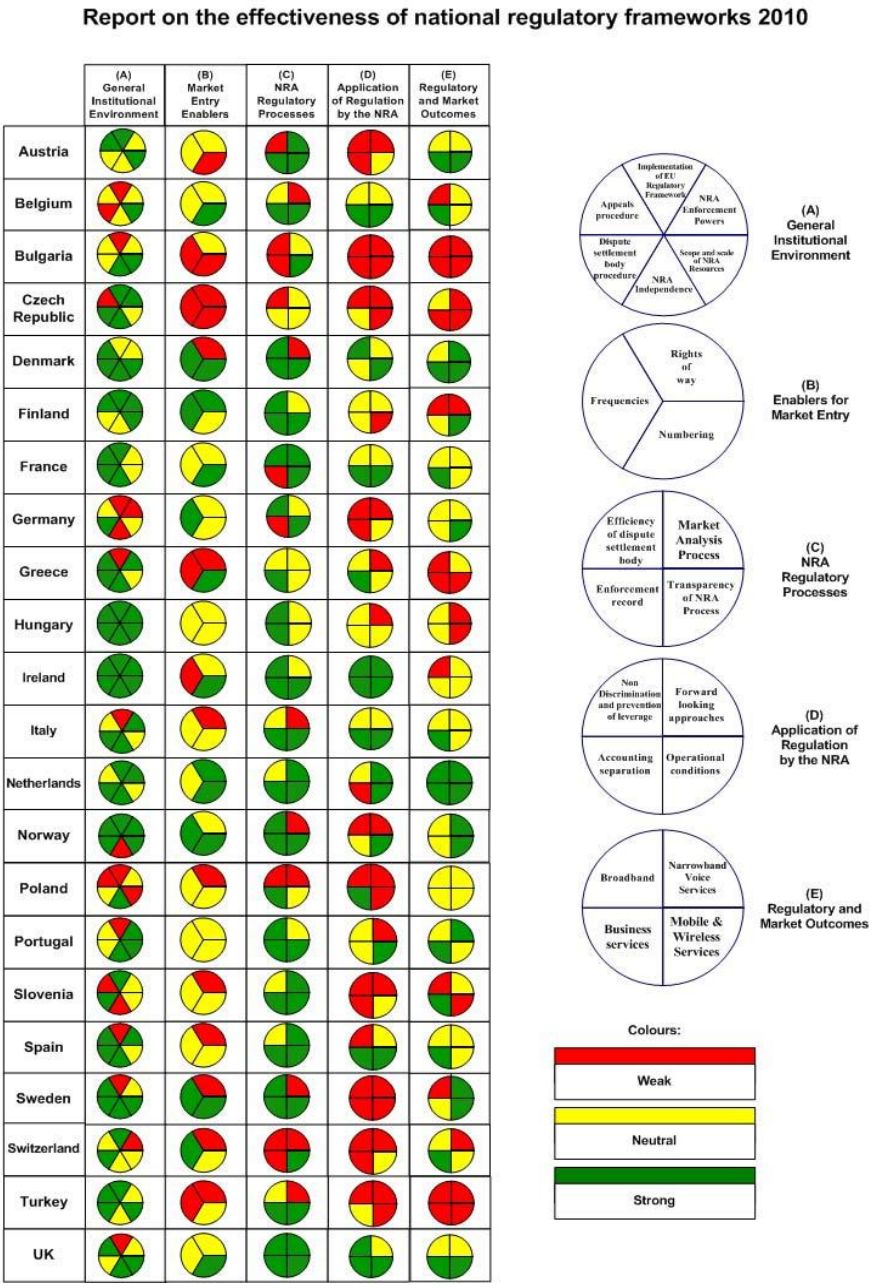
ECTA (European Competitive Telecommunications Association) 2010 (ECTA, 2009)[47] Düzenleyici Kuruluş karnesine göre, her ne kadar 2008 yılında yayınlanan rapora göre performans artışı gösterilmiş olsa da, telekomünikasyon sektöründeki düzenleyici faaliyetler ve düzenleyici Kurum açısından Türkiye, düşük performans sergileyen ülkeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, kurumsal etkinlik

---

[46] Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, Denetleme Raporu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun 2006 - 2007 ve 2008 Yılları Faaliyet ve İşlemlerinin Denetlenmesi, 17/02/2010 Tarih,2010/4 Sayı,s.335.

[47] ECTA, Regulatory Scorecard, 2009, Report on the relative effectiveness of the regulatory frameworks for electronic communications in Austria, Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, the Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, the United Kingdom and Turkey, s.3. http://www.ectaportal.com/en/upload/Scorecards/Regulatory_Scorecard_2009/ECTA%20Regulatory%20Scorecard%20Report%202009.pdf

ve verimliliğin artırılmasına yönelik çalışmalarda, söz konusu raporda yer verilen değerlendirme ve önerilerden yararlanılması gerekmektedir.

Tablo-1: ECTA raporuna göre incelenen ülkelerin güçlü ve zayıf yönleri ()[48]

[48] ECTA, s.13.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Türkiye'nin düzenleyici otoritesi olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun genel kurumsal yapısı açısından genel olarak iyi olarak değerlendirildiği, ancak icrai etkinlik ve tarafsızlık niteliklerinin ise vasat derecede olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Pazara giriş etkinliğinin sağlanması açısından değerlendirildiğinde ise; numaralandırma açısından vasat durumda olan etkililiğin, geçit irtifakı ve frekanslar açısından ise kötü durumda olduğu değerlendirilmiştir.

Düzenleyici kurumların işlemleri açısından yapılan değerlendirmede ise kurumun uyuşmazlık çözümlerindeki etkinliği açısından vasat olarak değerlendirilen kurum, icrai nitelikli işlem kayıtları ve şeffaflık açısından ise güçlü olarak değerlendirilmiştir. Maalesef piyasa analiz süreci açısından ise zayıf olarak değerlendirilmiştir.

Düzenleyici işlem uygulamaları açısından yapılan değerlendirmede ise, kurumun ayrımcılığın ve piyasa baskısının önlenmesi, ileriye dönük ortalamalar, işlem şartları açısından zayıf olarak değerlendirilirken, sadece hesap ayrımı açısından ise vasat olarak nitelendirilmiştir.

Düzenleyici faaliyet ve piyasa çıktıları açısından yapılan değerlendirmede ise; genişbant, kısabant ses servisleri, iş servisleri mobil ve kablosuz hizmetler açısından ise tamamen güçsüz olarak değerlendirilmiştir.

Tüm bu açıklamalar ve Cumhurbaşkanlığı devlet denetleme kurulu raporları ışığında da değerlendirildiğinde kurumun kendisini birçok açıdan geliştirmesi gerektiği gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Emsalleri arasında her ne kadar genç bir kurum olsa da kuruluşunun üzerinden 13 yıl geçmiş olması kurumun yönetsel ve işlevsel yapısının artık rayına oturtması gerektiği gerçeğini karşımıza çıkartmaktadır.

Bu nedenle, kamu yararının gerektirdiği bir biçimde ve sektör beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda telekomünikasyon sektörünün etkin bir şekilde düzenlenebilmesi ve denetlenebilmesi amacıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun yapısal sorunlarının ve Kurum uygulamalarında ortaya çıkan sorun ve eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Son olarak Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın son dönemdeki tasarruflarını da değerlendirecek olursak; yapılan tasarrufların; hukuk devleti, uluslararası hukukun genel ilkeleri ve temel hak ve özgürlükler bağlamında gözden geçirilmesi gerektiği izahattan varestedir.

TİB'in iletişim tespiti, sinyal kayıtlarının tespiti ve muhafazası gibi görev ve yetkileri eğer kişi güvenliği açısından telafisi mümkün olmayan ve gayri hukuki sorunlara yol açabilecek kapasitededir. Dolayısıyla TİB'in tasarruflarının hem yargısal hem de idari anlamda denetiminin çok ince ölçülerle gerçekleştirilmesi; bireylerin özgür, toplumun huzurlu olması, en önemlisi ve hukuk devleti ve şeffaf yönetim anlayışları açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

AKINCI, Müslüm — **Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman**, Beta Yayınları, İstanbul, 1999.

AKTAN, Coşkun Can — **Ekonomik Anayasa**, Ankara, TİSK Yayınları, 1996.

AKTAN, Coşkun Can — **Anayasal İktisat**, İz Yayınları, İstanbul, 1997.

AKYILMAZ, Bahtiyar — **İdari İşlemin Yapılış Usulü**, Ankara 2000.

ALTUNDİŞ, Mehmet — **Bağımsız İdari Otoritelerin Türk Hukukunda Ortaya Çıkardığı Sorunlar ve Türk Hukukuna Etkileri**, http://www.danistay.gov.tr/makale_mehmet_altundis113.htm, Erişim Tarihi: 31.05.2011.

ALTUNDİŞ, Mehmet, — "**Bağımsız İdari Otoritelerin Türk Hukuku'nda Ortaya Çıkardığı Sorunlar ve Türk Hukuku'na Etkileri**", Danıştay Dergisi, Y.36, 2006, S.113, ss.5-113 http://www.danistay.gov.tr/makale_mehmet_altundis113.htm, 06.07.2011.

Anayasa Mahkemesi, 22/11/1976 Tarih, E. 976/27, K. 976/51, AMKD, S.14, s.363.

Anayasa Mahkemesi, 28/1/1964 Tarih, E.1963/28, K.1964/8, AMKD, S.2, s. 47;

ARDIYOK, Şahin — **Doğal Tekeller ve Düzenleyici Kurumlar, Türkiye İçin Düzenleyici Kurum Modeli,**

Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, I. Baskı, 2002.

ARSLAN, Süleyman **Bankalar Kurulunun İktisadi ve Mali Alandaki Görev ve Yetkileri**, Ankara, Şafak Matbaası, 1982.

ATAY, Cevdet; **Türk Hukukunda Kamu Yönetimlerinin Denetlenmesi**, Marmara Kitabevi, Bursa, 1994.

Bilgi Teknolojileri ve

İletişim Kurumu **2010 Faaliyet Raporu**, Ankara, 2011.

ÇAL, Sedat 'Bağımsız İdari Otorite Olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu', **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı.3, Yıl. 2000, s.99.

ÇOLAK, Nusret İlker, **Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu ve ABD Örneği**, Ankara, Seçkin Yayınları.

DÖNMEZ, Eftal "Türkiye'de Özerk İdari Kurumlar", **Ankara Barosu Dergisi**, 2003/2, s. 56.

DURAN, Lütfi, **İdare Hukuku Ders Notları**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul,1982.

ECTA, Regulatory Scorecard, 2009, Report on the relative effectiveness of the regulatory frameworks for electronic communications in Austria, Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, the Netherlands, Norway, Poland, Portugal,

Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, the United Kingdom and Turkey, s.3. http://www.ectaportal.com/en/upload/Scorecards/Regulatory_Scorecard_2009/ECTA%20Regulatory%20Scorecard%20Report%202009.pdf

EĞERCİ, Ahmet, **Rekabet Kurulu Kararlarının Hukuki Niteliği ve Yargısal Denetimi**, Rekabet Kurumu Lisans Üstü Tez Serisi No.12, Rekabet Kurumu Yayını, Ankara, 2005.

EREZ, Mesut, **Bankalar Sistemi ve Devlet Kontrolü**, Ankara, Eskişehir Bankası Yayınları, 1975.

ERKAN/ Mustafa,

DEMİRCİOĞLU, Mustafa Yaşar "Ülke Derecelendirilmesinin Ekonomik Kamu Düzeni Üzerindeki Etkisi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S.1, Y.2010, s. 109.

EROĞLU, Hamza **İdare Hukuku**, Ankara, Işın Yayıncılık, 4.B., 1985.

GERMEYAN, Berç, DENİZ, Eda "Özerk İdari Kurumlar Kapsamında Rekabet Kurumu", **Vergide Gündem Dergisi**, s. 2, Aralık, 2004,

GİLARDİ, Fabrizio "Regulation Through Independent Agencies in Western Europe: New Institutionalist Perspective" , **Theories of Regulation,** Nuffield College, Oxford, May, 2002.

GİRİTLİ, İsmet **Türkiye'nin İdari Yapısı**, 12. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2001.

GİRİTLİ, İsmet; BİLGEN, Pertev;

AKGÜNER, Tayfun;

BERK, Kahraman, **İdare Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul, 2013.

GÖZLER, Kemal **Anayasa Hukukuna Giriş**, Bursa, Ekin Yayınları, 2003.

GÖZLER, Kemal, **İdare Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınları, Bursa, 2009.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref /

TAN**,** Turgut **İdare Hukuku Genel Esaslar,** C.1, Turhan Kitabevi, Ankara 2001.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref **Türkiye'nin Yönetsel Yapısı**, Turhan Kitabevi, 8. Baskı, Ankara, 2004.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Yönetim Hukuku**, 16. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2002

GÖZÜBÜYÜK, Şeref, **Yönetim Hukukunun Umumi Esasları**, Ankara, 1983.

GÜNDAY, Metin "Özerk İdari Kurumlar", **Bağımsız İdari Otoriteler**, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, 2001.

GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, İmaj Yayınevi, İstanbul, 2013.

GÜNEŞ, Turan **Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri**, Ankara ,1965.

GÜRAN, Sait "Yönetimde Açıklık", **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi,** Sarıcaya Armağan, 1982, Y.3, S.1-3.

HAFIZOĞULLARI, Zeki **Ceza Normu,** Us-a Yayıncılık, Ankara,1996.

http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/duzenleme_denetlemeleri.php Erişim Tarihi: 14.03.2013

http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/piyasa_gozetimi_ve_denetimi.php , Erişim Tarihi:14.03.2013

http://tk.gov.tr/kurum_hakkinda/gorevler/denetleme/spektrum_izleme_ve_denetimi.php, Erişim Tarihi: 14.03.2013

http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000279&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20iletiş%FEim%20kurumu, Erişim Tarihi: 15/03/2013.

http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2901&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20ileti%FEim%20kurumu Erişim tarihi: 30.11.2012

http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2765&content=telekom%FCnikasyon%20kurumu, Erişim Tarihi, 30.11.2012

http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000187

&content=bilgi%20teknolojileri%20ve%20ileti%FEim%20kurumu, Erişim Tarihi: 29/10/2012

http://www.autoritedelaconcurrence.fr/user/index.php, Erişim Tarihi: 09.06.2011.

http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_karar_detay.asp?IDNO=4105&ctg=000002000026000036 Erişim Tarihi: 01.09.2011.

http://www.ofwat.gov.uk/, erişim tarihi: 09.06.2011.

http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldselect/ldrgltrs/189/18905.htm erişim tarihi: 09.06.2011.

http://www.rail-reg.gov.uk/, erişim tarihi 09.06.2011.

http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk35.pdf Erişim Tarihi: 29.10.2011

KAHRİMAN, Hamza ‘Türkiye’de Bağımsız Düzenleyici Kurumların İdari ve Mali Özellikleri’, **Vergi Dünyası,** Yıl.4, Şubat , 2005, s. 117.

KALABALIK, Halil, **İdare Hukuku Ders Notları,** Eser Ofset, Trabzon, 2001.

KANLIGÖZ, Cihan "İdari İşlemlerde Yazılı Bildirim", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**,C. 40, S.1, 1988.

KARACAN, Ali İhsan, "*Özerk Kurumların Özerkliği"*, **Rekabet Dergisi**, S.8, 2001.

KARAKAŞ, Mehmet, "*Devletin Düzenleyici Rolü ve Türkiye'de Bağımsız İdari Otoriteler"*, **Maliye Dergisi**, S.154, Ocak-Haziran 2008.

KAYA, Ali **Bağımsız Düzenleyici Üst Kurullar**, Eğitim Kitabevi, Konya, 2004.

KELEŞ, Ruşen, YAVUZ, Fehmi **Yerel Yönetimler**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1989, 2.Baskı,

KIRATLI, Metin; **Koruyucu İdari Hizmetler**, Todaie Yayınları, Ankara, 1973.

MAJONE, Giandomenico, **Regulating Europe**, Routledge, USA, 2003.

Meşe AB İçtihat ve Mevzuat Bankası.

MÜDERRİSOĞLU, Feridun Anayasal Hak ve Özgürlüklerin ve Özellikle Basın Özgürlüğünün Kamu Düzeni İle Sınırlanması ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Kamu Düzeni, **Onar Armağanı**, İstanbul, 1977.

ONAR, Sıddık Sami **İdare Hukukunun Umumi Esasları**, C.3, Hak Kitabevi, İstanbul, 1966.

ÖNGÖREN, Gürsel — Özerk kurullara bakan denetimi, http://www.dunya.com/ozerk-kurullara-bakan-denetimi-130881h.htm, Erişim Tarihi: 11.02.2014

ÖZAY, İl Han — **İdari Yaptırımlar,** İstanbul 1985.

ÖZAY, İl Han, — **Günışığında Yönetim**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1996.

ÖZBUDUN, Ergun — **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1995.

ÖZDAĞ, Mehmet Savaş, — **Özerk Kurullar**, ASAM Yayınları, Ankara Çalışmaları 13, Ankara, 2002.

ÖZEL, Cengiz — **Sermaye Piyasası Kurulu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, Ankara,

ÖZTÜRK, Ebru, — **Türk idare Sisteminde Rekabet Kurumunun Yeri ve Diğer Bağımsız İdari Otoritelerle Karşılaştırılması,** Rekabet Kurumu 2. Dönem Uzmanlık Tezi, Ankara, 2003.

SANCAKDAR, Oğuz, — "*İdare Hukuku Yönüyle BDDK'nın Kısa Bir Değerlendirmesi*", **Bankacılar Dergisi**, S.37, 2001.

SAYHAN, İsmet , — "Rekabet Hukukunda Rekabet Düzeninin Korunmasına Yönelik Düzenleme Bakımından Hukuka Aykırılık", **Rekabet Dergisi**, S.17, http://www.rekabet.gov.tr/dosyalar/dergi/dergi17.pdf, 28.06.2011.

SEZEN, Seriye — **Türk Kamu Yönetiminde Kurullar: Geleneksel Yapılanmadan Kopuş**, TODAİE Yayınları, Ankara, 2003, s. 121.

SEZER, Abdullah — **1982 Anayasası Gerekçeleri**, http://www.scribd.com/full/38186519?access_key=key-1b6fpqwasdhxzlx5rtg6, Erişim Tarihi: 16.08.2011.

SMITH, Warrick — "Utility Regulators-the Independence Debate", **Public Policy for the Private Sector**, World Bank, No. 127, October 1997, www.ictregulationtoolkit.org/en/Document.1454.pdf Erişim Tarihi: 13.09.2011.

SOBACI, M. Zahid — "Türk idari Teşkilatında "Adalar": Özerk İdari Kurumlar", **AÜHFD**, C. 55, S. 2, 2006, s. 161.

SOYBAY, Selçuk — **İdarenin Yargısal Olmayan Biçimlerde Denetimi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

TAN, Turgut — "Bağımsız İdari Otorite Olarak SPK", **Prof. Dr. İsmail Türker'e Armağan**, SPK Yayınları, Ankara, 1996, S.15, s.131.

TAN, Turgut — "Bağımsız İdari Otoriteler", **Devletin Düzenleyici Rolü**, TESEV Yayınları, İstanbul, 2000.

TAN, Turgut — "Bağımsız idari Otoriteler veya Düzenleyici Kurullar", **Amme idaresi Dergisi**, C.35, S.2, Haziran 2002.

TAN, Turgut **Ekonomik Kamu Hukuku**, Ankara, Todaie, 1984.

TAN, Turgut Bağımsız İdari Otoriteler, **Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları**, Ankara, Ocak 2000, s.10.

TÉTRAULT, Mccarthy,

INTVEN, Hank **Telecommunications Regulation Hand Book**, The World Bank, 2000.

THATCHER, Mark "Delegation to Independent Regulatory Agencies: Pressures, Functions and Contextual Mediation", **West European Politics**, 25:1, Makalenin tam metnine ulaşmak için: http://dx.doi.org/10.1080/713601588, erişim tarihi: 13.11.2011.

TOPKAYA, Ferhat **Telekomünikasyon Sektöründe Erişim Sorunları**, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Rekabet Kurumu, Ankara, 2003.

ULUSOY, Ali, **Bağımsız İdari Otoriteler**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003.

ULUSOY, Ali 'Bağımsız Kurullar Nasıl Düzenlenmeli', **Borsavizyon**, S. 59, Ocak 2003, s. 22.

ULUSOY, Ali "Bağımsız İdari Kurumlar", **Danıştay Dergisi**, Y.29,S.100,1999.

ULUSOY, Ali "Regülasyon Kurumları Hakkında Genel Bir Değerlendirme", **Ankara Barosu Dergisi**, Y.57, S.2000-2.

ULUSOY, Ali — Türk İdare Hukuku İçinde Rekabet Kurumu'nun Yeri, **Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları**, Ankara, Kasım 1999.

ULUSOY,Ali, — **"***The Place of Regulation Within the Public Law in Turkey*", **The Political Economy of Regulation In Turkey,** Tamer Çetin, Fuat Oğuz, Springer, 2011.

USTA, Sefa, ALTINIŞIK, İsa — "Bağımsız Düzenleyici Kurullar: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme", **Konya Ticaret Odası Dergisi**, Ağustos 2005, http://www.kto.org.tr/tr/dergi/ dergiyazioku.asp?yno=377&ano=49, Erişim Tarihi,14.08.2011.

UYGUR, Elvan — **Türkiye'de Bağımsız İdari Otoriteler ve Kamu İhale Kurumu Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007,

YENİDÜNYA , Caner;

DEĞİRMENCİ, Olgun — Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları, Legal Yayıncılık, İstanbul ,2003.

YAYLA, Yıldızhan, — **İdare hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1985.

YAYLA, Yıldızhan, — **Anayasa Hukuku Ders Notları**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1985

YILDIRIM, Turan — **Türkiye'nin İdari Teşkilatı**, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2000.

YILDIRIM, Turan "*Bağımsız İdari Otoritelerin Yargısal Denetimi*", **Danıştay Sempozyumu Tebliği** , Ankara,11-12 Mayıs 2000.

YILDIRIM, Turan "Bağımsız İdari Otoritelerin Yargısal Denetimi", **2000 Yılında İdari Yargı Sempozyumu,** Danıştay, Ankara.

YILMAZ, Ejder Rekabet Kanunu Uygulamasında Usul ve İspat Sorunları", **Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları**, Rekabet Kurumu Yayınları: 40, Ankara, 1999.

ÖZGEÇMİŞ

Fatih Kürşad BİRCAN 1981 yılında İzmir –Ödemiş'te dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini de İzmir'de tamamlamıştır. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Avukatlık stajını Ankara Barosunda tamamlamıştır. BİRCAN; bir yıl süreyle Amerika Birleşik Devletlerinde, Kansas Üniversitesi Hukuk Fakültesinde ve New York'ta beş ay süreyle John Jay College'da, Ceza Adaleti alanında Misafir öğretim görevlisi olarak araştırmalar yapmıştır. Yüksek Lisans Eğitimine Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilimdalında devam etmektedir. İyi derecede İngilizce bilen BİRCAN, evli ve iki çocuk babasıdır.